Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

GÖTEBORGS·UNIVERSITETS·BIBLIOTEK

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

Gust. af Geijerstam.

Stockholms-Noveller

192/28

STOCKHOLM
JOS. SELIGMANNS FÖRLAG.

STOCKHOLMSNOVELLER

BERÄTTADE

AF

GUSTAF AF GEIJERSTAM.

STOCKHOLM
JOS. SELIGMANNS FÖRLAG.

STOCKHOLM, TRYCKT I CENTRAL-TRYCKERIET, 1892.

EN LYCKAD KUR.

När doktor Fredrik Bäve först kom till Stockholm och gick på Serafimerlazarettet — det är nu många år sedan — var det två saker, genom hvilka han egentligen väckte uppseende: sitt friska yttre och sitt smittsamma skratt. Hans ansigte kom fantasirika personer att tänka på ett rödt och hvitt äpple, och det låg ständigt en skalk på lur i hans rörliga mungipor. Hans figur var liten, men välskapad, tidigt röjande anlag till välmående och fetma, och när han skrattade, lät det, som om alla lifslustens andar blifvit lössläppta och i öfverdådig yra frambragt dessa stormande ljud, hvilka läto, som om den, hvilken åstadkom dem, hållit på att mista lifvet af munterhet.

Fredrik Bäve hade två ting emot sig för att göra en snabb karrier: Dels hade han jämförelsevis obetydliga skulder, och detta ådrog honom afund. Ty i vårt skuldbelastade samhälle betraktas en ung man, hvilken undgått denna allmänna åkomma, nästan med misstroende. Är han rik, kan det vara honom likgiltigt, hvad folk tänker och säger. Och då fordrar häller ingen, att han skall hafva skulder.

Men är han fattig, fins det alltid tillfällen, då han måste anlita andra, och saknar han då den vanans otäckhet, som följer af öfning, så har han svårare att reda sig än en aldrig så ökänd vigilantör. Han anses liksom stå utanför vårt samhälles stora borgenssystem, där den flotta principen: »en för alla och alla för en» gäller i det oändliga. Själfva hans relativa oberoende ligger honom i fatet, emedan han saknar mäktiga borgesmän, som hafva intresse af att poussera honom, för att slippa lösa in växlarna, och med tiden kommer alltid den dag, då han får känna af sin isolerade ställning.

Den andra omständighet, som var ett hinder på hans bana, var en egenskap, hvilken korteligen kan benämnas rättrådighetsfeber, och som är ett värre hinder på vägen genom lifvet än både oduglighet och till och med en viss hyfsad skurkaktighet. Det var inte så farligt, att han var känd för att hysa tämligen radikala åsigter och, hvad värre var, äfven understundom talade om dem. Visserligen var detta ingen rekommendation, och det stängde obarmhertigt dörrarna till åtskilliga af de familjer, som eljest betala goda årsackord åt sina läkare. Men det värsta var, att han saknade förmågan att känna sig oberörd af den belefvade bedräglighet, som utgör en af hemligheterna i det dagliga umgänget, och historierna om hans opåkallade uppriktighet mot personer, med hvilka han gjort klokast att ej stöta sig, voro både talrika och nöjsamma.

Olyckligtvis var denna feber, som han troligen insugit med modersmjölken, något, som han hade

fullständigt klart för sig själf. Och att han aldrig gjorde något för att stäfja sin lust att säga ifrån, som han själf brukade kalla det, och som än vid ett än vid ett annat tillfälle kom öfver honom, det berodde därpå, att Fredrik Bäfve njöt så innerligt af att få tala rent ut, att han alldeles inte kunde låta bli. Vid sådana tillfällen frågade han aldrig efter, hvad det kostade, och att höra honom själf berätta sina bedrifter i den vägen, var en ren vederkvickelse. Han skröt visserligen litet, men det var i det hela oskyldigt, och han erkände det. »När ingen annan talar om, hur styf karl man är, måste man göra det själf», plägade han säga. Bland hans kamrater fans det en och annan, som afundades honom denna egenskap, men ännu flere, som ansågo honom tokig och spådde honom en dålig framtid. Själf lät Bäfve dem prata och lefde lugnt efter sin egen metod. Han sade, att den verkade hälsosamt på hans nerver.

Medan han gick på serafimerlazarettet, gjorde Bäve bekantskap med justitierådet Herman, hvilken då för tiden var en af koryféerna i stockholmslifvet. Herman var en liten oansenlig man, hvilken såg ut som en skomakare, men hade en ej obetydlig ämbetsmannakapacitet. Med sitt utpräglade förakt för inflytelserika bekantskaper, brydde sig Bäve icke det ringaste om justitierådet. Men denne hade hört sägas, att Bäve var en framåtsträfvande och intresserad ung man. Och en vacker dag sände han Bäve ett bjudningskort till en soaré.

Bäve, som hyste en stor respekt för så kalladt familjeumgänge, berättade förhållandet, när han

drack kaffe på Lagergrens, som en högst lustig historia och blef helt förvånad, när han fick se, hvilken verkan den gjorde på kamraterna.

— Det kan vara din lycka, förklarade den ene.

— Jo, du har tur, sade den andre.

— Det var fan, utlät sig den tredje.

Och följden af allt detta var den, att Bäve, när den märkvärdiga aftonen kom, satte på sig sin frack med en så högtidlig känsla, som om han skulle klädt sig till sin egen begrafning, och när han steg in i tamburen, där han mottogs af en ålderstigen och retsamt nedlåtande vaktmästare, kände han plötsligt, att han stod i begrepp att taga ett vigtigt steg i lifvet.

När han kom in i den rad af upplysta rum, hvilken öppnades för honom, ångrade han ögonblickligen att han icke vändt om i tamburen och gått tillbaka till Lagergrens. Ty Bäve var en arbetsmyra om förmiddagarna, men han hyste den åsigten, att den, som arbetar, måste också roa sig för att ej bli en tråkmåns. Att man kunde vinna mera på en väl använd supéafton än genom ett helt års ärligt arbete, ingick i ingen mån i hans föreställningar, och hade han kommit att tänka på något dylikt, skulle han ha ansett sig vara en förfallen individ, som ej vore värd att lefva.

Han gick stelt igenom denna massa af främmande människor, hvilka ej egnade honom den ringaste uppmärksamhet, och sedan han passerat tre eller fyra rum, olycklig öfver att han ej kände igen värdinnan, fick han ändtligen syn på justitie-

rådet, som samtalade med en tjock herre, hvilken var dekorerad med nordstjärnan.

Justitierådet kom mycket vänligt emot kandidat Bäve och förde honom bort till en fetlagd, talför dam i svart sidenklädning, hvilken han presenterade som sin hustru. Denna dam tryckte hans hand, som om de varit gamla bekanta, och började sätta honom in i sällskapets sammansättning.

Att döma af justitierådinnan Hermans skildring af de närvarande, fick Bäve det intrycket, att alla berömda män i Sverige samlats på denna soaré. Det var professor A., »en högst framstående vetenskapsman», doktor B., »en af de ledande männen i riksdagen», doktor C., »en af Sveriges mest kända skalder», fru D., »som höll ett så ypperligt föredrag i kvinnofrågan på X. Y. Z.-förbundets sista sammankomst», »vår kände kåsör F., en af de spirituellaste pennorna i den svenska pressen» och en hel del andra, af hvilka några voro storheter och de flesta ansågos vara det.

— Jag kan inte nu hinna visa er allt, sade justitierådinnan. Men vi ska' presentera er för dem under kvällens lopp.

Och Bäve blef presenterad för så många ryktbarheter, att han kände sin hjärna omtöcknas.

Hade han nu varit en ung man, begåfvad med vanligt sundt förstånd, skulle han hafva bemödat sig om att så obemärkt som möjligt göra sig bemärkt. Han skulle hafva konverserat en passande tid med hvar och en af alla dessa nya bekantskaper, och han skulle ha förstått göra det på ett sådant sätt, att hans person efterlämnat ett angenämt

intryck. Denna afton skulle för honom hafva utgjort begynnelsen till en hel serie af liknande ansträngningar, hvilka omsider ofelbart hade banat honom vägen till en i början blygsam, men småningom så mycket mera bemärkt plats i denna krets, där han blott behöfde hålla sig kvar för att om ett par år af värdinnan blifva presenterad som »vår framstående läkare». Hon sade alltid »vår» i förbindelse med sina epitet, och ett sådant litet ord är ofta lika värdefullt som ett akademiskt diplom.

I sin oerhörda dumhet gjorde emellertid Bäve ingenting af alt detta. Han drog sig i stället tillbaka i en lugn vrå, där han hade en god öfverblick af sällskapet och började till sin egen uppbyggelse att anställa satiriska betraktelser. När han gick därifrån, var han laddad med en hel serie skildringar, som han med sin vanliga gladlynthet gaf kamraterna till bästa.

Nu var emellertid justitierådet Hermans umgänge utmärkt för den egendomligheten, att nästan alla yngre eller äldre personer, hvilka under de senaste tjugu eller femton åren förvärfvat sig ett namn inom den politiska, literära eller vetenskapliga världen i Stockholm, hade passerat därigenom, men högst få hade stannat kvar. Detta berodde på en viss naivitet hos värdfolket. Hvar och en, som varit där två gånger, betraktades nämligen genast som vän i familjen, och med denna vänskap följde skyldigheten att dela värdfolkets meningar i alla möjliga ämnen samt att vid behof understödja deras intressen. Justitierådet var nämligen politiker, och

hans intressen voro mångahanda. I fall någon af de forna gästerna offentligen kom att uppträda på ett sätt, som justitierådet eller hans fru icke gillade, ansågs han vara opålitlig. Man förlorade intresset för honom. Han uteslöts från bjudningarna. Och herskapet Herman beklagade sig till höger och venster öfver, hur bedragna de blifvit genom sitt förtroende till den nu aldeles omöjlige personen i fråga, hvilken naturligtvis i samma ögonblick upphörde att vara framstående.

Att äta supé hos justitierådet Hermans var därför nära nog liktydigt med att vara lifegen, och en bjudning betraktades därför öppet som en risk för hvilken man af diverse hänsyn måste utsätta sig. Det var både ömkligt och löjligt.

Emellertid hade Bäve, som i almänhet hade svårt att säga nej, kommit flere gånger till dessa supéer. Han tillbragte sin tid där med att berätta historier tillsammans med någon olyckskamrat samt med att på sitt skämtsamma sätt röka cigarrer i förstugan. Men när han några gånger hade varit utsatt för att höra historierna om värdfolkets oupphörliga missräkningar, som han i början var nog naiv att taga för kontant, blef han irriterad och beslöt enligt sin farliga vana att nästa gång säga ifrån.

Det dröjde ej länge, innan justitierådinnan en afton tog honom afsides, och anförtrodde honom, att nu hade ännu en af deras umgängesvänner uppträdt på ett sätt, som väckt hennes stora förvåning. Det var denna gång en af Sveriges mest kända skalder, hvilken skrifvit ett poem, som smärtade

justitieråd innan i den grad, att hon ej kunde återse honom.

Bäve svarade, att det förvånade honom inte als, och han tillade, att en person inte kunde fråga alla, som bjudit honom på supé till råds, innan han gaf ut en bok, höll ett politiskt anförande eller skref en tidningsartikel.

Justitieråd innan ropade genast på sin man för att få berätta, hvad Bäve hade sagt. Denne stod fast vid sin mening, och när justitieråd et enligt vanan förklarade sig vara aldeles af sin hustrus mening, svarade Bäve, att den, som hade sådana anspråk på sina umgängesvänner, gjorde klokast i att låta dem svärja huld- och trohetsed på förhand.

Nu var naturligtvis Bäve också omöjlig, och såväl justitieråd et som hans fru ansågo honom för all framtid sakna hvarje förutsättning att blifva en duglig läkare, hvilket de ej heller försummade att meddela alla människor, som ville höra på dem.

En vanlig person skulle ha blifvit högst olycklig öfver att hafva stött sig med inflytelserika gynnare. Men tack vare den skavank, som vidlådde Bäves själsförmögenheter, såg han saken på ett helt annat sätt. Han gick direkt från supén och på Lagergrens, där han träffade sina kamrater, för hvilka han berättade episoden med kommentarier eller s. k. nötter. Han hade sagt, hvad han länge tänkt att säga, och han tyckte, att han sagt det bra, utan att glömma det minsta. Han var vid ett ypperligt humör och svor högt och dyrt, att det var det bästa, han gjort i hela sitt lif.

Sedan han uttömt sig i lustigheter, druckit en

större massa punsch än han plägade, samt satt lif i tio personer med sitt öfverdådiga lynne, gick han hem och lade sig med den behagliga känslan, att han var nöjd med en väl använd dag.

Och sådana tillfredsställelsens dagar hade Bäve många.

Han sade till den mäktige redaktörn för »Dags-Posten», att han aldrig läste dylika tidningar. När den vetenskapliga världen i Stockholm samlades för att med en enkel middag, hvilken kostade 25 kronor kuvertet, hylla den store professorn, som väckt utlandets uppmärksamhet genom sina förvånande upptäckter i Abrakadabrologin, och doktor Bäve fick en påstötning att teckna sitt namn på listan till denna lysande fest, svarade han, att han aldrig deltog i humbug. Och när sedlighetsbigotteriet rasade i hufvudstaden, uttalade han åsigter, hvilka på intet sätt kunde förlikas med utsagorna från flere kända läkare, hvilkas mening lämpade sig för offentligheten.

Isynnerhet hade Fredrik Bäve en utpräglad talang att stöta sig med tongifvande damer. Han skämtade med deras föreningar, deras normaldrägter, deras emancipation, deras ifver att beskydda proselyter, och han drog sig icke ens för att framkasta vinkar om deras ålder.

Som hans skämt oftast var godmodigt, läto de goda damerna ej sin förargelse märkas. Men i enlighet med skriftens bud arbetade de i hemlighet, och deras arbete bar frukt.

När Fredrik Bäve hade börjat som praktiserande läkare i Stockholm, blef det honom emeller-

tid småningom klart, att han utan skada för sig själf och sina framtidsutsigter kunde försaka ett och annat af sina hittils varande privatnöjen. Han gjorde också aktningsvärda försök i den vägen. Först och främst bestämde han sig för att med största försigtighet yppa sina meningar för kreti och pleti. För det andra afhöll han sig från att »säga ifrån». Och för det tredje lade han sig till med helskägg för att skaffa sig ett respektabelt utseende.

Men han fann snart, att det går lättare att skaffa sig ett dåligt rykte än att sedermera lägga grunden till ett nytt, samt att det fordrar både tid och öfning för att med framgång uppträda som samhällsdjur, hälst om man en längre tid till följd af natur och böjelse af alla krafter sträfvat efter motsatsen.

Bäve hade skaffat sig ett visst namn både som praktiserande läkare och som vetenskapsman. Hans afhandlingar nämdes med beröm i utländska tidskrifter, och han kunde på sin meritlista anteckna åtskilliga lyckade kurer, af hvilka ett par till och med voro mycket omtalade.

Detta oaktadt var dock hans praktik klen, och hans mottagningstimmar voro icke ägnade att framkalla öfveransträngning. Ej ens det särdeles smakfulla möblemang han anskaffat för väntrummet tycktes utöfva någon tilldragande inverkan.

Nu hade Bäve hela tiden betraktat det som en stor fördel att ej vara anställd i statens tjänst. Han påstod, att han som privatdoktor var finare, kunde göra och säga, hvad han ville, utan att behöfva fråga medicinalstyrelsen till råds.

Detta var nog sannt. Han var så fri från alt ingripande från myndigheterna, som en människa i ett civiliseradt samhälle gärna kan vara. Men han hade i stället skaffat sig en annan öfverherre, hvilken kräfver mera underdånighet än någon officiel myndighet på hela jorden. Denna öfverherre bär namnet: den stora allmänheten, hvilket i mera preciserad form heter: den *betalande* allmänheten. Och denna öfverherre har precis samma grundåskådning af världen och sin ställning till densamma som en konstitutionel konung, omgifven af privilegierade. Den tager nämligen icke hänsyn vare sig till förtjänst eller skicklighet, så vida icke personen i fråga till dessa utan tvifvel högst nyttiga egenskaper kan lägga äfven den speciela att vara en *grata persona*.

Hvad som egentligen menas med att vara en *grata persona,* därom har ingen någonsin kunnat upplysa. Men nämner man ett namn, skall den invigde utan ringaste tvekan kunna säga på pricken, hvad det ifrågavarande namnet har för en klang. Det ligger en mystik i detta förhållande, som icke den giftigaste satir någonsin mäktat utreda. En person, som är *grata,* känner det strax, och en van iakttagare ser det genast på hans uppträdande, vare sig delinkventen går på gatan, träder in på teatern eller uppträder i ett sällskap. Men den, som ej hör till denna den mest priviligerade af alla priviligerade klasser har ofta själf mycket svårt att komma underfund med, hvilken skavank som vidlåder honom. Han säger sig i regeln själf, att han har ingenting ondt gjort, och han är all-

deles okunnig om, att denna omständighet här vid lag rakt ingenting betyder.

Fredrik Bäve till exempel tyckte så ofta han tänkte på saken — och numera tänkte han på den ganska ofta — att namnet Fredrik Bäve lät ganska bra. Och han kunde omöjligt begripa, hvarför detta namn ej skulle hafva en lika god klang inför andra. Men känner en person, att det liksom bär honom emot i lifvet, och att det finns osynliga hinder på hans väg, hinder, som han ej kan få tag i, icke bryta ned, icke väja undan för, hinder, hvilka han aldrig ser, men öfveralt känner, så kan han vara säker på en sak, nämligen att han *icke* är en *grata persona*. Och då gör denna person klokast att för en längre tid ombyta vistelseort.

Det var just, hvad den åldrige doktor Bergstrand som var en gammal praktikus och sedan flere år en af Stockholms mest populära personligheter, sade till Bäve, när denne en gång kom till honom som till en gammal vän och frågade honom till råds.

— Ser du, sade den gamle mannen, Stockholm är som andra potentater. Den fordrar, att man skall respektera dess storheter, för att man skall bli mottagen i det huset som en son. Det har du inte gjort. Och när man inte är rik, kan man inte lefva utan relationer. Det bästa du kan göra, är att du packar ihop och söker dig en annan marknad.

Bäve invände en hel hoper, och den gamle skeptikern åhörde honom godmodigt ända till slut. När han slutat, hade han anfört alla de försvarsgrunder, som en ung man har för sed att anföra

vid dylika tillfällen. Han känner vanligen att om han också har rätt aldrig så många gånger, så ger honom lifvet ändå orätt. Just detta äggar hans motsägelselusta, och han blir gärna vältalig, äfven mot bättre vetande.

Detta insåg emellertid den gamle mannen, och han log tyst med detta öfverlägsna löje, som retar ungdomen mer än något annat, därför att den vet, att inför detta löjes skröpliga visdom måste all ungdom böja sig.

— Det är alldeles riktigt, sade den gamle vänligt, aldeles riktigt, det du säger. Det jag säger, är däremot humbug. Men just därför, att det du säger, är riktigt, och det jag säger humbug, så har jag rätt.

Den populäre mannen fick ett trött uttryck i sitt ansigte, och hans löje var försvunnet.

Bäve gick den kvällen länge fram och tillbaka i sina rum och rökte starka cigarrer. När han gått till sängs och släckt ljuset, grät han som ett barn, innan han somnade. Men morgonen därpå prenumerade han på posttidningen, läste sedan hvarje afton annonserna om lediga platser, och två månader därefter stod det i tidningarna, att den bekante läkaren, doktor Fredrik Bäve, blifvit utnämd till provinsialläkare i landsorten.

Det var Bergstrand, hvilken varit verksam för att, som han sade, »kurera galningen», och på hösten lämnade Bäve Stockholm för att tillträda sin nya befattning.

* * *
*

Bäves nya bostad var belägen på östra kusten i en liten by med låga gråa och röda byggnader, som bildade en gata utmed stranden. Där fans telegraf- och postkontor, apotek och patron Andersson.

Patron Andersson var en groflemmad tät bonde, som aldrig lyckats blifva riksdagsman, men rådde om hela byn. Hade Bäve ej fattat ett så kraftigt beslut att taga lifvet från en annan sida, skulle han hatat honom, bara på grund af hans fysionomi och vid första bästa tillfälle sagt honom sina innersta tankar. Ty Patron Andersson var typen för en bondtyrann, fruktad för sin hårdhändta framfart, afundad på grund af sin rikedom och innerligt hatad af hela traktens befolkning. Han hade vunnit sin förmögenhet genom att personligen uppträda som ett slags privat hypoteksbankir. Först lånade han ut pengar mot säkerhet i jord. När vederbörande sedan icke kunde betala — och det hände nästan altid — lät han egendomen försäljas på exekutiv auktion och ropade altid själf eller genom ombud in den till underpris. Ju mera hans egen kapitalstyrka på detta sätt växte, desto lättare hade han att utöfva detta slags verksamhet. Ty för hvarje nytt köp förminskade han konkurrensmöjligheten, på samma gång som han själf blef starkare. Och Bäve förstod snart, att han måste göra sig till vän med denna orätta mammon, om han ej skulle göra sig omöjlig äfven i Kärrberg.

Och härtill hade doktor Fredrik Bäve förlorat all lust.

Han hade genomgått en kris och börjat lägga sig till med ett liten extra fetthjärta af människo-

förakt. Han hoppades lifligt, att detta skulle göra slagen af hans f. d. hjärta mindre hörbara, och föresätter man sig med allvar en dylik sak, brukar den i regeln ej vara alldeles omöjlig att genomföra.

Dessutom njöt han i fulla drag af den angenäma känslan att se sig omgifven af människor, bland hvilka han icke hade en enda antagonist. Bäve hade förr varit känslig, och alla småsaker i lifvet hade under de sista månaderna i Stockholm plågat honom outsägligt. Förflyttningen hade förändrat honom, och han visste ännu ej riktigt, hvari denna förändring bestod. Men en viss glad likgiltighet bemäktigade sig honom i fråga om människor, deras beskaffenhet och tankegång. När han gick byns gata framåt eller åkte utåt landsvägarna i sitt nya distrikt, hade han den upplyftande känslan, att här skulle han med säkerhet bryta sig den väg, som leder till sextusen kronor om året med fri bostad. Och skulle lyckan gynna honom genom att öka på hans gage, så skulle han ej beklaga sig öfver denna oförutsedda missräkning.

I syfte att taga första steget mot detta afundsvärda mål gjorde han visit hos patron Andersson, hvilken han fann vara en ganska angenäm och på sitt sätt underhållande person. Visserligen skrattade patronen något för ofta åt sina egna kvickheter, och han hade ett förtroligt sätt att säga »vi» om sig själf och doktorn, hvilket kom Bäve att känna sig som medbrottsling i något okändt kanaljeri. Men mannen hade ett utseende, hvilket — om det också ej direkt ingaf förtroende — dock var presentabelt. Och Bäve sade till sig själf, att patronen bestämdt

vore bättre än sitt rykte, samt att det var naturligt, att alla talade illa om en person, hvilken haft så stor framgång i lifvet.

Fru Andersson var liten och torr och sade på hela kvällen knappast ett ord, men Bäve vann hennes bevågenhet genom att berömma hennes mat och möbleringen i den s. k. salongen. Dessutom funnos i familjen två långa flickor om aderton och tjugu år, hvilka voro bestämda att ärfva frukterna af faderns hypoteksaffärer. Bäve gick så långt, att han vände notbladen åt den, som var oförlofvad, när hon sjöng, och när han på aftonen satt ensam på sin veranda, tände han, som han alltid brukade, när han kom hem efter en bjudning, en cigarr. Han kände efter den melankoli, som förr plägat komma öfver honom, när han var ensam. Men han fann den icke.

Det var en vacker höstafton och öfver hafvet var mörkt. Lånngt bort i fjerran lyste skenet af en fyr, som blänkte fram öfver det svarta vattnet, och från stranden hördes ljudet af vågorna, hvilka skvalpade upp emellan stenarna.

Bäve kunde ej undertrycka ett leende. Han kände sig nöjd med sin dag, och han mindes plötsligt de anledningar, som förr brukat framkalla denna känsla. Han började att fundera. Tankarna återtogo samma kretsgång som förr. Hvarför hade han haft så svårt att finna sig tillrätta i Stockholm? Eller hvad var det, som gjort, att han där städse förblifvit en främling? Han kom efter en stunds funderingar fram och tillbaka till det förståndiga resultat, att hela lifvet var ett virrvarr, att

den, som försökte reda ut detta virrvarr, var och blef alla narrars narr, och att han, Bäve, kunde skatta sig lycklig, att han ändtligen tagit sitt parti och satt välbehållen på det torra. Men som han satt där, erinrade han sig plötsligt, hur patron Andersson under samtalet hade kallat sig och honom, Bäve, för »vi». Nu när han var ensam, stack det honom, och han började tänka på, om han inte skulle kunna bedja patronen upphöra med detta uttryckssätt. Hans gamla djäfvul kom fram och frestade honom, och i nattens tystnad spelade han med sig själf en hel scen.

Han — Bäve — reste sig upp midt under samtalet och kallade den mäktige Andersson för en jobbare samt meddelade honom, att han icke tänkte bocka sig för en jobbare hvarken nu eller framdeles. Fortsättningen tänkte han sig icke, endast denna lilla aptitliga scen. Och när han en lång stund sysselsatt sin fantasi med det uppbyggliga intryck, som denna obestridliga uppriktighet skulle gjort på hans egna nerver, kände han sig nästan lika nöjd och belåten, som om han utfört den i verkligheten.

Till sist skrattade han åt sig själf, sina idéer, känslor, dumheter och hela bundten, och han kände sig så kry, som om ingenting i världen mera kunnat skaffa honom hufvudbry eller ledsamheter.

Och med patron Andersson lefde den nya doktorn städse i den allra bästa sämja. De hade till och med blifvit bröder, och Bäve fann vänskapen på det hela ganska naturlig. Den var dessutom fördelaktig för båda parterna. —

När ungefär ett år hade förgått, inträffade emellertid en omständighet, som höll på att göra det goda förhållandet mellan doktorn och bondmagnaten om intet. Bäve hade nämligen användt sitt år väl. Han var oumbärlig vid ortens bjudningar. Hans förmåga att spela vira hade genast från början skaffat honom tillträde till de bästa familjer, och tack vare denna färdighet var han altid säker på att blifva välkommen. Kyrkoherden spelade nämligen vira och baron på Hammarbyholm var passionerad för detta spel. Innan doktor Bäve anlände till orten, hade dessa båda herrar varit hänvisade till att bjuda baronens inspektor som tredje man. Ty den förre doktorn var en enstöring, som skötte sin praktik och dessemellan studerade eller hvilade sig, och i hela trakten fans ingen, som kunde några andra spel än préférence, bondtolfva och knack. Och dessa nöjen föraktades djupt af både baronen och kyrkoherden af den orsak, att ingen som lärt sig vira, kan nedlåta sig till något annat spel, utom möjligen i nödfall en liten whist. När Bäves sällskapsgåfvor i denna riktning blefvo bekanta, var han naturligtvis självskrifven som tredje man både på Hammarbyholm och i prestgården. Med anledning häraf blef inspektoren förbigången vid virapartierna, och efter ett par månader var han aldeles bortglömd.

När det kom främmande till herrgården, red han därför bort till utgårdarna för att icke kusken och rättaren skulle göra sina reflektioner. Då detta emellertid icke hindrade honom själf att känna sig förbigången, blef den naturliga följden, att han djupt

och innerligt hatade den nye doktorn, ansåg honom för en snobb och anförtrodde klockaren, med hvilken han numera spelade bondtolfva, att doktorn var en liten räf, som plägade lurpassa.

Inspektorns fiendskap skadade emellertid icke doktorn. Ty denne höll sig till samhällets högre lager, och på samma gång som han vann herrarna genom sin färdighet i kortspel, blef han damernas gunstling genom sina öfriga sällskapstalanger. Han kunde berätta historier och sjunga Bögh, rita monogram och göra rebus. Han till och med underkastade sig att dansa, hvilket han förut ansett som ett syndastraff. Bäve hade aldrig kunnat tro, att han ägde så många talanger och han var mången gång helt förvånad öfver sina upptäckter. I början var han understundom rädd, att hans gamla böjelse att stå för sig själf och betrakta världen skulle komma tillbaka, och han led formligen af att behöfva undertrycka alla de lustiga iakttagelser, han dagligen gjorde. Men småningom fann han, att detta icke alls var nödvändigt. Han kom nämligen vid ett tillfälle att säga åt friherrinnan, att prostinnan hade tänder som en krubbbitare, och när han såg, att detta gladde friherrinnan, yttrade han en dag till prostinnan, att friherrinnan tydligen sminkade sig. Prostinnan, hvilken naturligtvis afundades friherrinnan hennes börd och samhällsställning i lika hög grad som hennes fina middagar och lediga umgängeston, blef hänryckt, öfver att doktorn hade märkt det. Hon hade trott, att han var alldeles duperad af friherrinnan, men naturligtvis hade hon ingenting velat säga.

Doktor Bäve fann således, att man kunde säga,

hvad man ville *om* människorna bara man inte sade något *åt* dem. Och han gjorde sig också denna erfarenhet till godo. Han slog språklådan lös, och hans iakttagelseförmåga skärptes genom öfningen. Han blef sanningen att säga ett stycke skvallerbytta. Men han fick ord om sig för att vara godmodig och kvick, och ett bättre rykte kan ingen människa få. Ty kvickheten roar, och godmodigheten försonar. Visserligen kände sig doktorn icke altid lika godmodig som han lät. Men det var ingen, som anade. Och då gjorde det ingenting.

Sommaren efter sedan doktor Bäve lämnat Stockholm, kom en ung flicka, som på långt håll var slägt med prostinnan, ned till prestgården för att under ett par månader andas barrluft, taga salta bad och förvåna trakten med sina moderna toaletter. Hon var liten och täck och hade det slags blonda oskuld, som inger männen en orubblig tro på kvinnans obekantskap med världen. Fröken Hilma Rönnblad var emellertid icke så okunnig om världen, som hon såg ut, när hon kom springande öfver gårdsplanen i randig bomullsklädning och med en blå krocketmössa på hufvudet. Och Bäve upptäckte ganska snart, att han i den blonda Stockholmskan funnit en själsfrände.

Han började att konversera med henne om Stockholm, och det roade honom. Därefter öfvergick han till att sätta henne in i traktens förhållanden och fann, att hon kunde vara pikant. När de blifvit litet mera bekanta, frågade han henne, hvad hon tyckte om att bo i en prestgård, och när fröken i stället för svar vände ut och in på ögonen

som en ingenu på teatern, blefvo de goda vänner, och doktorn kom till den farliga point i ett förhållande, då man börjar tala om sig själf. Under dessa samtal företog han sig att kalla den blonda flickan för fröken Hilma samt att liksom i distraktion fatta hennes arm, när de promenerade. Slutligen blef han sentimental och bad henne i en berså med hviskande stämma om en kyss, hvarpå fröken Hilma började gråta. Det var afton och ganska mörkt, hvarpå doktorn friade.

Nu hade doktorn hela tiden funnit det förenadt med stora svårigheter att samtidigt umgås å ena sidan med baronen och kyrkoherden, å den andra med patron Andersson. Denne var nämligen baronens värste antagonist och ämne för friherrens stående utgjutelser öfver de förbannade bönderna. Patron Andersson hade å sin sida aldeles liknande känslor mot den fina herrn, som åkte i droska och hälsade på honom genom att lyfta hatten en och en half tum öfver sin skalliga hjässa. Emellertid hade doktorn under hela året lyckats att förena det nyttiga med det nöjsamma. Patron Andersson hvilken tillhörde de mäktiga bönderna, representerade naturligtvis nyttan, emedan han faktiskt betydde mera än en friherre, som ofta led brist på kontanter, och en kyrkoherde, som spelade vira. Dessa två hade emellertid den fördelen, att deras barn erbjödo en smula omvexling i den landtliga enformigheten, och doktorn hade som sagdt i det längsta någorlunda lyckats i att lika fördela sin tid mellan öfverklassens behag och underklassens ständigt växande anspråk. Ty patron Andersson skröt själf med att vara un-

derklass, och det var en punkt, i hvilken doktorn aldrig motsade honom.

Sedan fröken Rönnblads blonda hufvud stuckit fram mellan syrénhäckarna i prestgårdens trädgård, fick doktorn emellertid alt svårare att hinna med både sin praktik och det dubbla umgänget. Och det värsta var, att han mycket väl hade klart för sig att äfven när förlofningen blef eklaterad, skulle detta meddelande i ingen mån gälla som en antaglig ursäkt.

Ty den långa flickan hvilken doktorn vid sitt första besök hjälpt att vända notbladen, när hon spelade »Donau-wellen», hade på ett mycket tydligt sätt af både far och mor blifvit utpekad som en lämplig akvisition för en provinsialläkare, hvilken har framtiden för sig och bör sträfva efter ett förmånligt parti.

Men i denna enda punkt hade Bäves gamla natur öfvertaget. Han svor högt och dyrt för sig själf, att han skulle aldrig gifta sig med en fräknig bondpiga, som spelade piano och hade en hypoteksbank till pappa. Förr skulle han flytta till ett annat distrikt och skuldsätta sig för flyttningen.

Hade nu fru Andersson, hvilken antagligen var djupast kränkt vid tanken på, att denna utsigt till en förbindelse med en examinerad läkare gått familjen ur händerna, varit en dam af värld, så skulle hon hafva dolt sin missräkning i sitt hjärta och i stället uppfunnit ett mera indirekt sätt att vålla den gode doktorn obehag. Men som hon ej genomgått den skola, där dylika lärdomar inhämtas, förstod hon sig icke på detta slags finesser, utan

hon talade i stället om, för hvem som ville höra det, att doktor Bäve krossat hennes dotters hjärta. Hon tillade, att doktorns fästmö var en Stockholmsjänta, som inte förstod så mycket som att koka en gryta potatis, att hon hade klädningar, så genomskinliga, att hon — fru Andersson — för sin del rent af kallade dem för oanständiga, att det var hennes man, som envisats att bjuda den där sturska snobben i deras hus, samt att hon själf innerligt unnade doktorn det huskors, han skaffat sig.

Naturligtvis dröjde det icke två dagar, innan någon af patron Anderssons många vänner i trakten välvilligt underrättade doktor Bäve om alla dessa uttalanden. I första hettan blef doktorn så rasande, att de, som ej känt honom mer än under det sista året, aldeles tappade koncepterna endast och allenast genom hans koleriska och blodtörstiga ansigtsuttryck. Han förvånade hela familjen i prestgården genom att helt oförberedt återfalla i sina gamla tag, han blef uppriktig och brutal och tillät sig en karakteristik af hela den Anderssonska familjen, hvilken han var nog oförsigtig att vid flere tillfällen upprepa. Ja, emedan han var kär och till följd däraf modig och företagsam, svor han dyrt, att han skulle säga sin mening högt och tydligt, så fort han träffade bondtjufven.

Fästmön föll honom om halsen och bad honom lugna sig, men i hemlighet älskade hon honom dubbelt, dels emedan det var smädelserna mot henne, som förnämligast framkallat detta utbrott, dels emedan ett visst slags vrede ger intryck af manlig kraft.

Lyckligtvis återsåg doktorn patron Andersson först följande dag, och då han fått tid att reflektera öfver situationen, fann han klokast att låta sin högtidliga ed följa människornas goda föresatser på deras vanliga stråt. Han tröstade sig också med, att herrskapet nog i alla fall skulle få veta, hvad han hade sagt, och häri misstog han sig häller icke. Faktum var emellertid, att umgänget var afbrutet, och långa fröken Emilie grät i tre dagar, så att hon blef fräknigare än någonsin.

Så stodo sakerna, och på hösten gifte sig doktorn. Det unga paret hade ingenting att vänta på. Och ungefär ett år efter det han börjat sin landsortspraktik, hemförde doktor Bäve sin blonda fru i det nya hemmet. Möblerna voro tagna från Stockholm, bröllopet hade stått i prestgården, och baronens elegantaste landå skjutsade dem hem.

Fredrik Bäve lefde upp igen efter sitt äktenskap, och det blef svårt att få honom med på de gamla virapartierna. Balerna öfvergaf han aldeles. Men han gick hemma och sjöng af glädje och han hade påhitt af alla slag för att göra lifvet gladt. Sin praktik hade han altid skött samvetsgrant, och häri skedde ingen förändring. Men när han var hemma, vaknade hans gamla humör upp igen. Nu hade han altid en, mot hvilken han kunde vara uppriktig. Och när människornas futtighet retat den lilla tjocka doktorn, då höll han tal hemma, som lågade af stridslust och människokärlek. Det var en af de största fördelarna med äktenskapet, förklarade doktorn. »Hemma måtte man väl kunna få sjunga ut. Annars spricker man.» Och den erfarenheten var ej

bland de sämsta doktorn gjort i lifvet. Han fick igen sin gamla känsla för naturen, kunde sitta och drömma på verandan, smekande det blonda håret och lyssnande på vågornas skvalp, och han skrattade hvarken åt sig själf eller sina känslor.

När han fick barn, blef han rörd, som om det varit en öfverraskning, och som om han aldrig kunnat tänka sig denna ej så aldeles sällsynta följd af ett äktenskap. Och när hans små pojkar växte upp till knubbiga, lekfulla tingestar, som trillade omkring i sanden på gården och sleto ut sina skor, då kunde doktorn se på dem ifrån trappan, till dess att hans ögon blefvo fuktiga, och det hände, att han sade till sin hustru:

— Stackars små barn!

— Hvarför säger du stackars? sade hon. Och hennes stämma lät nästan förtrytsam.

— Jo, sade doktorn då. De skola gå igenom lifvet.

Och han vände sig bort för att dölja, att han icke kunde beherska sitt ansigte.

Detta var doktorns enda sentimentalitet i hvardagslag. Men han hade ej ofta tid med dem. Liksom de flesta menniskor tänkte han numera sällan på sig själf. Och ehuru han ej visste det, var det just härigenom han var lycklig.

Förhållandet till patron Andersson hade visserligen aldrig urartat till öppen fiendskap. Men det hade detta oaktadt alt sedan giftermålet — eller rättare alt sedan förlofningen — varit, hvad man kallar spändt, och på åratal hade doktorn ej besökt den Anderssonska familjen. Patronen forsatte sin

verksamhet som jordköpare, och doktorn afskydde honom hjärtligt för den lugna hårdhet, med hvilken han fullt lagligt uppträdde som röfvare i kommunen.

På sista tiden hade emellertid patronens sätt mot doktorn undergått en viss förändring, och på en plump gemytlighet, som kom fram, så ofta de båda männen hälsade på hvarandra, märkte doktorn, att den andre försökte ett närmande, och han meddelade sina farhågor i denna punkt åt sin hustru. I hemlighet var han trött på ovänskapen, men han skämdes att erkänna det.

Då fick han en dag höra, att patron Andersson inköpt en gammal utställningsbygnad på en auktion. Och som patron Andersson i almänhet icke inköpte något, hvilket han ej tänkte begagna, började doktorn att fundera öfver, hvad som kunde ligga under denna underliga affär, och när han fick veta, att patronen börjat bygga ett stort badhus nere vid stranden, och att utställningsbygnaden skulle forslas till byn, greps han af onda aningar.

En vacker dag kom också patronen högtidligt in genom doktorns grind, klappade hans pojkar, som lekte på gården på hufvudet, och steg uppför trappan. Inkommen, log han sitt bredaste leende och ursäktade sig, för att han icke kommit förr.

— Kära bror har väl hört talas om, hvad jag tänker göra, sade han.

Doktorn försäkrade, att han var djupt okunnig om den store potentatens planer och åtgöranden.

Patronen log ett nytt leende, om möjligt ännu bredare än det första. Och i det han plirade med

ögonen för att låta den andre förstå, att hans plan var fiffig, svarade han, att han tänkte förvandla Kärrberg till en badort.

Doktorn blef först så häpen, att han till den andras stora förtjusning icke kom sig för med att säga ett ord. Därnäst blef han rasande. Han förstod naturligtvis, att potentaten i nästa ögonblick skulle säga, att han var den rätta mannen, d. v. s. att han, Fredrik Bäve skulle låna herr Andersson sin auktoritet för att allmänheten skulle bli öfvertygad, att ingen plats på jorden var så lämplig för att återställa en bruten hälsa som just Kärrberg.

Patron Andersson sade naturligtvis just i samma vefva, alt hvad den andre hade tänkt sig, och detta gjorde den lilla doktorn ännu mera kolerisk. Ty han kom i detsamma att tänka på, hur oförskämdt det var, att patronen ej meddelat sig med honom förrän badortsanläggningen redan var en afgjord sak — med eller utan hans bistånd. Och han erfor en högst anmärkningsvärd lust att bedja patronen använda frukterna af sina hypotekslån, på hvad fan han ville, men låta honom vara i fred. I samma ögonblick, vida hastigare än det kan omtalas, begrep han också, att om han sade nej, skulle altid någon annan vara beredd att underskrifva prospekterna. Han kunde ej undertrycka ett löje, som patronen förstod och i hemlighet både förargade sig öfver och njöt af. Men doktorn hade under årens lopp blifvit så grundligt kurerad för alla sina ungdomsdårskaper, att han sväljde sin förtret och sade något om, att han skulle tänka på saken.

När patron Andersson gick, yttrade denne, att

han hoppades, de skulle komma öfverens, och doktorn kände med sig, att han själf hoppades det samma.

Han såg ut genom fönstret. Och när han fick se sina pojkar, hvilka fortfarande lekte ute på gården, kände han det som en religiös pligt att gå i kompaniskap med patron Andersson.

Doktor Bäve var icke aldeles nöjd med sig själf, när han något senare på dagen satte sin hustru in i anledningen till patronens besök, och han hoppades i tysthet, att hon skulle motsäga honom och få honom att denna gång glömma sina religiösa känslor för familjen. Men fru Bäve var en klok liten hustru, som visste, hvad ett hus kostar, och hon tyckte, att hennes Fredrik icke skulle förlora det minsta på att vara badläkare vid patron Anderssons blifvande badort. För det första visste ju alla människor, hvem Fredrik Bäve var, och hvem patron Andersson var. För det andra var det ju aldeles tydligt, att om inte han tog emot anbudet, skulle en annan göra det. Två doktorer på samma plats vore ingen fördel.

Vid denna punkt började doktorn hoppa som Calchas i »Sköna Helena» och ropa:

— En annan öfverstepräst!

Men den lilla frun bad honom vara ordentlig och fortfor med sina argument, hvaraf summan var den, att Bäve måste mottaga anbudet att sätta fart i den Anderssonska badorten. Härtill bidrog i ej ringa mån den omständigheten, att såväl prestgården som den friherrliga familjen var af samma åsigt. Ja själfva baronen tycktes härvidlag hafva glömt

sin afvoghet mot den rike bonden och tröttnade aldrig att utbreda sig öfver »doktorns förbannade tur».

Och när Bäve väl beslutat sig för saken, och vilkoren voro uppgjorda — de voro för öfrigt särdeles förmånliga — gjorde doktorn och doktorinnan sin första visit i patron Anderssons hem, och doktor Bäve började med ifver de förberedande arbetena för att blifva badintendent.

Samarbetet mellan honom och patron Andersson var emellertid många gånger af den art, att det kunde ha varit frestande för äfven mindre lättretliga nerver än den lille doktorns. Och i trots af alla goda föresatser från den senares sida, hade det säkert slutat med en öppen brytning, om icke en händelse inträffat, som på oskadligare sätt gifvit doktorn tillfälle att svalka sina hämdkänslor.

Först upprestes nu den gamla utställningsbyggnaden på en backe, som låg midt i barrskogen. Den inreddes till restaurant och societetssalong, och in i den senare flyttades gamla brädspelbord, schackspel, krocketklubbor och klot, ett gammalt taffelpiano, en massa stolar, som varit inköpta på auktioner efter de förolyckade bönderna, samt gipsbyster af deras majestäter konungen och drottningen i öfvernaturlig storlek.

Därefter afröjdes utmed stranden en lång sträcka, som skulle förvandlas till villastad. Doktorn undrade i början, hur detta skulle gå till. Men patron Andersson beställde en hel massa färdiga trähus från en fabrik, lät lägga grund under höst och vår, och när sommaren kom, reste sig en hel rad af de

mest underliga bygnader utmed stranden. De skiftade i alla regnbågens färger och hade verandor än här än där, hvarigenom de värkade fullständigt puckelryggigt och gåfvo intryck af en massa leksakshus, som legat i pappaskar. Dessa byggnader begåfvades med fantastiska namn, bland hvilka villa Borghese och Fontainebleau voro de praktfullaste, och flere bland dem hade det lilla felet, att de inrymde sex eller åtta familjer hvardera och därför gåfvo en liflig påminnelse om de fridfulla och anslående inrättningar, som kallas kaserner.

Därefter anlade patron Andersson grusade vägar i hela skogen vidt omkring samt for slutligen till Stockholm för att inköpa ett större antal passande sommarmöbler.

När han kom tillbaka, hade Bäve emellertid visiterat anläggningarna och framlade i ett samtal sin kritik.

Han påpekade, att badhuset vore dåligt, och att bassängerna, hvilka hängde på lösa kedjor, som gåfvo efter, när man steg i, erbjödo vissa faror för de badandes lif och lemmar.

Härpå svarade patronen, att det blefve för dyrt att göra fasta bassänger, samt att han inte kunde hjälpa, om folk ej kunde se sig för, när de badade.

Doktorn svalde några anmärkningar mot den gamla utställningspaviljongen, som enligt hans åsigt fortfarande hade ett något kreatursmessigt utseende, och öfvergick till att tala om bostäderna. Han ansåg, att de borde förses med kakelugnar, emedan de varma somrarna i norden börjat urarta, uttalade sin öfvertygelse, att de ditsatta kaminerna endast

voro jämntjocka rör, där man kunde bränna ved för att roa sig, samt anmärkte slutligen, att i följd af den bristfälliga stenläggningen kunde man se den frodigaste vegetation långt under bygnaderna, och då golftiljornas sammanfogning lämnade åtskilligt öfrigt att önska i fråga om solidaritet, så skulle gräset ofelbart växa upp mellan springorna.

Härpå genmälte patronen helt lugnt, att personer, som flyttade ut på sommarnöje, icke finge ha alt för stora pretentioner, samt att doktorns framställning var öfverdrifven, och framlade efter detta uttalande ett prospekt, så som han hade tänkt sig, att ett prospekt om en ny badort rätteligen borde skrifvas.

Där stod, att behofvet af billiga och sunda badorter, där stadsborna kunde hvila ut efter vinterns ansträngningar, där de sjuka kunde återvinna sin hälsa och de friska stärka den, där naturens skönhet gåfve sin läkedom för sinnet, på samma gång som en grundlig bad- och brunnskur fördelaktigt inverkade på kroppen, blifvit alt mera känbart.

I dessa afseenden, hette det, erbjuder den nyanlagda badorten Kärrberg de största förmåner. Friskt och sundt belägen, omgifven af den härligaste barrskog, samtidigt med att Östersjöns vatten, som svallar fritt upp emot kusten här äger en sälta och en friskhet, hvilken nästan kan jämföras med Vestkustens, kan denna badort täfla med de främsta och mest besökta i Sverige. De sjukdomar, hvilka här med största fördel kunna kureras äro etc. —

Här följde en massa åkommor, af hvilka en enda skulle varit tillräcklig att lägga en jätte i

grafven. Magens och bröstets, benstommens och musklernas sjukdomar — ingenting var utelämnadt. Och prospektet slutade med följande ord:

»Inga kostnader hafva blifvit sparade för att göra badgästernas vistelse vid det natursköna Kärrberg så angenäm som möjligt. Promenader äro anlagda i de härliga skogarna, segelbåtar finnas tillgängliga i den rymliga hamnen, tillfälle till fiske och jagt kan genom särskild öfverenskommelse beredas, en god 1:sta klassens restaurant serverar till moderata priser dagligen en rikhaltig matsedel (tillfälle till inackordering finnes) och i den nyanlagda villastaden uthyras större och smärre våningar, fullständigt möblerade, äfvensom enskilda rum i hotellet, alt till de billigaste priser.»

När doktorn slutat detta prospekt, undrade han först, hvem som hade skrifvit det. Ty patron Anderssons skrifkonst gick icke i denna stil. Så erinrade han sig den nyligen företagna Stockholmsresan och fann situationen humoristisk. Därefter kom han att tänka på, hur roligt det hela skulle se ut, när det kom att undertecknas med Måns Andersson. Och med anledning häraf återlämnade han papperet till patronen, utan att göra några anmärkningar.

När han gick hem, tröstade han sig med, att prospektets ordalydelse icke angick honom. Det enda, som väckte hans förvåning, var att icke ett berömmande ord förekommit om läkaren. Men han fann å andra sidan, att detta var en punkt, som han själf icke gärna kunde vidröra, och han glömde snart hela saken.

Han blef emellertid ånyo erinrad om detta prospekt, men denna gång på ett sätt, som den gode doktorn själf icke hade tänkt sig. När han en dag slog upp sin tidning, fann han annonsen om Kärrberg på första sidan, och när han sett på underskriften, blef han först aldeles stum. Därefter sprang han in till sin hustru och visade henne tidningen. Hon läste prospektet till slut. Under det samma stod med fetstil: Fredrik Bäve, provinsialläkare.

Doktorinnan förstod inte ett ord. Hon stirrade på sin man.

— Hvad är det? sade hon.

— Begriper du inte? utbrast han. Jag är komprometterad, omöjlig. Den förbannade karlen.

— Ja, men jag förstår inte.

— Han har skrifvit det här själf eller låtit skrifva det. Och så har han satt dit mitt namn. *Mitt namn!!*

— Utan att fråga dig?

— Naturligtvis. Denna ohyggliga humbug.

— Hvad ska' du göra?

— Ja, det är just det, jag inte begriper.

Det gick aldeles rundt för den lille doktorn. Han var så ursinnig, att han nästan grät. Han tänkte på att skrifva i tidningarna och afsäga sig all delaktighet i detta företag, afslöja Andersson, ruinera honom, om det vore möjligt, och han svor bondpatronen upprepade gånger ett evigt hat.

Till sist gick han till herr Andersson och frågade honom, hvarför han satt dit hans, Bäves, namn utan att fråga honom.

— Det var ju alldeles naturligt, svarade patron Andersson.

— Var det naturligt?

— Ja, eftersom du skulle vara badläkare, skulle väl ditt namn stå under prospektet.

— Ja, men hvarför sa' du ingenting? envisades doktorn.

— Jag visade dig ju prospektet, svarade patronen med den förorättade oskuldens lugna min.

— Ja, det gjorde du förstås, men —

— Nåja. Om du hade haft något att anmärka, hade du naturligtvis sagt ifrån. Och när du ingenting sade, så skref jag dit namnet. Är det klart?

Jo, det var alldeles klart. Doktorn gick hem med den förödmjukande känslan af att vara öfverlistad, och han kunde icke neka för sig själf, att den metod, han på senare tiden användt i fråga om att undvika alla konflikter i lifvet, också hade sina olägenheter. Sade man ifrån, var det galet. Sade man inte ifrån, stod man där med skammen. Sanningen att säga, kände han sig som ett stort kräk, och det hjälpte inte, att han intalade sig själf, att han hela tiden arbetat för hustru och barn. Han försjönk i grubbel och svårmod, och doktorinnan började frukta, att hennes man led af någon begynnande sjukdom.

Ty för henne ställde sig hela saken numera så, att det som en gång är gjordt, kan ej mera hjälpas, och så småningom började äfven doktorn öfvergå till sin hustrus uppfattning såsom den lugnaste. Han stod icke ut med att gräma sig länge, den gode doktorn, och tiden har en märkvärdig förmåga att lägga sitt dam öfver de ting, hvilkas utseende i

början förefaller vämjeligt. Ja, detta dam blir till sist ofta så tjockt, att ett i början frånstötande utseende slutligen alldeles icke kan urskiljas.

Det enda doktorn till sist hade kvar som minne af denna episod var sitt hat till patron Andersson. Detta hat hade nu fått en alldeles personlig karaktär, och det är som sagdt icke otroligt, att oviljan på ett eller annat sätt skulle ha urartat, om ej en omständighet tillstött, som under dessa förhållanden var ganska egendomlig.

En dag kom nämligen doktorn till sin fru, strålande af förnöjelse. Han klef omkring i rummet med händerna i byxfickorna och skrattade, så att frun blef rädd, att hans sjuklighet brutit ut i vansinne, och på hennes oroliga frågor, bad han henne bara vänta, till dess han fått skratta ut.

När han det gjort, ställde han sig framför henne och sade med en min, som uttryckte den djupaste tillfredsställelse:

— Andersson har fått igen sin gamla reumatism.

— Är du så glad åt det?

— Nej, men ser du *jag får massera honom.* Kan du inte begripa, att jag ska' plåga honom, som om han låge i helvetet.

Och doktorn rusade ut igen för att njuta i ensamheten af detta angenäma perspektiv.

Kyrkoherden kom en gång af en tillfällighet in i doktorns rum, när patronen hade tagit af sig ylletröjan och satt midt på golfvet på en taburett, under det doktorn misshandlade hans rygg.

— Stig in för all del och genera dig inte! sade doktorn.

Och trots sina protester, tvangs kyrkoherden att åse exekutionen.

Han berättade sedan, att doktorn gått på som om han knådat deg, till dess att delinkventen kallsvettades. Och då kyrkoherden var en sanningens man på kristlig grund, kunna vi sätta full tro till hans högvördighets framställning af förloppet. För hvar gång patron Andersson uppgaf ett nödrop, tröstade honom doktorn med, att det var bara småsaker. »I morgon ska' vi börja på allvar», sade doktorn. Själf såg han så nöjd ut, som om han hade stått brudgum. Och när patron Andersson väl var utanför dörren, kastade sig doktorn gapskrattande på soffan med den anmärkningen, att fullt så hård massage endast var nyttig för tjockhudade individer.

Men faktum var, att detta slags hämd gjorde doktorn godt samt hjälpte upp hans lynne, och tanken på dessa ljufliga timmar tröstade honom mer än en gång, när han framdeles fick söka att försvara sig mot badgästernas satiriska anmärkningar öfver förhållandena vid Kärrbergs badanstalt och dess 1:sta klassens restaurant.

Ty så otroligt det låter, så blef Kärrberg med årens lopp en både besökt och omtyckt badort. Dels hade patron Andersson otvifvelaktigt rätt i sina beräkningar. Det är märkvärdigt hvad en väl skrifven annons gör för en effekt, när en läkare satt sitt namn under den. Människor ha' i allmänhet den föreställningen, att en läkares omdöme icke kan jäfvas, och i detta fall förblef lyckligtvis prospektets historia en hemlighet mellan doktorn och hans fru å den ena sidan samt mellan samme dok-

tor och patron Andersson å den andra. Dels äro en gång för alla, hvad badortens rykte beträffar, svenskarne särdeles toleranta, när det gäller att finna sig till rätta med en sommars yttre olägenheter. En vacker dag kommer dem att glömma, hur de frusit under blåstens och regnets långa veckor, och i glädjen öfver »Nordens härliga sommar» hafva de flesta öfverseende både med dåliga kakelugnar och lifsfarliga badbassiner. Dessutom var Kärrberg onekligen en vacker plats. Skog är en god sak, och sjön kan också vara angenäm, när det inte regnar. Att det fans sjö och skog utefter hela kusten, samt att alltså prospektet var något öfverdrifvet, det förlåter man så gärna af hänsyn till all annan humbug, vid hvilken lifvet i denna syndiga värld vant bildade människor.

* * *

Doktor Bäve själf blef med tiden en ganska omtalad läkare, och när han omsider efter naturens ordning fick Nordstjärnan, förenade sig hela traktens honoratiores om en fest för den humane och omtyckte mannen, den framstående läkaren och erkände människovännen. Vid detta högtidliga tillfälle hade doktorn ett litet afsides samtal med patron Andersson, som nu var gammal och grå och så styf af reumatism, att massage ej längre kunde komma i fråga.

Patronen antydde nämligen i skämtsam ton, att hade icke doktorns namn stått under det omtalade prospektet till badorten, hade han troligen ännu i några år fått vänta på Nordstjärnan.

Doktor Bäve skrattade med full hals och förklarade, att det fans intet ondt, som ej hade något godt med sig.

Ett år senare blef doktor Bäve utnämd till medicinalråd och flyttade med sin familj till Stockholm.

Det är knappast nödvändigt att nämna, att de tjugufem år, doktorn tillbragt i landsorten, gjort honom till en helt annan människa, än han var, när han vid trettio års ålder öfvergaf den sköna synderskan för den landtliga oskulden. Den lille satte mannen med guldglasögon och den bara hjässan mottogs med öppna armar af samma kretsar, hvilka en gång hållit den ifriga ungdomen på afstånd. Han var i fullaste mått en *grata persona,* och en uppmärksam iakttagare kunde se detta, så fort medicinalrådet bara inträdde i en butik.

Hvari låg skilnaden?

— Jag har blifvit gammal, brukade doktorn säga med ett mångtydigt löje, som kommit med åren.

Själf hade medicinalrådet i ensamma stunder den uppfattningen, att hans meriter under de sista åren ej voro något att skryta med. Folk sade emellertid, att Bäve bara behöft komma ut, för att han skulle »få sätta sig litet». Att detta skett, visste medicinalrådet, och han erkände, att det medförde sina fördelar.

Men när hans söner växt upp, plägade doktorn, halft på skämt, halft på allvar, varna dem för att alltför obetingadt lita på, att ett ärligt arbete medför någon välsignelse.

Medicinalrådet Bäve hade stundom den vanan att fälla yttranden, som människor hälst anse

för skämt, emedan alvaret i dem låter så obehagligt.

Hans hustru påstod vid dylika tillfällen, att han demoraliserade pojkarna. Då plägade doktorn i samma raljerande ton svara, att han väl visste, hvad skick och bruk i dylika fall fordrade.

— Men, tillade han, de bästa lärdomar, jag kan gifva mina barn, är dem, hvilka jag själf mottagit af lifvet.

Fullständigt duperad af framgången blef Fredrik Bäve aldrig, och har man ej altför stora pretentioner, så måste man erkänna, att redan detta är ett vackert resultat af ett människolif.

VÄNSKAP, AFFÄRER OCH POLITIK.

I slutet af 1887 och äfven långt dessförinnan kunde man knappt öppna en tidning, utan att finna hela spalter om tullarnas — isynnerhet brödtullarnas — välsignelse eller förbannelse. Det kunde inte gå för mindre. Och sedan tidningarna uttömt alla argument, som genom nationalekonomin stodo dem till buds för att grundligt genomarbeta det intressanta ämnet om skydd åt Sveriges modernäring, Sverige åt svenskarna eller den fattige arbetarens genom de påtänkta lifsmedelstullarna förmörkade framtidsutsigterna, öfvergingo de till att behandla frågan om hvarandras kompetens och bevekelsegrunder samt kommo därvid ej sällan till slutsatser, hvilka för dem, som skulle hämta sin politiska visdom ur sagda tidningar, borde kännas ganska nedslående.

Det bör icke hafva fallit någon patriot ur minnet, att den vigtigaste fråga, som vid denna minnesvärda tid sysselsatte svenska folket, var: huruvida en soppkokares försummelse att betala 11 kronor på en ohemul debetsedel skulle vara tillräcklig att förändra hela landets tullpolitik eller icke. Denna

högvigtiga fråga sysselsatte då med styrkan af de reala intressen, som ensamma äga sitt berättigande i en praktisk tid, hvarje rättsinnig medborgare. Soppkokaren blef mera berömd genom denna debatt, än hvad han sannolikt skulle ha' blifvit som riksdagsman, och hvarje politiker från Ystad och till Haparanda utvecklade en feberaktig verksamhet.

Att högsta domstolen ansåg denna högvigtiga omständighet tillräcklig för att under generationer bestämma Sveriges ekonomiska öde, bör ej förundra någon, som tänkt sig djupare in i samhällsproblemen. En sådan person vet, att en form, som kan synas värdelös för den ytlige betraktaren, för en högre politisk uppfattning öppnar vyer öfver rättsbegrepp, som ej få rubbas, så vida man ej vill kränka både mänsklig och gudomlig samhällsordning. Och i enlighet med detta sant fosterländska åskådningssätt blef soppkokaren båda partiernas syndabock, hvarför han gjordes omöjlig, och protektionismen i stället blef både möjlig och verklig.

Allt detta hafva vi alla under de sista lyckobringande fem åren mer än tillräckligt lärt att känna genom tidningarna. Men under det de stora arbetade för små intressen, voro de små i ej mindre ifrig verksamhet för att uppnå sina. Detta hafva tidningarna med den diskretion, hvarmed privataffärer i allmänhet behandlas i Sverige, merendels förbigått. Emellertid gick det denna gång aldeles som i den Andersenska sagan, att under det att hönsen och ankorna slogos om ålhufvudet, kom katten och åt upp det. Hvilket på flere håll föranledt den elaka anmärkningen, att bakom de po-

litiska talen stundom skymta finansielle privatintressen.

Hvem som var katten, skall framgå af nedanstående sannfärdiga historia, under det att jag noga skall undvika att närmare inlåta mig på historien om hönsen och ankorna.

Grosshandlar Holm var en af de dummaste människor, som någonsin existerat. D. v. s. för dem, som kände honom närmare. Alla andra trodde, att han var en måhända medelmåttigt begåfvad, men dock ej alldeles omöjlig individ. Detta berodde på hans ytterst soignerade yttre och ett ansigte, hvars intetsägande hyfsning ingaf ett visst intryck af redbarhet och förstånd. Han hade kontor på Skeppsbron och våning i Vasastaden samt åt regelbundet frukost på Skeppsbrokällaren.

Kom man in på Holms kontor i ett eller annat ärende — Holm gjorde affärer i spanmål och hade därjämte åtskilliga andra privatgeschäft — mottogs man med ett leende, som skulle föreställa den glade umgängesvännen, och ett handslag, som kändes ända bort i armbågen. Men undersökte man hans ansigte under dessa utbrott af vänskap, blef det snart tydligt, att ansigtet icke uthärdade granskningen, och så fort det blef fråga om penningar, försvann den muntra tonen och ersattes af ett slags torr gomorgan, hvilken ej gjorde ett odeladt förtroendeväckande intryck.

Om någon försökt att antyda för Anton Holm, son till gamle Holm på Kungsholmen, att han inte i alla stycken var redbar, så skulle denne dumdristige person ha' blifvit mottagen, icke blott med

förakt, utan äfven med en förvåning, som aldeles icke var hycklad. Ty Holm var själf fullkomligt inpyrd af heder. Han så att säga andades en luft af bara heder, omgaf sig med kontorsföremål, som hade en solid prägel, ja, till och med hans väl rakade och friserade biträden gåfvo intrycket af denna genomgående redbarhet, som var ett arf från det gamla borgarhemmet. Men Holm var tillika affärsman. Som sådan hade han en princip, hvilken han sade sig aldrig pläga frångå: han åtog sig nämligen aldrig en affär, såvida han ej kunde »ge sig blankt fan på» att gå i land med den — Holm svor gärna i herrsällskap, när den glade umgängesvännen skulle visa sig för världen — och han påstod själf, att han aldrig afvek från sina principer. Denna sista princip var emellertid af den art, att den lockade till afvikelser. Å ena sidan medförde den visserligen den fördelen, att Holm faktiskt gjorde en och annan affär, som verkligen lyckades. Men då icke ens solen är utan fläckar, så hade denna princip å andra sidan en ovana att understundom skrämma upp grosshandlar Holm i onödan, så att han af ren betänksamhet försummade vissa chancer, hvilka i stället så mycket snabbare begagnades af hans konkurrenter. Detta hade å sin sida den inverkan, att grosshandlar Holm blef afundsjuk och ursinnig och därför någon gång rusade blindt på i förhoppningen att få betala konkurrenterna för gammal ost. Dessa operationer kostade honom regelbundet en hel massa penningar, och hade han ej litat så fullständigt på sitt eget affärsförstånd, så skulle han otvifvelaktigt un-

derstundom insett, att han bar sig åt som en åsna. Nu hindrade honom hans orubbliga självtillit från alla ledsamma upptäckter i den vägen.

Holm var naturligtvis dessutom på grund af karaktär och öfvertygelse envis som en tjur, och den ende som kunde förmå honom till snart sagdt hvad som hälst, var hans gode vän, grosshandlar Åkerman, med hvilken han hvarje helgfri dag åt frukost på Skeppsbrokällaren. Åkerman var nämligen raka motsatsen till Holm, och hvad han nu var, men dum kunde han inte kallas. Det fans folk, som kallade honom fähund, men dumbom hade ingen begagnat som tilltalsord mot Åkerman, ens för att reta honom. Han sade också själf, att han hällre ville kallas för det förra än för det senare. Och mot vanligheten fick han i detta hänseende sin vilja fram.

Han var lång och skägglös, med ett par ögon, som aldrig stodo stilla, ett par polisonger, som mycket väl kunde tagas för en fortsättning af håret, samt en mun, som visade tandköttet ända bort till oxeltänderna, när han skrattade. Och grosshandlar Åkerman skrattade ofta. Det är ingen öfverdrift, att en människa, som haft förstånd att genomskåda honom, hade kunnat blifva pessimist endast genom att göra denne herres närmare bekantskap. Han skrattade som sagdt nästan altid, var full af historier och lustigheter, såg ut som själfva fryntligheten och hade ett lynne som en nybakad student. Men han ljög och skojade — för att tala hans eget osminkade språk, hvilket var rent af häpnadsväckande — på ett sätt, som endast var möjligt med

den oförskämda humor, han samtidigt utvecklade. Han kunde ruinera en konkurrent eller bringa en fattig familj i elände med en raskhet, som icke hade något motstycke, och han kunde berätta historien efteråt som den lustigaste sak i världen.

Hela hemligheten var den, att grosshandlar Åkerman vare sig genom natur eller konst var lika fri från alla moraliska betänkligheter, af hvad art de nu vara månde, som en vilde på sydhafsöarna. Alt hvad som på ett eller annat sätt gagnade eller roade honom själf, ansåg han för godt och alt annat för dåligt. Hans förnämsta lifsbehof var att få skratta — aldeles som vilden, och detta begär tillfredsställde han altid på deras bekostnad, hvilka han lyckats sparka ur sin väg, aldeles som vilden dricker sig dödfull och dansar krigsdanser, tills han somnar, när han lyckligt och väl kommit i tillfälle att flå och skalpera ett par fiender, hvilkas existens varit honom en nagel i ögat. Men grosshandlar Åkerman hade därjämte kommit i åtnjutande af civilisationens lärdomar, och dessa begagnade han till att lefva som en vilde midt i civilisationen. Han gjorde aldrig affärer i allra största skala. Därtill var han aldeles för njutningslysten, — ty man måste som bekant vara måttligt sysselsatt, om man skall hinna att roa sig — och därför gjorde han också mindre skada. Men han använde sina egenskaper som vilddjur till att sparka sig fram genom världen på ett lättvindigt sätt, och han hade många vänner. Ja, han var, hvad man kallar populär, därför att han kallades för »glada Åkerman» och i de mångfaldiga ordenssällskap af okändt syfte, i hvilka

han var medlem, hade han blifvit bror med både statsråd och medlemmar af den högre ämbetsmannakåren. Ty Åkerman hade sällskapstalanger och lefnadsglädje. Och båda delarna använde han för att skydda sig för upptäckt, när han ville förtjäna pengar. Åkerman visste, hvad en sorglös uppsyn understundom kan vara värd. Och han förstod också att begagna sig af denna sin kunskap.

Sådan var grosshandlar Holms affärsvän, och det fans de, som påstodo, att Holm fått betala denna vänskap ganska dyrt. Ty Åkerman var kvarnägare på samma gång som sädesimportör — eller som han själf sade: han förvandlade medelst kvarnstenar rysk råg till svenskt mjöl — och Holm malde hos honom. Men ehuru Holm var ganska mån om sig och altid knorrade öfver Åkermans räkningar, hvilka aldrig underläto att erbjuda vissa öfverraskningar på debetsidan, så störde de meningsbyten, hvilka häraf uppkommo, aldrig det goda förhållandet mellan de båda affärsvännerna. Holm kunde aldrig undvara Åkerman, ty Åkerman är så helvetes rolig, förklarade Holm vid alla tillfällen. Och Åkerman å sin sida tog aldrig illa upp, när Holm blef förargad och anmärkte på räkningarna, helt enkelt emedan han ej kunde känna sig sårad af annat än att man underlät att betala honom. Knorrade Holm för mycket, så klappade honom Åkerman bara på axeln och sade:

— Då skrifva vi ett litet papper, hähä! Så ska du få se, att tiden går fort för dig under de närmaste tre månaderna.

Så skrefs vexeln, Åkerman stoppade kontan-

terna i fickan, bjöd dagen därpå på munk efter frukosten, och när växeln skulle inlösas, betalade Holm och gick en timme efteråt i sitt kontor, reflekterande öfver behaget att vara kvarnägare och få skrifva ut räkningar på malen säd.

Så fortgick detta förhållande i flera år, och alt skulle ha gått bra, om ej Holm hade haft den förut nämda uppfattningen af sin egen affärsduglighet. Så otroligt det låter, hade han aldrig genomskådat hemligheten med Åkermans gladlynthet och toujoura sätt. Man skall vara antingen betydligt godtrogen eller också äga en mindre vanlig portion inskränkthet för att göra sig skyldig till en dylik missuppfattning. Och Holm var icke godtrogen. Tvärtom misstrodde han människorna af princip — alt hvad han gjorde, gjorde han af princip — men denna hälsosamma världsåskådning gjorde honom på grund af förut meddelade egenskaper ingen nytta, och det var hans sårade egenkärlek och ej als någon hastigt påkommen insigt om Åkermans karaktär, som slutligen bragte Holm i harnesk mot affärsvännen.

Detta hände nämligen under öfvergången mellan åren 1887 och 1888, och förhållandet blef klart och uppenbart 1888, samtidigt med att tullen blef en verklighet, något som bevisar skadligheten af lifsmedelstullar och enstaka soppkokares inflytande på ett lands ekonomiska utveckling.

Holm och Åkerman sutto en dag, midt under det tullstriden rastade som värst både i tidningsspalter och på folkmöten, vid sitt vanliga bord på Skeppsbrokällaren och hade nyss slutat sin frukost.

Åkerman var i ett strålande lynne, och Holm hade skrattat sig nästan fördärfvad åt hans historier. Detta uppmuntrade Åkerman att fortsätta, för hvilket ändamål han inblandade kyparen i konversationen, kallade honom för »grosshandlaren» och lurade ur honom en skandalhistoria från en nattlig orgie, i hvilken ett par kända militärer deltagit.

När munterheten lagt sig, och det slags dåsighet, som plägar vara en följd af en frukost med gapskratt, vederbörligen instält sig, yttrade Holm slutligen:

— Tror du, att tullen går igenom?

Nu var händelsen den, att Åkerman just samma dag mottagit svar på sina förfrågningar angående efter hans förhållanden aldeles ovanliga skeppslaster med både hvete och råg. Ehuru han ej hade en aning om politik, eller hvad tullen egentligen innebar, var han i stället i så mycket högre grad begåfvad med det slags instinkt, som på vulgärt språk plägar kallas för »näsa», en egenskap, hvilken skapat flere förmögenheter än den mest solida affärsverksamhet. Denna »näsa» hade bibringat honom den fasta öfvertygelsen, att tullen skulle gå igenom, och då han förstod åtskilligt mer än de enkla räknesätten äfven med bråk, så hade han ganska hastigt gjort den beräkningen, att om han bara fick in sin säd, *innan* tullen blifvit en verklighet, så skulle han slippa att betala tull. Lät han den sedan ligga, till dess tullen gått igenom, finge han naturligtvis sälja den enligt den kurs, som betingades, *efter* det att tullen blifvit en verkighet. Och på så sätt skulle tullen i själfva verket komma honom, grosshandlar

Åkerman, och icke det betryckta jordbruket till godo. Något hvilket sagde grosshandlar Åkerman betraktade som en stor fördel.

Detta var till och med orsaken både till hans goda humör, hans historier, samt att han kallat en kypare för »grosshandlaren».

När Holm frågade om tullen, blef emellertid Åkerman het om öronen. Ty ju färre som hade samma näsa som han, ju säkrare var han följaktligen om förtjänsten. Och det ingick inga kommunistiska delningsteorier i Åkersmans affärskatekes. Han var en praktisk man, och det var han stolt öfver.

För att förebygga hvarje fara, svarade han därför på sitt okonstlade språk:

— Är du förbannad?

Nu hade Holm naturligtvis aldrig af sig själf kunnat komma på en sådan idé som att på förhand räkna ut en politisk situation. Dels läste han af princip endast Dagbladet, som energiskt försvarade en motsatt uppfattning — detta var också ett arf från borgarhemmet på Kungsholmen — dels låg det ej i hans natur att på egen hand uppgöra spekulationsartade kombinationer. Men en literatör, som Holm brukade låna pengar, hade försäkrat honom, att tullen skulle gå igenom. Och trots öfvertygelsen om sin egen affärsduglighet, var Holm ej den, som försmådde att tillägna sig andras åsigter.

När han hörde den andres utrop, kom han emellertid plötsligt på andra tankar och berömde i hemlighet sin egen klokhet, som ej »hoppat på en så tvifvelaktig affär». Och med denna glada känsla skildes han från Åkerman och gick tillbaka

till sitt kontor, där han i hemlighet ref sönder ett par bref, som han sedan kastade i kakelugnen.

Ett par månader senare gjorde Holm emellertid en ny och öfverraskande upptäckt. Från allra bästa källa fick han nämligen reda på Åkermans affärsplaner. Åkerman hade en gammal bokhållare, som hette Nyberg, hvilken i grund och botten kände principalen, och som älskade honom därefter. Denne lät en gång ett ord undfalla sig till Holm om den stora leveransen, endast därför att det roade honom att få veta, om hans principal var så god vän med den hygglige Holm, som det i allmänhet påstods. Naturligtvis kunde Holm icke dölja sin öfverraskning, ehuru han sade, att han vetat om själfva saken sedan tidigt på hösten. Och detta roade den höflige gamle mannen, hvilken gick sin väg med en skälm i ögonvrån och en djup bugning.

Men Holm roade denna upptäckt inte alls. Att Åkerman ej alltid höll sig så särdeles strängt till sanningen, det hade han nog sett. Och med den uppriktighet, som städse utmärkte Åkerman äfven i de mest otvetydiga förhållanden, så gjorde han ingen hemlighet af detta. Men att han rent af skulle kunna ljuga för honom, Holm, som var redbarheten själf, det sårade dennes heligaste känslor, d. v. s. hans egenkärlek. Och han beslöt att öfverlista affärsvännen.

Så fort han fattat detta ödesdigra beslut, uppstod det högst märkliga förhållandet, att hans vrede gick öfver, och han fick den uppfattningen, att affärer äro affärer, och att det fins inga vänner i spel. Det gäller bara att vara fiffig och inte låta

sig luras. Holm var alldeles öfvertygad om, att det var han, som lockat hemligheten ur bokhållaren, och som följaktligen öfverlistat »den gamle humbugen», som han i all gemytlighet plägade kalla Åkerman.

Emellertid hade den stora frågan börjat gå sin utveckling till mötes — man var redan inne i januari månad 1888 — och en vacker dag meddelade tidningarna den märkliga nyheten, att högsta domstolen af omsorg för fosterlandets utveckling och drifven af den förkärlek för laga former, som är ett utmärkande drag för alla ämbetsverk, gjort riksdagens majoritet protektionistisk och därigenom lifsmedelstullarne till det närmaste framtidsperspektivet.

Missnöjet blef tämligen allmänt, men den som inte var missnöjd, det var Holm. Han hade inte gifvit sig tid att skrifva — ty det gick för långsamt — utan han hade telegraferat till Reval och Libau, somliga påstå, äfven till andra orter, och när han ej kunde få uttrycka sin tillfredsställelse för andra — ty hela glädjen hade varit förstörd, om Åkerman i förtid fått veta något — så gick han i stället på kontoret och läste öfver, hvad han skulle säga, när den lyckliga dagen kom, då han fick bedja Åkerman vara snäll och förhjälpa honom att medelst kvarnstenar förvandla litet rysk råg till svenskt mjöl.

Ty så skulle han säga. »Det ska' söka Åkerman», tänkte han. Och det tröstade Holm i hans bekymmer, att tullen skulle gå igenom. Ty eljest var han, tack vare sin itererade läsning af Dagbladet, af princip frihandlare. Åkerman däremot svor högt och dyrt, att »i så'na här tider måste

hvar människa vara protektionist, åtminstone ifall man har kvarn».

Samma dag högsta domstolens beslut stått att läsa i morgontidningarna, var nu Anton Holm nära att dabba sig vid den vanliga frukosten å Skeppsbrokällaren. Till följd af en triumfatorskänsla, som han ej kunde beherska, uppträdde han nämligen sedan en tid tillbaka med en säkerhet, som om han vunnit en förmögenhet på klasslotteriet. Han talade högt, visade benägenhet för att dricka vin och frågade slutligen Åkerman i en beskyddande ton, om han gjort några lysande affärer på sista tiden.

Åkerman, som af ren instinkt aldrig talade om en enda affär, förrän han stoppat pengarne i fickan, gapade en stund på vännen och frågade honom skämtsamt, hur han mådde.

Men i hemlighet drog han misstankar på förhållandet, och i det han skrattade tyst, som han alltid brukade, när han var säker på ett offer, sade han att han undrade, om inte tullen ändå skulle gå igenom nu, när det kom till kritan.

När de skildes åt, var Åkerman fullt och fast öfvertygad om, att Holm handlat bakom hans rygg, och så fort han kom in på sitt kontor, tillkallade han Nyberg och gaf honom i största hemlighet order att på ett eller annat sätt taga reda på, hvad Holm kunde ha för spekulationer. Nyberg tog sig om munnen, hostade och tog nattvarden på, att det skulle lyckas.

Holm å sin sida kände sig innerst litet orolig, att den andre gissat hans hemlighet. Men som vanligt körde han fast med sitt omdöme i den miss-

uppfattningen, att motparten i så fall icke skulle kunnat vara så obesvärad och glad. Och i den tanken lät han sina tvifvel sofva i ro.

Det händer emellertid någon gång att naturen gäckar människornas beräkningar. Och så blef äfven fallet denna minnesvärda januari månad. Ty väderleken, som länge varit slaskig och beskedlig, slog plötsligt om, och blef så isig och hård, att gamla människor fingo räkna på fingrarne, för att kunna erinra sig något liknande. Det blef en vinter, hvars make man får leta efter, och termometern sjönk helt plötsligt först till 20 och sedan till 30 grader under fryspunkten. Detta hände upprepade gånger, och öfver 10 grader kom den aldrig. Följden häraf blef den, att isarne fröso till i hela skärgården.

Följden häraf blef åter en outsäglig uppståndelse i affärsvärlden. För hvarenda dag inlöpte telegram, som meddelade Jobsposter om fartyg, hvilka fått vända om eller lågo infrusna långt bort ifrån både tullbehandling, ära och redlighet. Och regelbundet gåfvo dessa meddelanden anledning till svarstelegram, innehållande fantastiska förslag om anlöpande af andra orter, förslag, som kommo åldriga skeppare att rifva håret af sig af sorg och bedröfvelse öfver landtkrabbornas brist på förstånd.

Hvad hjälpte det, att tullen gick igenom i riksdagen och trädde i kraft redan den 14 Februari? Under vanliga förhållanden skulle detta hafva varit en lycka, icke blott för vår modernäring, utan också för våra grosshandlare. Ty dessa skulle då ha kunnat börja försäljningen utan att behöfva alt för

länge ligga i förskott med förlagskapital. Men som det nu var, hade den hårda vintern strukit ett streck öfver alla mänskliga beräkningar.

Åkerman — och flera med honom — var stormförtjust öfver den allmänna villervallan. Redan när han börjat misstänka Holms affärsföretag, hade han sin råg och sitt hvete i godt förvar ute på strömmen och skulle just börja lossningen. Därför hade han tagit Holms öfversitteri med lugn, och att han skickade ut Nyberg för att göra efterforskningar, skedde endast af en naturlig lust att få skratta så fort som möjligt.

»Ju flere kockar, dess sämre soppa», var hans omdöme om hela situationen, och han hade ingen ro hvarken natt eller dag, förrän han fick svart på hvitt på den glädjande förhoppningen, att vännen misslyckats. Själf visste han för egen del, hvad han visste, och när han räknat ut extraförtjänsten på ett plumppapper, tyckte han nästan, det var synd om Holm.

När Holm å sin sida fick klart för sig, att hela hans last låg fast utanför Sandhamn, blef han först sentimental. Och han förvånade sig öfver att folk *kan* ha en sådan otur. Därefter kallade han in firmans prokurist och gaf honom en allvarsam skrapa, för att denne ej afrådt honom från att afsända de ödesdigra telegrammen. Efter denna tillfredsställande åtgärd gick han in till sig och började tänka på Åkerman. Med det fasta beslutet att affordra honom en förklaring, gick han klockan ett ut för att frukostera.

Samma dag på morgonen hade Nyberg kommit in och begärt ett samtal med principalen.

— Jag har gjort mina efterforskningar, sade den lille torre mannen, och det kom en skymt af ett leende i hans mungipor.

Åkerman slog till ett gapskratt och antog sin mest gemytliga min.

— Nåå, hr Nyberg? Hvad har herrn hittat för godt? sade han.

Nyberg log, under det hans ena öga plirade. Han var en man, som förstod sig på ett skämt.

— Grosshandlar Holms last ligger fast utanför Sandhamn, sade han.

— Jag kunde ge mig fan på det, utbrast Åkerman. Herrn är en krona. Men *hur vet* hr Nyberg det där? Är det säkert?

Nyberg kastade en blick åt sidan och svarade lugnt:

— Jag kom att titta i ett telegram, som Holms bokhållare bar upp på telegrafen. Vi stodo bredvid hvarandra framför luckan.

— Han såg det väl inte?

— Nej, naturligtvis.

Åkerman sade ingenting. Men den blick han gaf sin bokhållare var ej fullt så förbehållsam, som den bort vara, i betraktande af att den kom från en förman och gick till en underordnad.

När han därför kom till frukosten och fann Holm allvarlig, väckte detta ej i ringaste mån hans förvåning. Däremot blef han ytterst öfverraskad, när Holm öppnade sin mun och med sitt mest städade ansigtsuttryck och i en ton, som lät alldeles onaturligt guttural, anmärkte, att Åkerman burit sig svinaktigt åt, som ljugit för honom.

— Hvad fan nu då? sade Åkerman.

Han blef så »bestört», att han fälde både knif och gaffel.

— Du har fått in din last, kan jag tänka mig, fortfor Holm, utan att låta sig bekomma.

— Naturligtvis, sade den andre. Naturligtvis. Men det berodde på, att jag skref i tid och inte väntade, tills det blef så kallt.

Detta svar innebar både en kritik, ett skämt och en åsigt om Holms underlägsenhet. Ett af dessa tre, hvilket som hälst, skulle varit tillräckligt att åstadkomma den droppe, som kom innehållet i Holms vredes bägare att rinna öfver. Men allt detta tillsammans gjorde honom fullständigt utom sig, och i det han blef eldröd af vrede, fortsatte han:

— Det är skandalöst att på detta sätt förtjäna pengar på tullen. Det är att bedraga statsverket på inkomster, att stjäla pengar ur den fattige arbetarens fickor — omedvetet kom han in på tidningsfraserna — att rikta sig på andras olyckor och utsuga småfolket.

— Jag måtte väl ha rätt att köpa min säd, när och hvar jag vill, afbröt Åkerman.

— Det har du, medgaf Holm. Och med en logik, som endast han själf förstod, fortsatte han:

— Men du hade inte rätt att narra mig att låta bli. Det är —

Och här följde några uttryck, som ej stämde med det städade ansigtsuttrycket, men desto mera med den talandes sinnesstämning. Häraf tog sig Åkerman anledning att kalla Holm för åsna och idiot samt använde en hel del andra tillmälen,

hvilka ej voro egnade att återställa ett godt förhållande. Holm svor till sist på, att han aldrig i sitt lif mera skulle mala på Åkermans kvarn, hvilket föranledde denne att svara, att han för tillfället hade nog med att mala sin egen spanmål. Detta gaf anledning till ett längre meningsutbyte om, *hur* sagda kvarn under årens lopp blifvit skött, hvarefter Åkerman öfverflyttade samtalet på Holm och tog Gud till vittne, att om inte han, Åkerman, hade varit, skulle Holm för länge sedan ha slagit vantarne i bordet. Härpå svarade Holm med ett hånskratt. Och när frukosten var slut, gingo de båda affärsvännerna åt hvar sitt håll utan att säga adjö.

Hade nu Holm själf fått in sin säd och till följd däraf icke förlorat några pengar, är det tämligen säkert, att han icke tagit så illa vid sig, för att Åkerman ljugit. Men som det nu var, ansåg han detta bedrägeri för ett brott mot en mångårig vänskap, och han fann en stor tröst i att erinra sig alla de tjänster, han under årens lopp visat Åkerman.

Denne hedersman återvann två minuter efter samtalet sitt goda lynne, och dagen därpå blef han högst förvånad öfver att få äta sin frukost ensam.

— Karln är galen, sade Åkerman för sig själf och glömde dagen därpå hela historien.

Häraf framgår emellertid tydligt och klart, hvem katten var, som åt upp ålhufvudet, under det att hönsen och ankorna slogos. Att det fans kattor, som ville, men icke fingo vara med om kalaset, förminskar icke sanningen i denna sorgliga berättelse.

HÖGA RÄTTVISAN.

Agenten August Haase — Haase med två a, som han plägade presentera sig själf — hade sin affär i en af de små gränderna nere vid Skeppsbron och en elegant ungkarlsdublett vid Drottninggatan. Han var en företagsam affärsman och en glad sällskapsbroder, english från topp till tå. Han hade fått sin uppfostran i London och höll sig med engelska tidningar. Stram, punktlig och korrekt, satt han hela förmiddagarne och en timme eller par af eftermiddagarne på sitt kontor. Men när klockan slog sju, reste sig hr Haase från pulpeten. Han klättrade ned från sin höga kontorsstol, gjorde en omsorgsfull toalett i det lilla rummet, som låg innanför kontoret, och sedan han utbytt sin eleganta arbetsrock mot det slags korta bonjour, som ersatt den kortlifvade smoking, stack han en cigarr mellan sina välvårdade tänder och gick ut för att lefva Stockholmslif.

Det var midt i sommaren, och med öfverrocken på den ena armen och den tunga promenadkäppen vårdslöst stucken in under den andra flanerade han en stund på Skeppsbron, obeslutsam, huruvida han

skulle stanna i staden eller fara ut till Djurgården. Under denna promenad hade han kommit ända ner till Räntmästartrappan, och han befann sig just i det stadium af obeslutsamhet och vankelmod, då man väntar en yttre påstötning för att fatta ett beslut. I detsamma ringde klockan på en af de små ångbåtarna, och som om detta varit den knuff, hvilken hr Haase behöft för att få sina ben försatta i rörelse, så vände han sig resolut om och steg ned på ångslupen med minen af en man, som vet hvad han vill.

Genast vid nedstigandet på båten lade hr Haase märke till en liten smalaxlad flicka i åtsittande rägnkappa, svart blanklädershatt, ljus parasoll och mattgula handskar, som med nedslagna ögon satt ensam på midtelsoffan. Hr Haase observerade, att hon hade små fötter och en liten mun, hvilken hon hade svårt att hålla i styr, samt att hennes ögon iakttogo omgifningen från sidan. Och då hr Haase ej var strängare i sin moral, än hvad en korrekt man, som sköter sitt arbete oklanderligt, vanligen plägar vara, så gjorde han bekantskap med den svarta hatten och de mattgula handskarne i en aflägsen vrå af Djurgårdsslätten, samt fann senare på aftonen tillfälle att bjuda henne på en enkel och obesvärad supé. Den unga damen gjorde inga synnerliga svårigheter för att mottaga bjudningen, och hr August Haase, som fått veta att den lilla okända hette Anna och för tillfället var ledig från en befattning i en cigarrbutik, fann henne pikant och underhållande samt tackade sin lyckliga stjärna, som just i det ögonblicket fört honom på den båt, hvilken kl.7,20 e. m. lade ut från Räntmästartrappan.

Hr August Haase var en fiffig affärsman, och det var hans stolthet att aldrig inlåta sig på andra affärer än sådana, som hade utsigt att lyckas. Och affärsmannen förnekade sig i allmänhet ej häller äfven i lifvets ömmare förhållanden. Han var därför mycket försigtig i sina kärlekshistorier och han hade en förmåga att resonnera med sig själf, till och med när han var betagen, hvilken icke är allom gifven.

Men denna gång hände honom det öfverraskande faktum, att han blef lurad. Det hela var visserligen en småsak. Men för den, som sätter sin ära i att icke låta sig föras bakom ljuset, existerar i den vägen inga småsaker.

En morgon, när hr Haase vaknade i sin eleganta ungkarlsdublett, hade han sofvit något länge, och när han skulle fullborda sin toalett, märkte han till sin ytterliga öfverraskning och vrede att en stor oäkta ring, hvilken han plägade bära på venstra handens pekfinger, var borta och icke stod att återfinna. Han kom alldeles bestämdt ihåg, att han aftonen förut lagt den framför spegeln, och af vissa skäl kände sig hr Haase öfvertygad, att ingen annan än lilla Anna kunde ha tagit den. Och sedan han fått detta faktum tillbörligen klart för sig, uppräknade han i sitt minne alla de välgärningar, med hvilka han öfverhopat henne — han kom ihåg både teater- och cirkusbiljetter, handskar och krås, trikotlif, skor samt champagnebuteljen på Djurgårdsbrunn — och sårad i sina heligaste känslor, gick hr Haase denna morgon på sitt kontor, i sitt sinne förbannande kvinnans trolöshet.

Saken var nämligen den, att hr Haase så små-

ningom blifvit riktigt förälskad i sin vackra cigarrflicka, och han sade, till hvem som ville höra honom, att hon var ett verkligt praktexemplar. »Och så är hon kär i mig», tillade han i förtroende och strök sina små rödblonda mustascher. »Ta' mig tusan riktigt kär.» Han påstod, att hon var ett undantag från den vanliga regeln, och han var aldeles bärgsäker på, att han hade rätt. Ty hr Haase var van att ha rätt. Det brukade han också säga. Och därför satt han hela denna förmiddag, omgifven af sädesprofver, champagnebuteljer, Munksjö papp i långa banor och patenterade eldsvådesläckare, hvilka sågo ut som förfalskade triple-sec-flaskor, mottog ordres och skref ut andra, kvitterade räkningar och utfärdade nya, medan ett kallt och hotfullt lugn låg utbredt öfver hans engelskt-soignerade drag. Och när han klockan fyra stängde kontoret för att gå ut och äta middag, hade han fattat ett beslut.

Genast efter middagen satte han sig på en spårvagn, som gick till Ladugårdslandet, och knackade en stund därefter på dörren till ett litet vindsrum, beläget i ett af dessa gamla hus, hvilka trotsat den utsträckta företagsamheten på byggnadskonstens område.

— Nej, se August! ropade en näpen liten röst, och ett par händer klappade honom på kinderna.

— God dag, sade han kort och satte sig.

— Jag satt just och tänkte på dig, sade den näpna lilla rösten, som fortfarande lät aldeles obesvärad.

Hr August Haase tog på sig sin mest engelska min, och belåten att vara korrekt in i det sista

afböjde han flickans försök att sätta sig i hans knä samt betraktade henne med stränghet.

— Jag tror du är på dåligt humör, sade hon och såg ytterst förvånad ut.

— Jag anser mig ha skäl till det, svarade hr Haase.

— Det vet jag inte om, genmälde den lilla muntra damen, och hennes ögon plirade skälmaktigt genom den bruna luggen.

Och när den elegante herrn ingenting svarade, utan bibehöll en butter tystnad, lade hon händerna på ryggen och började promenera fram och åter på golfvet, gnolande på omkvädet till Kalle P.

Hr Haase var fullt och fast öfvertygad, att den lilla kvinnan mycket väl visste, hvarför han kommit. Hennes otroliga säkerhet förbluffade honom, och just detta ökade hans dåliga humör. Hvad han skulle säga, begrep han inte, och Kalle P. var det värsta, han visste. Orden:

»Den där är högst charmant
och intressant —»

föreföllo som direkt afsedda för honom själf, och han kände, att hans engelska kallblodighet var nära att öfvergifva honom.

Just då tystnade musiken, och lilla Anna stannade framför honom, fortfarande med händerna på ryggen.

— Du är inte vidare treflig i dag, sade hon.

Om det hade varit hennes afsigt att bringa hr Haase till det yttersta — och det är ej omöjligt att så var, kvinnorna äro som bekant oberäkneliga —,

hade hon ej kunnat uppfinna ett lämpligare sätt. Han blef blodröd af vrede och svarade, att i så fall skulle han genast gå, bara han fick igen sin ring.

Så fort hr Haase nämde ringen, tog den lilla kvinnan genast bort händerna från ryggen, och i det hon slog ihop dem midt för den förgrymmade älskarens näsa, utbrast hon med en min af den mest oförställda förvåning:

— Är det för den där usla ringen, som du kommer och bråkar?

Hr Haase anmärkte, att det var hans ring, och att han inte tyckte om, att andra tillegnade sig hans egendom.

Men den vackra flickan hade andra åsigter om den saken. Hon svarade, att om hon hade trott, att han — agenten hr August Haase — var en sådan snåljåp, så skulle hon aldrig så mycket som tittat åt honom. För resten skulle hon ha bedt honom om ringen, ifall hon ej varit rädd att störa hans sömn. Och därefter uttalade hon åtskilliga betraktelser, hvilka gingo ut på att visa, att hon altid hade varit snäll och vänlig och aldrig gjort honom något ondt, men att han var hårdhjärtad, simpel och snål. Till sist grät hon och sade, att ingen människa någonsin beskylt henne för att vara tjuf.

Hr Haase blef ännu mera förbittrad, men beslöt sig ännu en gång för att in i det sista uppträda korrekt.

— Hvar är ringen? sade han hotfullt.

— Det säger jag inte.

— Ta' fram den.

— Det kan jag inte.

— Du har pantsatt den.

— Det säger jag inte.

— Då stämmer jag dig.

— Det gör du inte.

— Vid alt hvad heligt är!

— Se så där, nu är den helig också!

— Jag försäkrar, att jag kommer att anlita lagens hjälp!

— Mot en stackars flicka.

Han föll ur rolen och hvisslade. Hon ställde sig midt emot honom och yttrade med eftertryck:

— Då är du den värsta knöl, jag träffat på.

Han svarade icke ett ord, utan gick mot dörren. Men i sista stund ville han försöka en kompromiss, och i det han vände sig om, sade han i en mildare ton:

— Om du bara vill säga mig, hvar den är.

— Nej och nej och nej.

Till yttermera visso stampade hon i golfvet.

Agenten gick, och lilla Anna spottade föraktligt efter honom.

— Jo, det var en fin pojke.

Det var hennes omdöme.

Men hr August Haase behöfde en stunds eftertanke för att återvinna sin självkänsla, och han gjorde åtskilliga obehagliga reflexioner öfver underklassens brist på hedersbegrepp och moral, när han denna afton satt på sitt kontor oeh väntade, att klockan skulle slå sju.

Då gick han direkt hem och funderade.

Nu var Pickwick-klubben hr Haases älsklingslektyr, och han kunde den nästan utantill. Han

erinrade sig, hur den rike mr Pickwick hade låtit sätta sig på bysättningshäktet, hällre än han betalade en orättvis skuld, emedan mr Pickwick var en man med principer. Hr Haase ville också vara en man med principer. Därför beslöt han, att lilla Anna icke skulle dö i synden, och utan att omtala den förargliga historien för en enda af sina umgängesvänner, gick han till en advokat, som hjälpte honom att utskrifva en laga stämning mot ogifta Anna Vestman, boende i huset X. vid gatan Y., yrkande ansvar enligt en paragraf i strafflagen, som hade något moment, emedan sagda Anna Vestman på morgonen den 27 augusti olofligen tillägnat sig en ring, tillhörande undertecknad, August Haase, agent i diverse. Denna stämning inlämnades i vederbörlig ordning, och hr Haase satt efter den dagen på sitt kontor med känslan hos en man, hvilken tagit ett vigtigt steg i lifvet.

Under den tid, som förflöt mellan dagen, då stämningen inlämnades, och den dag, då de båda parterna i saken kallades att inställa sig inför rätta, hade hr Haase ej så aldeles lätt att uppehålla den högtidliga sinnesförfattning, som beherskat honom, innan han skred till ofvan omtalade ytterlighet. Dels hade ringen ursprungligen ej kostat honom mera än tjugufyra kronor, och hr Haase var en man, som hade råd att undvara en dylik summa. Dels hade han under hela tiden i hemlighet hoppats, att när stämningen blifvit henne delgifven, skulle lilla Anna komma på andra tankar och falla till bönboken. Men detta hopp slog, i likhet med många andra fel, och hr Haase var ytterst förvånad öfver

att ännu en gång hafva fått orätt. Ty han sade själf, att detta stred mot hans vanor och erfarenheter.

En enda gång hade han dessutom ertappat sig själf med att längta efter fröken Anna. Han slog naturligtvis genast bort denna känsla, såsom varande en både opassande och omanlig svaghet, men den hade i alla fall en gång instält sig, och egendomligt att omtala, hade det ej fattats mycket, att den korrekte hr August Haase förnedrat sig ända därhän, att han åkt upp till huset X. vid gatan Y. och frågat lilla Anna, om hon i hans sällskap ville gå på Novilla variété. Alt i alt var hans sinneslugn under denna tid ej det allra bästa, och när han en dag i september gjorde toalett för att inställa sig för höga rättvisan i egenskap af kärande, skedde det sanningen att säga med blandade känslor.

Hr Haase inträdde på klockslaget i väntrummet utanför rådhusrättens n-te afdelning, och den första, han fick se, var lilla Anna. Om det skett af koketteri eller af en tillfällighet, kunde han ej afgöra. Men hennes toalett var aldeles densamma, som när han första gången såg henne på ångbåten: åtsittande rägnkappa, lång parasoll, blankládershatt, låga, genombrutna skor och gula handskar. De sista hade han själf gifvit henne. Hr Haase kände igen dem, och hans principer började vackla. I samma ögonblick märkte han, att den lilla damen satt och skrattade. Här, inför höga rättvisan, anklagad för stöld, enligt en paragraf i strafflagen, som hade ett moment, kunde hon skratta. Hr Haase kände, huru hans principer återtogo sin fasthet, och i det han beslöt att vara korrekt mot sin motpart, bugade han

sig formelt. Den lilla fröken böjde på hufvudet och kväfde ett nytt anfall af skrattlust. Hr Haase låtsade, som om han icke såg det och ställde sig vid fönstret, grubblande öfver kvinnonaturens eviga gåta. När hans namn ropades upp, gick han högtidligt öfver golfvet och intog sin plats i domsalen. Midt emot sig såg han den lilla kvinnan, som med sänkta ögon väntade på att blifva tillfrågad.

Inom rådhusrättens n-te afdelning hade naturligtvis detta mål varit föremål för mycken nyfikenket. Det betraktades som ett bland dem, af hvilka man kunde vänta sig munterhet och glädje; de unga notarierna sutto i hemlighet och gladde sig åt ett frispektakel. Och när den lilla flickan visade sig framför skranket, möttes hon af granskande blickar, som gjorde henne förlägen, och domhafvanden syntes utbyta en hviskning med allmänna åklagaren.

Hr Haase stod ensam och försökte se korrekt ut, inbillande sig, att det var den naturligaste sak i världen, att han ville ha igen sin ring eller ock brottslingen straffad.

Rättvisan måste emellertid ha sin gång, och domhafvanden började förhöret med en min, som om han varit nödd och tvungen.

När målet lästes upp, tillät sig en af de unga notarierna att gifva uttryck åt en visserligen dämpad, men i betraktande af platsens helgd dock opassande munterhet. Detta ådrog honom en förvånad blick af domhafvanden, som sedan satte pincenez'n till rätta och läste aktstycket till slut. Därefter frågade han, om parterna voro närvarande.

Hr Haase svarade torrt och säkert »ja». Ogifta

Anna Vestman bekräftade faktum med en liten böjning på hufvudet.

Efter denna ceremoni tillfrågades svaranden, om hon under förutnämda omständigheter — här fick den unge notarien ett plötsligt anfall af hosta, som domhafvanden låtsade sig icke märka, men som gjorde hr Haase högröd i ansigtet af förbittring — tillägnat sig den ifrågavarande ringen.

Den lilla kvinnan gjorde inga invändningar, utan svarade genast ja.

Domaren tog sig en paus, och i det han med en menande blick vände sig till hr Haase, som under tiden stärkts i sina principer genom den unge notariens hosta, frågade han, hvad ringen kunde vara värd.

Hr Haase försäkrade, att det lägsta, han kunde värdera den till, var aderton kronor. Och då härvid för tillfället ej var något vidare att göra, fingo parterna aflägsna sig, och domstolen skred till öfverläggning.

Lagen är som bekant icke att leka med, och det ringaste snatteri, som anses gå öfver femton kronors värde, rubriceras som första resan stöld och straffas därefter. I fall sådana som detta brukar man därför söka få ner värdet under femton kronor, då brottet skall försonas med böter och ej är så graverande för vederbörandes framtid. I sitt hjärta ansåg naturligtvis domhafvanden, att alt detta var det största nonsens på jorden. Men då formerna måste iakttagas, var det nödvändigt att gå lagligt tillväga. Och till följd däraf aflägsnade sig en af rättens ledamöter under någon förevändning samt

gaf i förbigående hr Haase en vink om, att ringen lika väl kunde hafva kostat några kronor mindre.

I detsamma märkte hr Haase, som i väntrummet börjat känna hela situationen underlig, att lilla Anna tog upp en näsduk och torkade sig i den ena ögonvrån. Och han började känna sig belåten. Han hade fått rättvisa, tyckte han. Och utan att säga något, gick han fram emot henne.

— Att du kan vara så elak, sade den lilla flickan. Och hennes ögon voro grågröna af förbittring.

— Hvar är ringen? sade hr Haase, som i sista stunden höll på sina principer.

Men den lilla kvinnan hade också sina. Och så fort hon fick höra talas om ringen, satte hon ut sin lilla mun och svarade:

— Det rör dig inte. Hvarpå hon började att skratta aldeles som förut.

Detta förbryllade aldeles hr Haase, så att när han i nästa ögonblick åter stod inför rådhusrätten, och det ödesdigra ögonblicket kom, då domen skulle afkunnas, kunde han inte få tag i en enda af sina principer. Och han höll på att fullständigt tappa koncepterna, när domhafvanden började förhandlingarna med att, aldeles som om det fallit honom ur minnet, fråga hr Haase, hvad han hade sagt, att ringen var värd.

Hr Haase funderade en stund och svarade, att han trodde, att han hade sagt, att den inte kunde vara värd mera än högst tolf kronor.

Ogifta Anna Vestman förstod visserligen ej aldeles, hvarför han nämde en annan summa. Men

dels anade hon, att denna prutmån var fördelaktig för henne själf, dels insåg hon, att detta lindrigare pris visade, att hennes gamla käresta blifvit medgörligare. Och då hon kände, att han betraktade henne för att utröna verkan af denna yttring af människokärlek från hans sida, gaf hon honom en liten kokett blick, som kom så blixtsnabbt, att ingen annan än hr Haase kunde se den. Men medan domen, hvilken naturligtvis lydde på böter, sedan under vanlig högtidlighet afkunnades, stod hon åter med nedböjdt hufvud, som om hon i denna stund ej haft rum för någon annan känsla än vördnad för höga öfverheten.

Om rätten skrattade, när parterna aflägsnat sig, det vet jag icke. Men jag tror det ej. Ty höga rättvisan skrattar aldrig.

Men hvad jag vet är, att hr August Haase betalade böterna, innan han gick, och när han gick, observerades det, att käranden aflägsnade sig i sällskap med svaranden. Den lilla damen såg ned på sina små fötter och skrattade hela tiden. Hr Haase sade, att folk såg på dem, men lilla Anna svarade, att hr August inte behöfde följa henne.

Och när de kommit ned på Riddarhustorget, tog hon ur fickan upp något, som var inlindadt i ett papper.

— Hvad är det? sade hr Haase, som om han väntat något obehagligt.

— Det är ringen, sade lilla Anna och såg helt oskyldig ut.

Och när denna upplysning icke framkallade något svar, såg hon upp mot honom under luggen och frågade:

— Får jag behålla den, eller vill du ha igen den?

Hr Haase hade betalat böterna, och han gaf henne ringen. Men när han alvarligt förehöll henne, att aldrig mera tillägna sig andras egendom, och varnade henne för följderna, då började den oefterrättliga kvinnan att skratta igen.

— Du ska' inte vara dum nu, August, sade hon.

Och det värsta var, att hr Haase lät sig nöja med det svaret.

ARBETETS FÖRBANNELSE.

Gamle Bunsen var den, som hade satt fabriken i gång och bragt den upp, till hvad den nu var.

Och den ser också ståtlig ut, där den ligger på en inbygd gård med det Bunsenska namnet i stora förgylda bokstäfver prålande öfver den mäktiga stenporten, som vetter åt gatan. Två hundra arbetare äro därinne sysselsatte från morgon till kväll, och när alla hjulen äro i rörelse, höres öfver hela kvarteret ett slammer, som väcker föreställning om idoghet och rikedom, medan röken från de långa skorstenarne majestätiskt stötes ut i den klara luften eller tungt vältrar sig fram genom den disiga.

Gamle Bunsen är en liten kolerisk man med oroliga, djupt liggande ögon och ett isgrått skägg samt tätt, knollrigt hår af samma färg, hvilket ringlar sig kring en hög panna. Han är våldsam och despotisk, stark som en björn, envis och energisk, rättvis, så långt hans fördomar medgifva, tyranniskt faderlig mot sina arbetare och beundrad som en halfgud i sitt hem.

— Jag är en arbetets man, plägar han säga. Och Gud har välsignat mitt arbete.

För femtio år sedan kom han till Stockholm med två tomma händer, och hans bana har gått den raka vägen. Ingen kan lägga honom en ohederlig handling till last. Aldrig har han deltagit i ett tvetydigt affärsföretag, aldrig satt sitt namn på annat än goda papper, aldrig understödt tvifvelaktiga banker eller aktiebolag, hvilka utbedt sig gunsten af hans auktoritet och underskrift. Och dock har han bragt sin förmögenhet upp i jämnhöjd med dagens börsmatadorer och bolagsdirektörer, hans plats i samhället är erkänd, och hans ord väga tungt bland hufvudstadens fäder. Därför säger han också, att arbetet leder till välstånd och anseende. Arbetet har så att säga blifvit hans gud. En duktig karl kallar han den, som lyckas. Han begriper inte, att en människa, som vill fram, öfver hufvud taget kan misslyckas, och för en dylik är han ur stånd att hysa något som hälst medlidande.

Hans hustru är en liten godsint människa, hvilken är full af beundran för denna starka natur, hvars resurser hon knappast kan fatta. Svagt bygd och sjuklig, har hon framsläpat de sista tjugufem åren med att hvarje sommar fara från badort till badort, underkasta sig kallvattenskurer, taga massage, besöka fjällsanatorier och andas hafsluft. Det hjälper henne ackurat så mycket, att hon kan hålla ut med societetslifvet om vintern. Ty gamle Bunsens föra ett stort hus. Men när våren kommer, återvända också krämporna, och när den sista bazaren gått af stapeln, och operans sista première blifvit recenserad i det musikaliska kotteri, för hvilket fru Bunsens hem är en medelpunkt, då far den

gamla frun till ett sydligare klimat och bereder sig för att å nyo kunna uthärda den kommande säsongens mödor och förströelser.

För tio år sedan var gamle Anders Bunsen ännu i sin krafts dagar, och ingen mer än han själf hade någonsin lagt sin näsa i fabrikens affärer.

Det berättades på sin tid som en historia af yppersta slag, hur fabrikör Bunsen en afton efter en bolagsstämma suttit i ett herrsällskap, där en person blef öfverlastad och yttrade sig om saker och ting på ett sätt, som den gamle herrn fann opassande.

I början nöjde Bunsen sig med att slå näfven i bordet och fråga den andre, hvar han hade sitt förstånd. Men när detta ej hjälpte, frågade han i en lugn ton de närvarande:

— Är det någon af herrarne, som har något emot, att jag tar och piskar opp den där karln?

Och då ingen gjorde någon invändning, reste sig gamle Bunsen och tog sin vederdeloman i kragen samt tilldelade honom i vittnens närvaro en kraftig kroppslig aga, hvarefter han utan vidare öppnade dörren och förpassade den olycklige mannen genaste vägen utför trapporna.

Hvarpå fabrikören helt lugnt återvände till bordet och brygde sig en ny toddy.

Men den, som under hans två sista lefnadsår såg gamle Bunsen, skulle hafva haft svårt att tänka sig ett sådant kraftprof af denne gamle man, som med lutande gång och stödd mot ett groft spanskt rör dagligen tillryggalade vägen mellan sin bostad och fabriken. Det var endast de breda skuldrorna

och den skarpa blicken, som ännu vittnade om den forna kraften. Ty gamle Bunsen hade haft ett slaganfall, och det ansågs som ett underverk, att han någonsin repat sig efter denna olycka.

Men vi gå händelserna i förväg — så länge gamle Bunsen var i arbete, skvallrade hans yttre ej om ålderdomens krämpor.

Bunsen hade två söner, af hvilka den ene gick som verkmästare på faderns fabrik och den andre satt som prokurist på kontoret. Men ingen af dem hade något inflytande på affärernas gång, ej häller togos de till råds, när något nytt skulle sättas i verket. De fingo en vacker dag en order, att det och det skulle göras, att affären skulle skötas på det och det sättet, den och den förbindelsen afbrytas och en ny knytas o. s. v. Men hvad som var i görningen, eller hvad gubben, som han i hvardagslag kallades, egentligen tänkte, det visste hvarken den ene eller den andre. Det visste endast gamle Bunsen själf, och det roade honom.

Ty gamle Bunsen tyckte, att sönerna på sista tiden ville lägga sin näsa i alting, som icke angick dem. Och ehuru de i själfva verket ända från barndomen hyste en nästan komisk fruktan för fadern och noga aktade sig att på ringaste sätt blanda sig i hans angelägenheter, hvilket de väl visste, att han afskydde mer än alt annat, så gick gamle Bunsen dagligen och bar på en hemlig fruktan, att man såg honom öfver axeln och trodde, att han icke kunde sköta sig själf.

Egentligen hade han aldrig velat hafva sönerna in i affären, medan han själf lefde. Men när den

äldste närmade sig trettiotalet och den andre endast var tre år yngre, när de studerat i London, Paris och Berlin och efter återkomsten ej i längden kunde gå omkring som sin pappas söner och öfva sig på bycykle, så fann gamle Bunsen en vacker dag, att han måste gifva med sig, och den äldste sonen slapp in på kontoret.

Visserligen fick han endast sitta i det yttre rummet. Ty in i sitt eget rum, där kassaskåpet stod och hufvudböckerna förvarades, där släppte gamle Bunsen icke in någon obehörig. Där satt han, krokryggig och skarp, läste sina tidningar, skötte sin korrespondens, noterade och tryckte på sina ringledningar, som han hade gjort under de sista trettio åren; och kom det någon, som ville tala affärer med fabrikören, då stängde gubben med egen hand den lilla glasdörren i lås, och medan han själf hade utkik öfver alt, hvad som passerade ute på kontoret, afgjorde han därinne fabrikens affärer, och när samtalet var slut, öppnade han själf dörren för den besökande och stod stilla vid tröskeln, till dess att den andre väl hade gått. Då återvände han långsamt till sin pulpet, och sedan han låtit sina blickar glida ut öfver det andra rummet, där pennorna med dubbel fart rasslade öfver papperen, återtog han med en ogenomtränglig min sitt arbete.

Detta retade naturligtvis i hög grad herr Per Bunsen, hvilken satt på sin stol och skref ut fraktsedlar eller förde bok öfver de dagliga utgifterna. Men hvad som egentligen försiggick därinne i det allra heligaste, fick han ej veta mera för det. Och han kväfde sin förargelse, emedan vanan lärt ho-

nom, att gubben blef ändå mera ogenomtränglig, ifall han frågade.

I stället tog han sin skada igen genom att utanför kontoret spela den erfarne affärsmannen. Genom att tala kallt och förståndsmessigt om alting fick denne unge man ganska tidigt rykte om sig att vara en framtidsman, och genom att ständigt se vigtig ut, när någon gjorde en anspelning på gamle Bunsens affärer, ansågs han invigd i alla gubbens hemligheter. Därigenom förskaffade han sig anseende som en duglig affärsman, och sedan han fått detta anseende klart för sig själf, begagnade han sig däraf för att förvärfva relationer och en icke obetydlig kännedom om detaljförhållanden i den Stockholmska affärsvärlden. Han var snart ganska hemma både på Börsen och äfven annorstädes, där ekonomiska frågor för dagen afgjordes. Det kontor, han minst kände till, var hans eget, eller rättare hans fars. Ty den unge Bunsens procura omfattade endast den del af affären, som gamle Bunsen ansåg lämpligt, att sonen kände till.

Den yngre sonen, Konrad, som skötte själfva verkstaden, var en ung man af ett inbundet och trögt temperament. Hvarför han icke i likhet med brodern kom in på kontoret, vet gamle Bunsen allena. Möjligen kom det däraf, att denne som en gammal fältherre förstod vigten af den latinska frasen: *divide et impera,* d. v. s. det kan vara nog med att ha en son på sitt eget kontor. Huru som hälst — unge Konrad fick stanna ute i fabriken och leda arbetet, och därigenom föddes i hans sinne emot brodern en viss afundsjuka, hvilken

han själf i likhet med andra fann i hög grad berättigad.

Gamle Bunsen var den ende, som visste, att bröderna i själfva värket voro likställda. Men det behöll han för sig själf, och herr Per Bunsen underblåste, utan att veta om det, broderns afundsjuka genom att iakttaga samma menande hemlighetsfullhet angående affärerna mot honom som mot alla andra.

För öfrigt voro bröderna de bästa vänner. De åkte bycykle tillsammans, superade tillsammans, hade samma ungkarlskotteri, besökte teatrar, cirkus, varieté och restauranter i hvarandras sällskap samt bebodde sedan ett par år gemensamt en elegant lägenhet på Östermalm.

Detta sista arrangement hade de båda bröderna emellertid först efter en hård strid med fadern lyckats uppnå. Och gamle Bunsen hade gått in därpå, endast därför att han hade för princip att gifva sönerna all den frihet, de åtrådde, för att de i ersättning skulle lämna honom och affärerna i fred.

Och så lefde nu denna familjs medlemmar sitt lif, hvar och en så godt som oberoende af den andre. Gamla fru Ulla Bunsen ägnade sig åt välgörenhet och fromma stiftelser, gick flitigt i kyrkan och bytte om favoritprest två gånger om året. För öfrigt deltog hon i societetens förströelser och reparerade under somrarne sin hälsa. Sönerna åto hvarje söndag middag i föräldrahemmet, ringde hvarje dag på i telefon för att höra efter, hur mamma mådde, samt uppträdde på de middagar och supéer, som de ej kunde undvika. För öfrigt delade de sin

dag mellan ett forceradt arbete och forcerade nöjen. Och gamle Bunsen själf lefde sitt ensamma lif i räkenskaper och med sitt arbete, som aldrig lämnade honom ro, hvarken på middagar, teatrar eller andra nöjen, hvilka han alla hjärtligt afskydde. Han hade växt ihop med sin fabrik. Han var så att säga dess egentliga själ, och han var häller aldrig helt sig själf, utom när han satt nedlutad öfver sin pulpet med kontorsalmanackan lagd öfver den gröna filten, och hans öron fyldes af det mångartade bullret från fabrikens surrande hjul och tunga maskiner.

När fabrikör Anders Bunsen fylde sextio år, var det stor middag i den Bunsenska familjen, och sönerna väntade i hemlighet, att denna dag på ett eller annat sätt skulle medföra en förändring i deras ställning.

Vid den frukost, som föregick middagen, och där blott ett par af husets närmare vänner voro närvarande, framkastade en af dessa i en skämtsam privat skål en antydan om, att den man är lycklig, som på gamla dagar kan draga sig tillbaka och lefva i ro, viss att hans lifsgärning skall upptagas af två lefnadskraftiga söner.

Desso sutto under talet med nedslagna ögon och sågo ut som brottslingar, hvilkas planer blifvit afslöjade. Men gamle Bunsen svarade genast i ett kraftigt tal, som skulle vara humoristiskt, men som efterlämnade en viss förstämning, att ännu var han kry som en fisk, och fisken trifs endast i sitt element. Hans element var emellertid fabriken. Och kom han ur den, så skulle han dö. Han tillade,

att han hoppades, att ingen önskade lifvet ur honom på hans födelsedag.

Visserligen sades alt detta i en skämtsam ton, och de sista orden beledsagade fabrikören med att slå sin högra hand i bordet för att visa, att han var munter. Men denna munterhet lät detta oaktadt något ansträngd, och den pinsamma tystnad, som följde, försökte fru Ulla afbryta genom att dricka privat med sin man och, i det hon gaf honom en kärleksfull blick, säga till honom:

— Käre Anders, vi bli alla gamla.

Men då svarade den kraftige herrn bistert och på fullt allvar:

— Det gäller inte mig. Har jag något ondt kanske? Är jag sjuk eller svag? Nej. Nå, då är jag inte gammal. Och så länge jag orkar, vill jag arbeta.

Under hela denna dag hvilade det ett moln på den sextioåriges panna, och han svarade ej med sin vanliga säkerhet på de skålar, som under middagen utbragtes för honom och hans fabrik.

Middagen efterföljdes emellertid af en deputation från arbetarne, hvilka öfverräckte fabrikören en silfverpokal, försedd med passande inskription, och en af förmännen höll ett tal, däri han framförde kamraternas tacksamhet till fabrikens mångårige chef och ägare samt uttalade den förhoppningen, att de ännu i många år måtte få arbeta under fabrikör Bunsen.

Fabrikör Bunsen åhörde emellertid detta tal under ett bistert alvar, som om han trott, att det låg något under denna hyllning. Men när arbe-

taren kom till slutet af sitt anförande, flammade fabrikörens ansigte upp. Han nickade, som om han funnit ett oväntadt understöd, och han förvånade hela bordssällskapet, sin äldste son inberäknad, genom att i sitt svar tillkännagifva, att han denna dag afsatt en fond af 20,000 kronor till understöd för ålderstigne arbetare vid den Bunsenska fabriken.

Dagen därpå omtalade tidningarna denna dags händelser under rubriken: »Ovanligt förhållande mellan arbetare och arbetsgifvare» samt redogjorde så väl för den frikostiga gåfvan som för dess anledning. Olyckligtvis kom en tidning att af ren artighet kalla fabrikören för »den vördade gamle», under det att en annan bifogade en anmärkning, att han »trots sin ålder ännu var rask och kry».

Gamle Bunsen satt vid sitt frukostbord, när han läste detta. Han sade ingenting, utan vek lugnt ihop tidningen. Men han var aldeles blek. Och utan att afgifva någon förklaring, steg han upp och gick direkt på kontoret, en half timme tidigare än vanligt.

Efter denna dag började gamle Bunsens hälsa att försämras, och läkaren förklarade, att fabrikören gick och grubblade öfver något. Den gamle mannen lämnade ingen upplysning, men han blef mera oåtkomlig än förr, och han såg förgrämd ut, när han händelsevis märkte, att sönerna samtalade på fabriken.

Hans hustru, som altid hade varit van att endast behöfva tänka på sin egen hälsa, blef alvarligt orolig. Att hennes starke man skulle behöfva vård, var något, som hon aldrig tänkt sig, och att han

rent af skulle kunna dö före henne, hade icke ens fallit den lilla frun in i hennes drömmar.

Hon var mycket upprörd och tog en söndag sin äldste son till råds.

— Hvad ska' vi göra med pappa? sade hon. Han äter inte, han är aldrig lugn. Om nätterna går han långa stunder och vankar inne i sitt rum. Jag hör honom, när jag inte kan sofva om nätterna. Och jag har ingen ro. Hvad tycker du, att vi ska' göra?

Unge herr Per Bunsen strök sig om sin välrakade haka, och hans ansigte fick ett eftersinnande uttryck. Han förstod genast, att här var ett tillfälle för honom att få slut på den underordnade ställning, hvilken var hans dagliga plåga. Men han förstod också, att det icke gick an att låta sina egna afsigter skymta fram annat än genom ett moln af sonlig ömhet och känslan för en faders olycka. Han svarade därför lugnt och tankfullt liksom den, hvilken efter moget öfvervägande kommit till uppfattningen af en invecklad situation:

— Jag tror, att pappa behöfver lugn.

Den lilla magra frun vände sina oroliga ögon mot sonens lugna ansigte.

— Hur menar du?

Sonen bibehöll samma förtroendeväckande ansigtsuttryck och svarade:

— Pappa arbetar för mycket.

— Ja, men det har han ju gjort i så många år, invände den lilla frun.

— Just därför står han inte ut med det längre, förklarade unge herr Bunsen. Hela dagarne sitter

han på sitt kontor, på eftermiddagarne är han upptagen af sammanträden, och hur sent han än kommer i säng, så är han ändå klockan tio tillbaka på kontoret. Ett sådant lefnadssätt *måste* inverka skadligt på en person vid hans ålder.

Fru Bunsen vred oroligt sina långa, ringprydda fingrar, och hennes ansigte fick ett ännu mera bekymradt uttryck.

— Käre Per, sade hon. Det törs ju ingen säga åt honom.

— Nej, genmälde sonen, jag medger, att det är svårt. Ty pappa litar olyckligtvis inte på någon annan än sig själf. Men om mamma på ett förståndigt vis inleder saken, måste han ju till sist inse att det är nödvändigt.

Den lilla frun blef aldeles utom sig. Ingenting var henne mera förhatligt än det, som på något sätt ingrep i hennes dagliga lugn. Hennes mångåriga sjuklighet hade gjort henne van vid att ständigt skonas från lifvets obehag, både små och stora, och hvad sonen nu begärde af henne, föreföll henne lika oerhördt, som om han bedt henne afstå från sina nålpengar eller sälja sitt ekipage.

Hon svarade, att hon icke vågade, att fadern endast skulle afvisa hvarje samtal om den saken, att han skulle blifva retad och misstänksam, att han aldrig var van, att hon blandade sig i hans angelägenheter, och att han aldrig skulle gå in på att, medan han ännu lefde, lämna skötseln af fabriken i andras händer.

Detta sista, förklarade unge herr Bunsen, hade naturligtvis aldrig varit hans mening. Det fans

ingen, som önskade, att fabrikör Anders Bunsen, så länge han ännu vore i lifvet, skulle draga sig tillbaka från affärerna, endast att han skulle unna sig den hvila, som hans år gjorde till en nödvändighet, samt mottaga den hjälp, hvilken hans söner ej önskade högre än att få lämna honom. Alla moderns öfriga anmärkningar nedslog han med den anmärkningen, att ingen i ett så delikat fall kunde uträtta något bättre än en kvinna, särskildt en hustru, som ägde alla hans mors fullkomligheter.

— Hvar och en måste underkasta sig naturens ordning, slöt hr Per Bunsen sitt anförande. Och han gick sin väg, sedan han kysst sin mor på pannan med känslan af att hafva handlat till sin fars sanna bästa.

Fru Ulla Bunsen satt däremot ensam kvar i sin eleganta salong, och när den livréklädde betjenten kom in och anmälde, att fru Hägerflycht med dotter frågade, om nådig frun tog emot, hade den lilla frun svårt att på ett tillbörligt sätt hålla kontenansen. Men med den vana, hon fått, att underkasta sig sällskapslifvets obehag utan att knota, tog hon emot både fru och fröken Hägerflycht samt uthärdade under förmiddagens lopp en hel mängd andra besök, så väl visiter af hennes umgängesvänner som uppvaktning af personer, hvilka gingo med listor eller för egen del vände sig till den rika fru Bunsens af alla kända goda hjärta och frikostighet.

Men när de besökandes rad sinat ut — det var, som om vissa förmiddagar varit bestämda till en mötesdag för gud och hela världen just i hennes salong —, då satte sig den lilla frun ensam i en fön-

stersmyg, som var hennes älsklingsplats, och hon kände sig som ett rof för den mest pinsamma obeslutsamhet.

Hon hade aldrig förstått sin mans rastlösa arbetsbegär. Redan när de först blifvit förenade och som nygifta flyttat in i den lilla våningen en trappa upp öfver en gård, hvilken de bebodde under de fem första åren af deras äktenskap, hade hon känt ett slags hat till detta arbete, hvilket gjorde hennes man till en främling i sitt hem och tvang henne att sitta ensam med barnen. I början hade hon beklagat sig. När hon snart nog märkte, att detta irriterade honom och väckte hans förakt, hade hon tegat. Men hon tyckte altid, att detta stränga arbete liksom slukade upp alt, som var fint och godt och värdt att älska i deras lif.

Ty hon hade varit romantisk, den magra, sjukliga lilla fru Ulla Bunsen, och under många år hade hon hoppats, att hennes man en dag skulle anse sig så rik, att han kunde inskränka på detta arbete, som dödade hennes glädje i lifvet, och i ro njuta af familjelif och lycka.

Men när välståndet växte, när det lilla hemmet på bakgården utbyttes mot den eleganta våningen en trappa upp, när hon fick många tjänare och ett stort hus, eget ekipage och en rad af umgängesvänner, hvilka upptogo hennes tid från morgon till kväll — ty hennes man sade altid, att det är frun i huset, som skall sköta om umgänget —, då var det, som om hennes mans verksamhetsfeber smittat äfven henne. När hon hade väntat så länge på att få känna lugn, att hon förstod, att lugnet aldrig

skulle komma, drog det lif, hon tvangs att föra, henne slutligen med sig. Det blef hon, som med feberaktig oro sträfvade för, att herskapets Bunsens supéer skulle vara bland säsongens mest lysande, och att deras våning skulle blända genom utsökt elegans och de konstnärers namn, som voro på modet. Hennes man lät henne hållas. Endast han fick sköta sin fabrik, utan att störas af beklaganden, var han nöjd. Och på detta sätt glömde den lilla frun så småningom af, att lifvet har andra resurser än en hvirfvel af förströelser för att visa arbetets frukter samt själfva arbetet, hvilket var nödvändigt för att underhålla hvirfveln af förströelser. Arbetet blef så att säga i den lilla fruns ögon ett nödvändigt ondt, under det att lyxen, som skapades genom arbete, blef det nödvändiga goda. Och då hon numera fullständigt gick upp i societetslifvet, blef hennes rest af romantik en sentimental böjelse för välgörenhet mot de fattiga, som hon aldrig sett, och på grund af sin sjuklighet fann hon ett slags religiöst behag i att tänka på sina egna många och svåra lidanden.

För första gången på många år erinrade sig den rika frun denna dag det hat, hon fordom hyst mot sin mans arbete, hvilket hon lärt sig värdera, i den mån hon själf behöft resurser för att döfva sin egen ursprungliga känsla af behof efter lugn. Hon grät stilla och kände sig djupt olycklig. Med den missuppfattning af våra egna bevekelsegrunder, som utgör en af de många förklaringarna, hvarför vissa människor öfver hufvud finna något behag i sitt eget lif, trodde den lilla frun i denna stund fullt och

fast, att hon altid afskytt att lefva på stor fot, samt att om hon fått råda, skulle hennes man och hon lefvat nöjda och lyckliga, utan stora fester, som förstörde henne själf, och utan ett öfverdrifvet arbete, som tog lifvet af hennes man. De skulle hafva haft barn, hvilka varit deras glädje, och de skulle hafva känt dessa barn ut och in, som det står i böckerna, att förhållandet bör vara mellan goda föräldrar och deras barn. Medan hennes tårar runno, anklagade hon sin man, sam aldrig velat lyssna till hennes råd, och sig själf, som varit för undfallande. Och så underlig är världen, att hon fann tröst i dessa betraktelser.

Efter denna dag märkte gamle Bunsen tydligt, att det var något i görningen, som innebar anslag mot honom själf. Ty som ett anslag mot sin person och sin frihet betraktade han hvarje, äfven det minsta försök att ingripa i hans rätt att arbeta och vara verksam.

Ty detta hade för honom blifvit hufvudinnehållet i hans lif, och han hade ej tid att grubbla öfver den obetydliga frågan, om han någonsin känt den lugna glädjen att sitta stilla vid vägen och njuta af de utsigter, hvilka den ansträngande vandringen genom lifvet öppnat för hans trötta ögon. Hans affärstalang hade skaffat honom penningar, och penningarne hade skaffat hans redbarhet almänt erkännande. Det almänna erkännandet hade öfverhopat honom med kommunala uppdrag af alla slag, och de kommunala uppdragen hade banat vägen för en plats i riksdagen. Han hade aldrig haft tid att vara en människa för sig. Hans hustru var för honom värdinnan i

hans hus, hvilket för honom åter endast var det nödvändiga bihanget till en ställning i världen, och när hans söner blefvo fullvuxna, voro dessa inför fadern främmande unge män af en ny generation, hvilken han misstrodde med den starka naturens obenägenhet att erkänna, hvad som en gång skall aflösa honom själf.

Kort sagdt — gamle Bunsen hade lefvat det lif, som våra ledande män i almänhet lefva, det lif, hvilket i stort och smått är karakteristiskt för en hufvudstad, hvilken äflas efter den tvetydiga hedern att kallas för storstad. Han hade aldrig följt exemplet af dem bland sina jämlikar, hvilka skaffat sig njutningar och glädje i rus och kvinnogunst. Hans natur hade helt enkelt aldrig varit fallen för glädje, och han var ej ärelysten på samma sätt som den stora hopen.

Ty det var *en* sak, hvilken upptog hans själ med styrkan af en allena rådande lidelse. Det var icke hans framgångar i det offentliga lifvet, som intogo denna plats i hans känslor. Dessa hade han altid betraktat som något, hvilket först i andra hand kom i betraktande. Det var fabriken, som uppfylde alla hans tankar, denna fabrik, hvilken var hans lifs arbete, hvars produkter erkändes såsom enastående, och på samma gång voro eftersökta i den stora marknaden, ehuru den gamle Bunsen satte sin ära i att midt i dessa den hänsynslösa konkurrensens dagar aldrig hafva annonserat.

När han gick genom dessa stora salar, där arbetet ljöd som ett ackompagnemang till hans egen naturs grofva, men starka lifsmelodi, då kände han

sig som ung och frisk, beherskande sig själf och sin omgifning. Hvarje ny detalj, som under årens lopp kommit till, hvarje förbättring, som skett, den stora tillbyggnaden, när fabrikens driftsmöjlighet fördubblades — alt detta såg han vid hvarje besök, och nu på sin ålders dagar, när människorna börjat kalla honom för gammal, nu kände han alt detta som ett vittne om sin egen kraft, hvilket höll honom upprätt. Det var icke en dag, som han icke gjorde en rond genom det stora etablissemanget. Han kände hvarje arbetare, som i årtionden utfört sitt enformiga åliggande vid maskinerna eller i förrådsrummen. Och han besvarade deras hälsningar med en myndig min, hvilken dolde hans tillfredsställelse. Gamla arbetare lade märke till, att fabrikören nu mera ibland stod stilla och såg ut öfver det stora maskinrummet, som om han fallit i tankar.

Men när han gick igenom kontoret, voro hans steg fasta, och när han sedan stängt glasdörren och satt sig vid sin pulpet, då raspade gamle Bunsens penna lifligt öfver papperet, och såg han upp, voro ögonen skarpare än någonsin under hans buskiga ögonbryn.

Fru Ulla Bunsen fick ett svårt arbete, när det gälde att öfvertyga hennes man om, att han var gammal och behöfde ro. Visserligen var hon kvinna och som sådan född diplomat. Hon gick därför ej direkt på saken, och hon aktade sig noga för att säga hvad hon egentligen ville säga. Tvärtom begagnade hon hvarje tillfälle för att tala om, hur duktig och kry hennes kära Anders var, och hur märkvärdigt han stod ut med sitt mångartade ar-

bete. Med en glad och vänlig ton frågade hon honom om kvällarne, ifall han inte var trött, och bad honom sitta och hvila sig inne i hennes bekväma soffa, i stället för att genast gå bort på sina eviga sammanträden. Hon talade om, att hon ville rå om sin gubbe ibland, och hon hade hundrade påhitt, hvilka alla voro afsedda att förmå hennes Anders att tala själf i den fråga, som hon ej kom sig för med att bringa på tal.

Men gamle Bunsen var henne för slug. Han gömde sitt minspel inne i sitt isgråa skägg och låtsade, som om han ingenting förstod. Men han hade aldeles klart för sig, hvart alla dessa, som det tycktes, oskyldiga uttryck syftade, och han gick i sitt stilla sinne och log i ensamheten, när han tänkte på, att denna kvinna, som han aldrig gifvit ens en tum af sitt förtroende, och dessa pojkar, hvilka ej ens visste, hur rik han var, hade slagit sig ihop för att lura gamle Bunsen.

Men innerst hade han en känsla, af hvilken hela hans halsstarriga verksamhetsbegär endast var ett trotsigt eko. Han led af, att man trodde honom gammal, och han led däraf så djupt, att han själf kände sig vara det.

Denna lifvets stora fruktan, som genombäfvar alt lefvande, att han en gång måste dö, kunde i ensamma stunder komma öfver honom med en fasa, som förtog till och med hans lugna arbetskraft. Det var under sådana dagar, han hälst gick omkring i fabriken, i hvilken han såg som ett lefvande vittnesbörd om sin mannakraft. Där kände han, som om döden aldrig kunde nalkas honom, där — midt

i det verk, som altid skulle bära hans namn. Men denna fruktan förföljde honom, och han blef ömtålig som en sinnessjuk för hvarje ord, i hvilket han tyckte sig spåra en anspelning.

En sådan dag kom hans äldste son in till honom och gjorde med sin vanliga obesvärade undfallenhet en fråga, som rörde affären.

Fadern såg upp från sina papper, men svarade icke.

Den unge mannen upprepade sin fråga.

Då lade gamle Bunsen ned sin penna och såg sonen skarpt i ögonen.

— Det får du veta, när jag är död, svarade han.

De båda männen sågo hvarandra en stund i ögonen, utan att tala, den unge lugn, beherskad, säker på sig själf, den gamle darrande i känslan af ålderdomens medvetna underlägsenhet.

— När jag är död, sade jag, fortfor den gamle och tryckte sin hand hårdt mot bordet.

Sonen vände sig om och gick ut. Och vid middagstiden skakade far och son hand, som om ingenting passerat.

Men samma natt var det, som gamle Bunsen träffades af ett slaganfall, och när han långsamt repat sig efter detta, var det, som om hela familjen genomgått en kris.

Sjukdomen och den därmed följande oron i familjen gjorde ett slut på alla försök att förmå den gamle mannen att afstå från det arbete, till hvilket han under hela sin konvalescens längtade tillbaka med en sjuklings hela otålighet. Då den gamle själf ej längre förmådde sköta det stora maskineri,

som utgjordes af de Bunsenska affärerna, gaf han småningom sin son del af hvad som förr passerat innanför den stängda glasdörren i det lilla rummet, och sedan en ny verkmästare anskaffats, intog den yngre sonen sin plats på kontoret midt emot brodern.

Både gamle Bunsen och hans älste son hade ett pinsamt minne af den scen, som passerat dem emellan dagen före katastrofen. Men de bytte ej ett ord därom, och den dag, då gamle Bunsen för första gången efter sin sjukdom intog sin gamla plats på kontoret, blef en högtidsdag vid hela fabriken.

* * *

Det dröjde emellertid ej länge förrän familjen fick klart för sig, att om man hoppats någon förändring i den gamles lefnadsvanor, tack vare sjukdomen, så skulle dessa förhoppningar åtminstone hvad fabriken beträffar, icke komma att förverkligas.

Den gamle Bunsen drog sig nämligen småningom tillbaka från alt, hvad som rörde det offentliga lifvet. Men det såg ut, som om detta skedde endast, för att han skulle kunna använda de på detta sätt sparade krafterna till att härda ut med arbetet att själf uppehålla sin gamla plats som fabrikens chef och öfverhufvud.

Hos de flesta människor finnes som bekant ett begär, att barnen skola fortsätta deras egen lefnads arbete. Och innerst var detta säkert gamle Bunsens både önskan och mening. Men arbetet hade i den

grad blifvit hans envåldsherre, att han aldrig kunde tänka sig in i, att han skulle gifva rum åt sina barn, förrän tiden själf gjorde slag i saken och vägrade honom plats bland de lefvandes antal. Till dess ville han sitta på den plats, som han själf skapat, och den enda skilnad, som inträdt, var den, att när han nu kastade sina forskande blickar ut genom glasdörren, såg han båda sönerna sitta midt emot hvarandra vid en dubbel pulpet.

Faderns sjukdom hade emellertid gjort de båda bröderna till bättre vänner, än hvad de någonsin varit. Konrad hade kommit upp till samma höjd, som brodern i yttre afseende altid intagit, och detta kom honom snart att glömma sin forna afund. Per hade å sin sida under det dagliga samarbetet lärt sig att erkänna, att under broderns tröga yttre låg förborgad en energi och en affärsduglighet, som han ej anat. Han upphörde därför att inför Konrad yttra sig så hemlighetsfullt som förr om firmans affärer, hvilket han för öfrigt insåg i längden ej skulle hafva lönat sig. Och Konrad var återigen klok nog att erkänna detta tillmötesgående, utan att altför noga granska motiven. Bröderna betraktade sig båda som själfskrifna blifvande kompanjoner, och deras sätt mot hvarandra bar i viss mån prägeln af detta medvetande.

Efter ett år gick arbetet sin gilla gång aldeles som förut. En obekant skulle ännu hafva haft svårt att se på gamle Bunsen, att han en gång varit rörd af slag. Hans blick var lika skarp som förr, hans steg lika fasta. Han gick endast något krökt, och när han blef ifrig, plågades han af tung-

häfta. Men detta kunde lika väl vara en följd af åren som af sjukdomen. Och hade gamle Bunsen förut ej kunnat tåla, att man hänsyftade på hans ålder, så fans det nu två saker, om hvilka han ej ville höra talas: det ena var hans ålder, det andra var sjukdomen. Ty tanken på båda plågade honom, mer än han ville låta någon se.

Till sist lät han betjenten sofva i sitt yttre rum för att slippa den förfärliga tanken att somna ensam i mörkret. Och det var en tyst öfverenskommelse i den Bunsenska familjen, att alla skulle låtsa sig vara okunniga om detta förhållande.

* * *

En natt alarmerades Stockholm vid tu-tiden af det hemska bullret af brandkåren, som ryckte ut. Det vill säga — Stockholm alarmerades icke. Ty i den stora staden sofvo invånarne mestadels lugnt. Det var endast den lilla del af Stockholm, hvilken låg närmast platsen för fabriken, hvilken oroades af det nattliga sorgedramat — samt familjen Bunsen.

Ty Bunsenska fabriken brann. Man hade sett rök bolma upp öfver dess murar, och inom en fjärdedels timme slogo lågorna ut genom fönster och tak.

När brandkåren körde förbi hans våning, vaknade fabrikören och befalde betjänten att gå ned till telefonen för att få veta, hvar det brann. Men när denne kom tillbaka, var den gamle redan klädd. Det var, som om en aning sagt honom, att hans eget lif var hotadt, och innan den bestörte tjänaren

hann att få fram ett ord, hade den gamle mannen fattat sammanhanget. Med ett oartikuleradt utrop, hvilket lät som en blandning af en bön, en ed och ett ångestskri, störtade gamle Bunsen förbi honom och ut på gatan.

Med brådskande steg gick han den vanda vägen till sin gamla fabrik. Det var tomt på gatorna. Endast några ensamma nattvandrare gingo likgiltigt hemåt i den råkalla vinternatten. En och annan stannade och andades djupt. Ty röklukten hade spridt sig hastigt med vinden, som låg inåt staden.

— Hvar brinner det? sade en röst i mörkret.

— Jag vet inte, svarade en annan.

— Det lär vara Bunsenska fabriken, upplyste en tredje.

Det skar i den gamle, när han hörde dessa ord. Han visste det, och han visste också, att en eldsvåda ej påkallar något lifligare deltagande. Men det var ändå en plåga att höra en annan berätta det som den enklaste sak i världen. Och han påskyndade sina steg, medan han hörde orden ringa i sina öron:

— Det lär vara Bunsenska fabriken.

— Det lär vara det! mumlade gamle Bunsen för sig själf. Det är Bunsenska fabriken, som brinner. Den skulle ändå dö före mig. Den skulle inte bära mitt namn.

Han stod framför den gata, vid hvars slut fabriken låg. Flammorna slogo upp mot himlen, kastande ett blodrödt sken mot de mörka skyarna. Den ensamme vandraren hörde ett brak, åtföljd af ett väldigt knastrande. Strax därpå steg ett rök-

moln upp emot himmelen, och en eldpelare genombröt molnen, slungande gnistor åt alla håll.

Gamle Bunsen såg ingenting mer, af hvad som skedde omkring honom. Det var, som om detta dån kommit från hans eget innersta, som om dessa lågor förtärde honom själf. Han kände sig som buren framåt af osynliga krafter, och han stannade ej, förrän han kände sig hejdad af en brandsoldat, som ropade:

— Ingen obehörig får slippa fram.

Som om hans ungdoms kraft vändt tillbaka, grep han den talande i kragen och slungade honom åt sidan. I samma nu blef han igenkänd, och en hviskning gick genom kedjan af män, där den gamle passerade fram.

Men han hörde dem icke. Han hörde endast bullret af hans gamla fabrik, som brann, hans älsklingsbarn, det enda, som aldrig förr gjort honom sorg. Med spöklikt förvridet ansigte stod han och såg, hur lågorna växte, hörde murarne med dofva knallar störta samman i ett haf af eld, och lyssnade på sprakandet, när elden förbrände de jättelika bjälkarne. Till sist stod takstolen som ett oerhördt benrangel af eld, grinande mot den mörka himlen och insvept i skyar af rök.

Det var hans lifs arbete, som förbrann på en natt, det var spöket af det sista, vid hvilket han hängde fast i lifvet, som här stod framför honom som ett köttlöst skelett, hvars refben brunno, medan bloddroppar föllo öfver den kolnade marken.

Gamle Bunsen stod stilla på samma plats och såg sitt lifs idol brinna till aska. Han stönade

som under kroppsliga kval, och de omkringstående gjorde fåfänga försök att öfvertala den gamle mannen att gå hem. Hans söner, hans vänner — alla bådo honom, besvuro honom att skona sig själf. Han svarade dem ej, endast skakade sitt gråa hufvud och stirrade på det brinnande benranglet, hvars refben smalnade.

Plötsligt gaf den öfre ryggraden i skelettet vika, och med ett fräsande brak störtade det gnistrande benranglet ned i ett haf af eld och rök. Stora flammor slogo upp ur massan, och i ett nu syntes på den yttre muren, hvilken ännu stod upprätt, de gyllene bostäfverna: »Bunsenska fabriken». Det räckte blott ett ögonblick. Ingen af de kringstående lade ens märke därtill. Men den gamle hade sett det. Och med en plötslig rysning vände han om och gick hemåt. När den sista muren föll, kröp han ihop, som om han fruktat att krossas under dess ruiner, men han såg sig icke om, och ensam gick gamle Bunsen tillbaka till sin bostad samma väg, som han under trettio år gått från fabriken.

När han kom hem till sig, gick han upp på sitt rum och stängde sig inne. Ingen fick störa honom. Men hans hustru, som satt ensam och grät i sin vanliga stol, från hvilken hon kunnat se röken, hörde hans oroliga steg och vågade ej gå upp och säga honom, att när fabriken brunnit, kände hon det, som om den dag kommit, då hon fick sätta sig stilla i ro och hvila ut efter årens lidande.

På morgonen kommo sönerna hem till föräl-

drarne. De hade stannat vid brandstället, till dess att elden var släckt. Och vid frukosttid kom gamle Bunsen ned, omsorgsfullt, nästan högtidligt klädd. Han var blek, och ögonen sågo trötta ut. Men han var fattad och lugn, och han tryckte tigande de sinas händer.

Frukosten åts under tystnad, och när den var till ända, bad fabrikören sina söner följa honom in på hans arbetsrum. Fru Ulla ville stillatigande gå in till sig. Men hennes man hejdade henne.

— Du får ej lämna mig ensam, sade han med en ton af kärf vänlighet, som lockade tårar i den lilla kvinnans ögon.

Fabrikören bjöd sin hustru armen och gick först in. Då alla inkommit, stängde han själf dörren och när de tagit plats uppstod en egendomlig tystnad.

Det var länge sedan, familjens medlemmar sutto tillsammans utan vittnen.

— Jag är gammal, sade gamle Bunsen och såg lugnt på de sina. När fabriken blifvit uppbyggd igen, sitter jag ej längre på min förra plats.

Han teg en stund, som om han sökt efter ord.

— De, som skola bära ansvaret i en framtid, fortfor han, må också vara de, som bestämma öfver, hur alt skall göras. Deras namn skall ock stå öfver det nya huset.

Han slog ut med handen, som om han skämtat.

— Den nya firman heter Bunsens söner, sade han med tjock röst, och hans läppar darrade.

Det talades mycket denna förmiddag mellan de fyra familjemedlemmarne, och gamle Bunsen ta-

lade denna gång icke ensam. Endast hans hustru satt tyst och förvånad och föll oupphörligt i gråt af idel sinnesrörelse och glädje. Men när sönerna gingo, och de gamla sutto ensamma, gick den lilla frun fram till sin man och kysste hans hand.

— Nu har du arbetat nog, sade hon.

Gamle Bunsen drog undan sin hand och strök sin hustru öfver pannan. Det låg ett uttryck öfver hans ansigte, som om han grubblat öfver en gåta.

* * *

Men när den gamle arbetaren lämnat alt, som förr uppfylt hans lif, var det också, som om den kraft, hvilken hållit honom upprätt i lifvet, vikit undan. Han föll ihop, och på ett år åldrades han märkbart. Och det var efter den dag, då han slutade arbeta, som man hade svårt att i denna nedböjde gubbe ana den kraftfulle man, som aldrig velat taga hjälp i sitt arbete. Arbetet hade varit hans lifslust, och utan arbetet blef honom tiden lång. Han lefde i två år som en gammal man, hvilken öfverlefvat sig själf. Arbetet hade stulit hans kraft, så att ej ens hvilan var honom en glädje.

— Jag är för gammal att lära mig njuta, plägade han säga.

Och han hade rätt. Han hann aldrig lära sig att lefva utan att arbeta.

När den nya fabriken varit färdig i ett halft år, dog gamle Bunsen, och det var tydligt för alla, att han ej längre fruktade döden.

Han fick en storartad begrafning, och presten talade vid den öppnade grafven öfver ämnet: en god och trogen arbetare.

Men det är möjligt, att den döde, om han blifvit tillfrågad i lifstiden, skulle haft ett och annat att anmärka mot hofpredikantens utläggning af det gamla ämnet.

DEN GAMLE UNGKARLEN.

Det är bekant, att giftermål är en alvarlig sak, och att ett sådant icke bör ingås lättsinnigt. Det är också en ganska almän erfarenhet, att många människor anse det för att vara så alvarligt, att de aldeles icke komma sig för att taga ett så ödesdigert steg.

Häradshöfding Albert Hedblad hade i många år haft en ganska inbringande befattning i det verk, han tillhörde. Han var till och med så lycklig, att hans föräldrar, som i lämplig tid aflidit, efterlämnat åt honom ett tämligen hyggligt arf. Han hade med ett ord inkomster, hvilka för att begagna hans egna ord tillförsäkrade honom en hygglig våning, ett godt bord, badsejour om sommaren samt tillfälle att då och då företaga en liten resa. Längre kommer man i almänhet icke i världen, och häradshöfding Hedblad åstundade för sin del ingenting mera. Han var nöjd med sin lott, och den, som är det, kan i sanning skatta sig lycklig. Ty han kan med skäl kallas en ovanlig människa.

Just emedan han var så nöjd, hade häradshöfdingen aldrig kommit på den idén att ändra lef-

nadsställning. Han åt hvarje morgon frukost på Lagergrens — Gustaf III:s skapelse var då ännu orörd, om icke af tidens tand, så dock af teaterkonsortiet — och till frukosten läste han alla morgontidningarna. Han satt vid sitt särskilda bord midt emot entréen, och kyparen — en bland de få tolerabla kypare, som enligt häradshöfdingens utsago funnos i Stockholm — gaf honom såväl frukost som själaspis, utan att han ens behöfde göra sig besvär med att beställa. Ty den förträfflige mannen kände genom långvarig öfning häradshöfdingens vanor, och han glömde aldrig, hvarken att äggen skulle kokas i 2 $^{3}/_{4}$ minut, att brödet skulle vara lätt rostadt, att det salta köttet hvarannan dag skulle utbytas mot rökt skinka, eller att delikatessansjovisen skulle rensas i köket omedelbart innan den serverades.

När häradshöfdingen druckit sin halfva kopp kaffe och ätit det ena ägget, satte han det andra i äggkoppen, bredde försigtigt ut Stockholms Dagblad, som han altid studerade först, samt började läsa. Han beledsagade lektyren med uttrycksfulla axelryckningar, kväfda skrattsalvor och halfhöga samtal med en obefintlig åhörare. När han vikit ihop bladet, uppfriskade han det kalla kaffet med att fylla på nytt ur kannan, slog hål på sitt andra ägg och afslutade frukosten. Därefter tände häradshöfdingen omsorgsfullt en cigarr — den var köpt hos Tjäder eller Edla Edgar, de enda ställen i Stockholm, där häradshöfdingen ansåg sig kunna få en rökbar cigarr — samt tog i tu med Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet.

När han genomgått äfven dessa, betalade häradshöfdingen sin frukost, lät den bugande kyparen hjälpa sig på med öfverrocken, hvilken förut legat framför honom på en stol, stack sin stora skinnportfölj under armen och gick ut på trottoaren, där han stannade för att draga på sig handskarne.

Under tiden tog häradshöfdingen en blick öfver det vaknande Stockholm.

Klockan slog tio i Jakob, och solen hade just kommit så högt upp, att den fått de första dropparne att rinna från taken och göra små runda fläckar på den islupna trottoaren. Ämbetsmän i pälsar, eleganta eller luggslitna öfverrockar vände vid Operahörnet och sneddade öfver Gustaf Adolfs torg. En ölkörare svängde upp vid Jakobsgatan för att komma till Hamburger Börs och utbytte ett par kraftiga tilltalsord med en tidningspojke, hvilken hållit på att komma under hästhofvarne. Pojken sprang baklänges öfver det lilla torget och gjorde uttrycksfulla åtbörder åt ölköraren, som försummat det rätta ögonblicket att nypa till honom med piskan. Därpå vände han sig till häradshöfdingen, som under det lilla uppträdet kommit att antaga en leende min, och bjöd honom tidningen. Häradshöfdingen köpte »Figaro», emedan det var fredagsmorgon, och stoppade den i fickan för att trogen sin vana läsa detta utmärkta organ på ämbetsrummet.

I detsamma pinglade spårvagnen nere vid Dramatiska teatern, och häradshöfdingen kastade genom de snöglittrande träden en blick på denna sin älsklingsplats, medan han andades djupt och lät den blåa röken behagligt glida ut genom näsan. Port-

vakten kom ut ur den smala gången, hvilken leder in till den heliga plats, som kallas för landets första scen, samt stannade på trottoaren, liksom häradshöfdingen, njutande af solskenet och det vaknande Stockholm. Helgedomens prester voro troligen i denna stund sysselsatta med sin morgontoalett, och häradshöfdingen egnade i detta ögonblick en flyktig tanke åt dessa konstens och teaterns öfveransträngda martyrer, hvilka för häradshöfdingen utgjorde den värld, kring hvilken hela Stockholm rörde sig.

Den långa visaren på Jakobs klocka flyttade sig långsamt. Den hade endast vridit sig sju och en half minut åt höger, och häradshöfdingen stod fortfarande kvar, låtande solen värma sig emot stenväggen. En ung herre med hög hatt och febril gång försvann bakom det svarta staketet nedanför den öfversnöade lagerlunden och kom ögonblicket därefter tillbaka i en släda, hvars långsamma fart tillkännagaf, att den blifvit tagen på timme. En af Lejas dalkullor vandrade förbi och neg för häradshöfdingen. Vaktmästaren på Operakansliet passerade och tog aktningsfullt af sig hatten. Förbigående bankdirektörer och källarmästare viftade förbindligt med handen eller hälsade med artiga hattaftaganden och glada leenden.

Alla kände häradshöfdingen, och han kände alla.

När visaren på Jakob vridit sig ännu $2^1/_2$ minut åt höger, kastade häradshöfdingen ännu en blick omkring sig. Han inneslöt det altsammans — kyrkan och teatern, tidningspojken och droskkuskarna, vaktmästare och ämbetsmän, hundar och dalkullor, solsken och gatulif, hela det Stockholm, som omgaf

honom — i en enda förtrolig och sympatisk afskedsblick, och sneddade af öfver Gustaf Adolfs torg.

Där låg solskenet gnistrande öfver det vida snöfältet, och kungliga slottet skar med sina långa, räta linier bort hälften af den blåa himmelen. Utmed strömmen ilade spårvagnen, dragen af tre ansträngda hästar, uppför den stora kurvan, och genom de klara rutorna skymtade partier af strömmen och södra bergen som i ett panorama af mosaik. Den bakre plattformen var fullsatt med herrar, som rökte, stödjande sig mot vagnens gallerplåt, och häradshöfdingen vinkade och ropade ett gladt igenkännande hallåh.

En ung rödkindad man med små ljusa mustascher och klädd i det slags korta öfverrock, som för ett par år sedan var modern, viftade tillbaka, fattade tag i den nickelfärgade ledstången, steg midt under farten ur, efter alla konstens regler baklänges, samt stannade på gatan aldeles lagom, för att häradshöfdingen skulle hinna fram och taga honom under armen, innan den andre behöfde underkasta sig besväret att vända sig om.

— Går du på teatern i afton? sade häradshöfdingen.

— Hvilken teater? genmälde den andre.

— Hvilken teater? upprepade den förste talaren, och en min af komisk förvåning öfverflög hans lifliga ansigte. Hvilken teater?! Fins det mer än en teater, när det är première?

— Jaså, är det première i afton? svarade den andre.

— *Är det première?*

Häradshöfdingen stannade på trottoaren, och hans ögon gnistrade.

— Hör nu, hur läser du dina tidningar? Denna première har varit omtalad i två veckors tid. För fjorton da'r se'n mins jag, att jag såg en liten blänkare om den i Dagens Nyheter. Och för ett helt år sedan läste jag i Berliner Tagelblatt, när pjesen hade gått i Berlin. Herre gud, hvad ungdomen nu för tiden är blaserad.

Här afbröt honom den unge mannen med denna anmärkning:

— Tyst nu, Petter, och skäll inte på ungdomen. De gamle äro lika blaserade som ungdomen. Det är bara du, som inte är blaserad. Och därför tycker jag om dig.

Häradshöfdingen tog emot namnet Petter, därför att alla människor kallade honom för Petter, och han altså var van vid det. Han hörde det icke ens, utan fortfor, i det de båda männen fortsatte sin väg fram mot Myntgatan.

— Hvarför, min kära bror, hvarför? Därför att jag roar mig och sköter mitt arbete och låter världen ha sin gång för resten. Det är just det, ungdomen har glömt nu för tiden. Därför är jag ung ännu —

— Kanske yngre än de flesta, insköt den andre.

— Mycket rätt, fortfor häradshöfdingen med alvarlig min. Jag *är* yngre än de flesta. Det beror bland annat därpå, att jag nästan altid går på teatrarnas premièrer, att jag läser en bok, när den kommer ut, och att jag köper alla veckotidningar och läser de dagliga. Det är en förbannadt lustig

tid vi lefva i, förbannadt lustig. Jag kan inte begripa, hvarför folk kallar den sorglig. Socialister och kejsarn af Tyskland och norrmännen och vår nådige kung, den nya literaturen och posttidningen, sedlighetsfrågan och teatern. Ta mig fan, om jag tycker, det är något att gråta åt.

— Teatern, ja, sade den andre med en sarkastisk betoning.

— Nåja, teatern! Tror du inte jag vet, att den är sämre nu än förr. Har jag inte sett Dahlqvist spela Birger Jarl och Schwartz som Sardanapalus. Fast jag får nu säga, hvad Schwartz angår, att jag aldrig har hört till hans ifrigaste beundrare. Men det var ett geni. Jag säger, att han *var*, ty numera spelar han ju aldrig. Jag har till och med hört Jenny Lind sjunga, och ni må komma med Trebelli eller hvad som hälst. Det hon hade, har ingen annan i världen haft, hvarken före eller efter henne. Det är inte mycket bevändt med den stora konsten. Jag sa' det också åt Gustaf här om dagen, när vi sutto tillsamman i Gropen. »Gustaf», sa' jag, »kan ni inte spela något af er gamla repertoar?» — Det fins ju inga stycken nu för tiden. Att få tag i ett nytt stycke, som duger, det är ju lika svårt som att hitta pärlor i ostron. — Nå! — Då svarade Gustaf, att det vill inte publiken ha. Publiken vill ha nytt, sa' han. Ja, det är mycket möjligt. Och de kan naturligtvis inte välja sin repertoar bara af hänsyn till mig. Men när man nu inte kan få se, hvad man vill, så får man naturligtvis gå och se, hvad som fins. Och stycket i afton ska' vara utmärkt roligt. Nå, följer du med?

— Hvar är det?

— Ack, du okunnige yngling! Det är på södra teatern.

— På södra — nja —

— Nå, duger det inte kanske?

— Jo bevars. Skaffar du biljetter?

— Ja visst. Så fort jag kommer upp, telefonerar jag till tidningskontoret. Du kan hämta biljetterna på mitt namn, så träffas vi på teatern.

Häradshöfdingen stannade i hörnet af Myntgatan.

— Här är min inrättning, sade han muntert, och sedan han skakat hand med den andre, försvann han i en mörk förstuga, till hvilken man inträdde genom en hög port, omgifven af pelare.

Det vördnadsvärda hus, som häradshöfdingen gaf den förtroliga benämningen »min inrättning», är beläget mellan Myntgatan och strömmen, och en stor del af dess fönster vetta åt den plats, där riksbanken och det aktade hus, som är bestämdt att genljuda af Sveriges parlamentariska fosterlandskärlek, ännu icke blifvit uppförda på Norrströms gungande grund. Denna ålderstigna bygnad är nästan ett regeringspalats. Dess gråa murar innesluta nämligen en icke obetydlig del af det maskineri, som plägar benämnas kunglig majestäts nådiga tågordning, och väggarna i vestibulen prydas från golf till tak med namn, hvilka äro stående rubriker i statskalendern. Då häradshöfdingen låtit undfalla sig ett så vanvördigt uttryck som »inrättning» om en byggnad, hvars blotta förstuga är ägnad att hos hvarje fosterlandsvän uppväcka alvarliga betraktelser,

vilja vi ej skada hans tvifvelsutan högst lysande framtid genom att omtala, huruvida han stannade i landtförsvaret, dök ned i marinförvaltningen, dyrkade fru Justitia i hennes departement, ägnade sitt lif åt befrämjandet af fosterlandets lysande finanser eller gaf Gudi äran i ecclesiastikdepartementet.

Alltnog — häradshöfding Albert Hedblad inträdde i en tambur, där gråhåriga vaktmästare med Fäderneslandet i bakfickan studerade Posttidningen. Hans vänliga nickar besvarades med vördnadsfullt förtroliga småleenden, och sedan han stigit in i ett litet skåp med glasfönster, där han egenhändigt rekvirerade biljetter till aftonens première, gick han genom ett stort rum, hvars hyllor från golf till tak voro fullsatta med tre fots höga folianter i svarta skinnryggar, och där unge män i obetald elegans sutto och skrefvo meriter för framtida befordran, samt inträdde slutligen i sitt eget rum, där han slog sig ned i en bekväm skinnstol och tog en öfverblick öfver dagens papper, som lågo framför honom.

Men innan häradshöfdingen fördjupade sig i de vigtiga statspapper, hvilka väntade på hans formenliga och fullt ämbetsmannamessiga behandling, tog han ett bref, som vaktmästaren i entréen med sitt mest alvarliga ansigtsuttryck stuckit i hans hand, och vände det obeslutsamt mellan sina välvårdade fingrar. Ty häradshöfdingen hade små, formfulländade händer, hvilka han behandlade med omsorg, och som också förtjänade den vård och det intresse, han ägnade dem.

Han satt som sagdt och betraktade detta bref med en förvåning, hvilken han endast med möda

kunnat återhålla i entréen, men som han i ensamheten ej längre behöfde dölja. Brefvet var nämligen litet och fyrkantigt. Kuvertets färg var rosa, och dess spets, som var väl tillgummad, slöt kokett med en liten rosett, hvilken såg ut som en damhalsduk, ofvanför hvilken höjer sig en liten dunig haka. Stilen på kuvertet bar tydliga spår af en damhand, och den lilla slängen efter häradshöfdingens namn såg nervös ut. När han höll detta underbara bref mot sin näsa, stannade i mustascherna kvar en doft af New-Mown-Haye och denna doft förbryllade häradshöfdingen i den grad, att han steg upp och stängde dörren, innan han kom sig för med att bryta detta högst oväntade bref.

Det har säkert icke undgått den skarpsinnige läsaren, att häradshöfding Albert Hedblad tillhörde det slags människor, som äro alla mödrars sorg, och hvilkas existens sårar alla ogifta damers — låtom oss säga ärelystnad. Han var nämligen öfver fyrtio år och ungkarl, och detta oaktadt han hade råd att underhålla en familj, bättre än flertalet gifta. Ja, förtalet påstod till och med, att han kände sig oförlåtligt lycklig genom att vara, icke till, utan från äktenskap ledig, och förtalet hade i denna punkt som i så många andra aldeles rätt.

Häradshöfding Hedblad hade en gång i sin ungdom varit förälskad i en flicka, som dog, och när han någon gång fram emot morgonsidan blef sentimental och fann behag i att visa, att äfven han hade känslor, så plägade han tala om denna händelse med det tillägg, att ingen visste, om ej denna utgång på romanen, när man dagligen såg exempel

på äktenskap, hvilka etc. etc. — om, som, sagdt ej denna sakernas vändning, i betraktande af lifvets ofullkomlighet, varit den bäst tänkbara.

Sedan dess hade han i själfva verket ej ägnat det täcka könets medlemmar någon mera alvarlig hyllning. Åtminstone hade hans hyllning ej utmärkt någon särskild individ. Och när han nu såg på detta lilla bref, som bar hans eget namn med en liten nervös släng på utanskriften, så visste han med sig, att han icke gjort någonting för att förtjäna, vare sig rosafärgen, den koketta rosetten, som intog sigillets plats, den fina fruntimmersstilen eller den berusande doften af New-Mown-Haye. När häradshöfdingen ändtligen beslöt sig för att öppna kuvertet, skedde det med en känsla, som om han af ungdomligt lättsinne kastat sig in i okända faror. Brefvet var också af en högst oroande beskaffenhet. Ty den vackra brefskrifverskan uttryckte sig på följande sätt:

Hr Häradshöfding.

Jag är ännu så ung, att det ej kan förvåna er, om jag vid genomläsandet af ert bref erfarit de mest stridiga känslor. Jag känner mig hedrad af det manliga förtroende, som ert bref utvisar, rörd öfver att hafva kunnat uppväcka känslor af sådan art hos en man, hvilken jag vet vara mig öfverlägsen, men hvarför skulle jag icke erkänna det? Jag är på samma gång rädd. Jag vet icke, om jag skall kunna motsvara de förväntningar, ni ställer på mig. Kanske tror ni mig vara mycket bättre än jag är. Och ändå vet jag, att ni känner människorna. Jag vet inte, hvad jag skrifver. Ty jag

är aldeles för öfverraskad. Och jag känner er så litet. Ibland tyckte jag nog på balen, som ni hänsyftar om, att ni såg på mig, när jag dansade förbi er i min hvita tyllklädning. Men jag vågade inte tro, att era blickar gälde mig. Och när ni gick förbi mig på supén — mins ni det? — och ni trampade mig på släpet — vet ni, jag blef alt bra rädd, att det skulle gå sönder, för det är min *enda* balklädning — då såg ni så förlägen ut, att jag skulle velat komma till er efteråt och tala om för er, att ingen skada var skedd. Men jag tordes inte. För jag har altid — ska' jag tala om det? — varit litet rädd för er.

Men jag tror nog, att det ska' gå öfver, när jag nu får lära känna er bättre, och pappa säger, att jag ska' tala om, att jag är en fattig flicka, som ingenting har. Det vet ni nog ändå, och jag är aldeles säker, att ni är en så ädel människa, att ni inte bryr er om det. Men efter pappa har bedt mig skrifva det, så ville jag naturligtvis göra det. Och pappa ber er snart komma och besöka oss.

Jag vet ingenting mer att säga. Ty jag känner, att alt detta är så alvarsamt och högtidligt, och jag kan inte skrifva som jag vill.

Högaktningsfullt
er tillgifna
Märta Suetonius.

P. S. Det är så rysligt dumt att skrifva postscriptum. Men jag vet inte, om jag stafvar ert namn rätt. För jag tror, att det ska' vara med h på slutet.

Om häradshöfdingen på sitt bord funnit ett fyrkantigt kuvert med stämpel, innehållande sin egen dödsdom jämte tillkännagifvande, att han dagen därpå skulle halshuggas strax efter frukosten, alt detta försedt med konungens egenhändiga namnteckning samt kontrasigneradt af alla icke permitterade stadsråden, så skulle han ej hafva kunnat blifva mera förvånad, än han blef, sedan han ytterst långsamt genomläst detta märkvärdiga bref. I början förstod han icke als, hvad det var frågan om. Men sedan han genomläst brefvet ännu en gång, fick han klart för sig, att det kom från en ung flicka, som måtte tro, att han skrifvit och friat till henne. Strax därefter genomfor honom den tanken, att han sannolikt hade att göra med en sinnesrubbad person. Han läste ännu en gång namnteckningen.

Märta Suetonius!

Nej, han kände denna unga dam, och hon hade gjort ett så behagligt intryck på häradshöfdingen, att han kallsvettades vid tanken på de olycksdigra följder, som ett bref af denna beskaffenhet möjligen skulle kunna föra med sig. För ett par dagar sedan hade han träffat henne på en bal. Hon var mer förtjusande än någonsin. Hennes far var en aktningsvärd medlem af ämbetsmannakåren liksom han själf, hade en plats i ett kollegium — häradshöfdingen mindes icke hvilket —, och modern var en charmant, fetlagd, gladlynt och språksam fru, som gick på teatern och skrattade, så att hon kunnat göra ett lustspels succés aldeles ensam.

Häradshöfdingen började tänka på den ifrågavarande balen, och han sökte erinra sig, hvad som

på denna glada afton tilldragit sig. Han var aldeles säker på, att han spelat vira. Han hade till och med haft tur. Han vann 33 kronor och 75 öre. Det stod med tydliga siffror i hans fickalmanacka, där häradshöfdingen brukade anteckna de tilldragelser, som voro honom ett nöje att minnas. Att han särskildt observerat någon af damerna, det kunde han omöjligt taga på sitt samvete. Att han däremot trampat på fröken Märta Suetonius' släp, det kom han mycket väl ihåg. Att han därvid sett förlägen ut, ansåg han äfvenledes för högst sannolikt. Ty häradshöfdingen visste inget obehagligare än att trampa på fruntimmerssläp.

— Hur i herrans namn kan det här hänga ihop? Häradshöfdingen började i sin förtviflan gå upp och ned på golfvet och tala högt. — Har jag varit full? Nej, det brukar jag inte. Har någon varit nog fräck att skrifva för att narra mig att gå upp i en hederlig familj och kompromettera en ung flicka? Det är då märkvärdigt, att man inte kan få vara i fred.

Han afbröt sin promenad och ref sig i håret. Därpå drack han ett stort glas vatten, tog brefvet, stoppade in det i sitt kuvert och lade altsammans i plånboken.

— Det är bäst att sofva på saken, resonnerade häradshöfdingen, och tills vidare inte tala om det för någon människa. Annars blir flickan komprometterad, och jag får höra talas om den här historien, så länge jag lefver.

Häradshöfdingen satte sig i sin karmstol och läste Figaro, men under hela förmiddagen — när

han senare öfvergick från den lättare lektyren och till alvarligare sysselsättningar — hade han svårt att hålla fast vid departementstilen, och han måste radera den ena gången efter den andra, innan han fick sina papper för dagen i ordning.

Emellertid mognade hos häradshöfdingen beslutet, att låta saken hvila tills vidare. Härtill bidrog i hög grad tanken på, att det samma afton var première, och att han med anledning däraf önskade att vara ostörd, för att kunna komma i stämning, när ridån gick upp på teatern. Denna kraftiga önskan höll också hans humör uppe, så att när klockan blef half tre, och häradshöfdingen för dagen kunde afsluta sin verksamhet i kunglig majestäts och kronans tjänst för att återgå till privatlifvet, tände han sin förmiddagscigarr och gick ut i solskenet, lika benägen som altid för att göra sin vanliga middagspromenad.

I början hyste häradshöfdingen en viss fruktan, att han händelsevis just på denna tid, då hela det Stockholm, som räknas, plägade promenera, skulle möta den vackra fröken Suetonius, åtföljd af sin muntra och pratsamma mamma. Men när solskenet hunnit uppvärma honom, och när han sedan utanför inrättningen — för att ånyo begagna detta häradshöfdingens opassande smeknamn på regeringens hufvudkvarter — utbytt gemytliga hälsningar med gamla vänner och frimurare — ty häradshöfding Albert Hedblad var naturligtvis frimurare —, då steg hans mod, som bars af oskuldens lugna självmedvetande. »Man måste räkna med chancer», sade häradshöfdingen till sig själf. »Och det fins bara

en möjlighet på 250,000, att jag just i dag skall möta flickan i torget.» Och när häradshöfdingen kom på Norrbro och såg solen blänka mot de ljusa fönstren till hotell Rydbergs matsal, medan han själf lyssnade på det glada surret omkring honom, såg bekanta och bekantas bekanta ila förbi eller långsamt skrida fram på de folkrika trottoarerna, när han hörde snön droppa från taken och slädarnes bjällror klinga i den klara vinterluften, under det att medarne skuro i mot spårvagnarnes stålskenor, då glömde han helt och hållet det förargliga brefvet och det äktenskap, som syntes hota hans frihet med undergång. Och vid det bästa lynne i världen passerade han Gustaf Adolfs staty för att komma ner i torget och träffa människor.

Stockholm tycktes nu hafva vaknat, och häradshöfdingen fann ånyo en bekräftelse på sin gamla sats, att ingenting är så bra som att sitta på ett ämbetsverk. Ty hvad skulle man eljest taga sig till under de långa, tråkiga förmiddagarne? Och med samma intresse som tidigare på morgonen iaktog han hvarje tecken till lif i denna stad, hvars like han med full säkerhet påstod icke finnas på jorden.

Solen blänkte emellertid äfven mot Operakällarens höga fönster, hvilka de hvita jalousierna täckte uppifrån och ner, och då såväl detta ställe som hotell Rydberg enligt häradshöfdingens utsago hörde till de få ställen i Stockholm, där man med säkerhet kunde påräkna ett ätbart stycke kött och ett drickbart rödvin, så lämnade honom den muntra vintersolen denna förmiddag valet fritt mellan den

enklare husmanskosten och kalfhjärnan på Bengt Carlssons berömda smörgåsbord eller hotell Rydbergs dyrare fileter, som buro franska namn och rätteligen borde få ett chateauvin à 7,50 pr helbutelj i sällskap.

I dag hade nämligen häradshöfdingen beslutat sig för att med anledning af det vackra vädret försaka att äta middag på stora sällskapet, och vid dylika tillfällen var ofvanstående dilemma hos honom altid föremål för delade känslor och många öfverläggningar. Vanligen var det den person, i hvilkens sällskap middagen skulle intagas, som fälde utslaget mellan den fosterländska matordningens och det franska kökets lockelser. Men denna dag hade häradshöfdingen kommit att tänka på fiskfilet. Och med anledning däraf ansåg han, att hotell Rydberg vore platsen.

Denna oskyldiga önskan var emellertid på intet sätt liktydig med ett fattadt beslut, och i det häradshöfdingen svängde om operahörnet, där han passerade en rad af eleganta damer, som under högljudt prat eskorterades af herrar i vida byxor, käppar med silfverkryckor och spetsiga skor, tänkte han endast på, att det var långt till middagen.

Från rakstugan kommo några unga militärer ned, släta om sina hakor och skramlande med sina uniformer. De stannade på trottoaren och syntes tveka, men beslöto sig att följa Arsenalsgatan eller glida in i »snobbrännan», som folkhumorn döpt denna favoritpromenad, hvilken har den likhet med vissa andra hufvudstäders, att ingen kan förstå, hvilken underbar nyck som gjort just denna gata trefligare än alla andra. Midt emot stod operans direktör och

resonnerade med ett par af sina längsta sujetter om fördelen af ett konsortium. Ett par ledamöter af andra kammaren gingo förbi och mottogo med dolda småleenden konstens forcerade hyllning samt kastade hotande blickar på Gustaf III:s skapelse. Gamle tidnings-Janne i blanklädershatt, öppen väst, ljusgrå pantalonger och med ett grubblande uttryck i sitt ständigt omornade ansigte vankade efter folkets representanter, bärande under sin högra arm en hel bunke osåld kritik öfver såväl fosterlandets sånggudinnor som den inhemska politiken, fullkomligt oberörd af den fina värld, som vek undan för hans trasiga armbågar, samt njutande af solskenet, hvilket kom honom att glömma sin lätta drägt.

Nere i torget gick en gammal mor med sina oförsörjda döttrar, troget följande dem upp och ner och med artiga småleenden tackande för hvarje aftagen hatt, som visade, att hennes döttrar hade bekanta bland herrarne. En lång sminkad dam, följd af en liten liflig herre i långhårig pelskrage och spetsigt skägg, delade med en otrolig färdighet sina ögonkast mellan de förbigående och sin upprymde kavaljer. En ung skald med ryttarmustacher och nyborstad hatt nickade åt häradshöfdingen i känslan af ett färskt honorar, som för tillfället fylde hans plånbok, samt kastade uttrycksfulla blickar på två unga damer i lysande hattar och med denna egendomliga prägel af demi-monde, hvilken verkar så uppfriskande i vintersolen. Tvärs öfver planen sprang en pojke, som bar en hatt. Han skrämde ett par hundar, som just börjat formera bekantskap och rest borst för att antyda möjliga fiendtligheter, sprang

baklänges för att iakttaga situationernas vidare utveckling, snafvade öfver en kälke, som drogs af en barnjungfru, så att en liten flicka i en hvit plyschkappa började gallskrika, mottog därför ett smädligt tilltal af barnjungfrun, hvilket han besvarade med att på ett högst uttrycksfullt sätt sparka bakut, samt satte sedan hatten ofvanpå sin egen mössa för att ha händerna fria, i händelse konflikten skulle urarta.

Midt i torget gingo södra teaterns direktörer, solande sig i förhoppning om aftonens succès och glädjande sig åt det vackra vädret, som lofvade utsåldt hus. Häradshöfdingen skakade hand med de båda herrarne och bugade sig, i det han aftog hatten, förbindligt för ett par andra herrar, tillhörande *la haute finance,* hvilka ifrigt uppvaktats af en känd vetenskapsman.

— Jag kommer i afton, ropade han, i det han gick vidare.

Och de båda direktörerna betraktade denna händelse som ett godt omen. Teaterdirektörer äro nämligen lika vidskepliga som sjömän.

Kort sagdt — här fans hela den värld, som aldrig förfelade att sätta häradshöfdingen i humör: damer och herrar, gatpojkar och hundar, vackra barn, som åkte kälke, och vackra mammor, som beundrade barnen. Och utanför dramatiska teatern stodo hans älsklingar, både Gustaf och Svante, Oscar och Nisse, Emil och August, Tekla och Helga, Lina och Ferdinand. Häradshöfdingen kallade dem vid förnamn hvar enda en. Han kände dem personligen, och han var omtyckt vid teatrarne, helt enkelt därför att han tyckte om teatrarne. För tillfället an-

såg han sig emellertid helt och hållet solidarisk med den lilla teatern ofvanför hissen. Ty häradshöfdingen kände på sig, att denna dag skulle få en ny succès-afton att anteckna i teatrarnes annaler, och han berömde sig icke utan skäl af att hafva ett visst väderkorn i den vägen.

Men nu glömde häradshöfdingen för ett ögonblick till och med denna première, hvarefter han längtat i hela två veckor, alt sedan han vid en ansjovissmörgås läste den första blänkaren i Dagens Nyheter. Midt emot honom kom hans majestät konungen med uppvaktning, och i hast återtagande det högtidliga ansigtsuttryck, som plägade utmärka honom på ämbetsrummet, men denna dag blifvit betänkligt rubbadt genom utståndna sinnesrörelser, steg han åt sidan och aftog, fyld af lojala känslor, sin altid välborstade hatt, samt väntade i denna ställning och med nödböjdt hufvud, till dess att hans konung passerat.

Naturligtvis hade hans majestät känt igen häradshöfdingen, och det säger sig själft, att medvetandet härom ytterligare förhöjde häradshöfdingens goda lynne. Ja, det är osäkert, om icke denna omständighet på några besynnerliga psykologiska omvägar återförde tanken på hotell Rydberg och fiskfilet'n i Petters upprymda hjärna. Så mycket är säkert, att när han ett ögonblick därefter mötte samme unge man, som han träffat på morgonen, ansåg häradshöfdingen detta sammanträffande i ingen mån utesluta tanken på en god middag. Tvärtom uttalade han genast den åsigten, att de skulle vara tillsammans hela dagen, och notarien John Mörling,

hvilken på förmiddagen delade sin lediga tid mellan patentbyrån, kontrollbyrån, tullen och ännu ett par meritgifvande verk, fann, som han uttryckte sig, detta förslag synnerligen lämpligt.

De båda herrarne gingo tvärs öfver torget — klockan hade emellertid närmat sig fyra — samt trängde sig mellan biljättköpare, tidningsläsare, annonsörer och lotteri-amatörer in i tidningskontoret, där de åstadkommo en fruktansvärd oreda genom att notarien Mörling råkade trampa på ställets högst ogästvänliga hund, hvilken upphof ett ilsket skällande och först småningom kunde tystas. Därinne sammanträffade häradshöfdingen på nytt med de två teaterdirektörerna, hvilka nu utvecklat sig till en skrattande treenighet, och sedan han fått sina biljätter och skakat hand med den tredje direktören, yttrade han sig om aftonens väntade succès.

Den tilltalade, som skulle spela hufvudrollen, antog en tviflande min, synbarligen för att fjäska för ödet, och svarade:

— Det vet man aldrig.

Hvarpå häradshöfdingen antydde sin uppfattning af den andres karaktär, såsom en illslug gammal räf, filur och skämtare, alt framsagdt i en ton af den trefligaste hjärtlighet. Därefter skuffade han ut Mörling genom dörren och ropade till direktörstreenigheten.

— Vi träffas i afton.

Sedan de båda herrarne ytterligare gjort visit i en af de cigarrbutiker, där häradshöfdingen ansåg sig kunna få en rökbar cigarr, samt där till oroande priser köpt ett par äkta havanna, inträdde de omsider

på hotell Rydberg, där de slogo sig ned vid ett af fönsterborden. Hade ett sådant icke varit ledigt, skulle häradshöfdingen betraktat hela middagen såsom aldeles förfelad och ögonblickligen bytt om lokal.

Det ingår icke i planen för denna sanningsenliga berättelse att redogöra för matsedeln och alla de skämtsamma infall, med hvilka häradshöfdingen, sedan han väl slagit sig lös, kryddade den ej särdeles enkla måltiden. Det faller af sig självt, att han fick sin fiskfilet. Det är äfven högst naturligt, att denna filet gaf anledning till ett litet glas utsökt rhenvin, hvilket efter köttet aflöstes af ett chateauvin, som rekommenderades af en pratsam vaktmästare och befans förträffligt. Häradshöfdingen skulle hafva ansett sig begå en synd mot sin egen kropp, om han ej ätit sallad med chesterrost och sedan sköljt ner desserten med ett glas god madeira. I sin tillfredsställelse öfver att denna dag såg ut att blifva så helt annorlunda, än hvad början lofvat, betalade häradshöfdingen alla vinerna, och den unge notarien, hvilken sanningen att säga var vida mera ekonomisk än sin äldre kamrat, kom härigenom i ett humör, som nästan kunde jämföras med häradshöfdingens. När de sedan sutto tillsammans i den gamla droppstensimiterande grottan, förklarade häradshöfdingen, att en sådan middag var bra skönt att få, när man en hel förmiddag arbetat på ett kungligt ämbetsrum. Och för att icke någonting skulle försummas, inbjöd han notarien att före teatern dricka ett glas punsch i hans ungkarlsdublett.

De båda herrarne trädde följaktligen vid 6-tiden in i en varm tambur, och häradshöfdingen började tända ljusen. Han tände många ljus, ty han ville, att rummen skulle göra ett gladt intryck.

Och när ljus och lampor i en onaturlig myckenhet lyste upp den vackra dublettens mattor, möbler, konstsaker och de massor af skådespelareporträtt, hvilka upptogo alla platser, där ett porträtt möjligen kunde anbringas, när en liten krokryggig gumma, som var häradshöfdingens städerska, burit in den slipade punschkaraffen och ett par flaskor äkta Apollinaris, då kastade häradshöfdingen en blick af belåtenhet och hemtrefnad omkring sig och hälsade sin gäst välkommen.

Men när han nu satt i dessa rum, som han efter ett oändligt besvär lyckats anskaffa sig och efter ett ännu större fått möblerade just så som han önskade det, då kom häradshöfdingen att tänka på, att i dessa rum hade han bott i nära femton år. Han tänkte ofta på hur tiden gick, den gode häradshöfdingen. Här hade han angenäma grannar och störtes aldrig af pianomusik. Häradshöfdingen brukade påstå, att så som folk nu för tiden hamrade piano, borde dessa instrument strängt taget aldeles aflysas eller åtminstone endast tillåtas i vissa kvarter, där hyran vore därefter. Ty att betala dyra hyror för att inte få sofva om nätterna, och dessutom plågas de få stunder, man hade tid att vara hemma, af pianoslammer, det ansåg häradshöfdingen icke utan fog vara en orättvisa i en tid, som ifrade för normalarbetsdagen i grufvor och på fabriker. Skulle det inte kunna anordnas en normalplågodag,

begänsad till högst 1½ timme, äfven för öfveransträngda hyresgäster? Men som sagdt — här hade han det godt, och här önskade han stanna med sitt teaterbibliotek, sina första klassens möbler och sin samling teaterporträtt.

Och med dessa känslor infann sig plötsligt tanken på det olycksaliga brefvet. Häradshöfdingens hederskänsla förbjöd honom att anförtro dess tillvaro åt sin gäst, som gjort sig bekvämt i en hvilstol och rökte en cigarett för att hvila sig efter de starka cigarrerna. Men han blef plötsligt vemodig, och i det han satte sig tillrätta i stolen, gjorde han ett försök att åtminstone leda den andre in i sin egen tankegång.

— Ja, så här ser ett ungkarlshem ut, anmärkte häradshöfdingen.

Notarien Mörling, som icke kunde se något sammanhang mellan detta yttrande och den angenäma dåsigheten efter en god middag, såg sig omkring och svarade endast genom en oartikulerad grymtning, hvilken betydde, att han icke var riktigt med.

Häradshöfdingen märkte detta, och han insåg, att stunden ej var lämplig för att vinna medkänsla. Men han erfor ett så oemotståndligt behof af att låta sina egna funderingar spela, att han oförfärad fortsatte:

— Jag har ju alt hvad jag kan önska mig. Men det blir långsamt ibland, när man är ogift. Hvad tjänar det till, att jag arbetar och skaffar mig än ett och än ett annat? Bäst det är, så ligger man där, och då blir det obekanta, som ta hand om det lilla man har.

— När du är död, gör det dig väl ändå detsamma, hvem som tar möblerna.

— Ack, du kloka yngling, genmälde häradshöfdingen. Det är inte för intet, som din hjässa börjar skina igenom ditt kortklippta hår. Vet du, när jag går i Humlegården eller i torget om middagarne, då tycker jag ibland, att — ja, det är sentimentalt, förstås —, men jag skulle önska, att en af de där vackra fruarna, som knäpper damaskerna på den där lilla flickan i röd bahytt och grå kappa, vore min.

— Är det något särskild? afbröt notarien.

— Nej, din förhärdade syndare, det är ingen särskild. Men det är kanske just det, som är olyckan. Jag har aldrig hittat någon särskild — mer än en. Och hon dog.

— Det var säkert det bästa, afbröt ånyo notarien, som hade hört historien.

— Naturligtvis. Det säger jag ju altid. Hon skulle aldrig ha kunnat sätta sig in i mina vanor. Då hade det blifvit scener och spektakel, och hon hade sagt, att jag var en helt annan, än hon hade trott. Så hade hon blifvit sjuk, och så hade barnen kommit. Det hade blifvit skrik i huset — alla barn skrika — och jag hade slutligen tvungits att ta mitt parti. Därefter hade min hustru tagit sitt — de första årens kris hade gått öfver våra hufvuden och tagit med sig mitt hår och min hustrus lockar. Så hade vi grånat i stillhet, hvar på sitt håll, och slutligen hade vi kommit så långt, att vi kunnat lefva tillsammans, utan att störa hvarandra. Och efter tjugufem år kunde vi sedan ha firat silfverbröllop.

— Det var ett vackert framtidsperspektiv, utlät sig den oförbätterlige notarien.

— Ja, jag vet ju, att det går så, fortfor häradshöfdingen. Men det kan nog hända, att det är bäst, att man går igenom ekluten. Det låter tänka sig, att alla dessa obehag, som — jag erkänner det — altid afskräckt mig, i alla fall ha något godt med sig, som jag inte kan komma i åtnjutande af. Om min hustru tyranniserar mig, lägger band på mig? Nå, än se'n då? Är det inte bättre att bli tyranniserad af sin hustru än af sin städerska?

— Städerska kan man ju byta om.

— Jo, jag tycker, jag ser mig. Byta om städerska!!

Häradshöfdingen såg ut, som om den andre föreslagit honom en handling, hvilken var antingen omoralisk, lifsfarlig eller båda delarne.

— Det är en särskild historia, afbröt han sig själf. Men man blir gammal i förtid af att vara ungkarl, det är hvad man blir. Skål på dig!

Notarien fixerade sin värd och sade långsamt, sedan han druckit ett halft glas Apollinaris för att få bort punschsmaken:

— Du funderar bestämdt på att gifta dig.

Häradshöfdingen såg smickrad ut och tänkte på det lilla rosa-brefvet, som låg i hans bröstficka, omslutet af den skyddande plånboken.

— Du är galen, gosse, sade han.

Men notarien släppte honom icke. Han blef så närgången, att han till och med talade om en storartad svensexa på Stallmästargården.

Men då afbröt honom häradshöfdingen med den förklaringen, att han skulle lefva och dö utan att bära märke på ringfingret, samt berättade, att det var hög tid att gå på teatern.

Därefter röt han åt Johanna att komma in och taga bort brickan samt släcka ljusen, hvarefter de båda herrarne skyndade ut för att fortsätta dagen.

Om häradshöfdingen börjat känna en begynnande frestelse att begagna sig af den vägvisare in i äktenskapets hamn, som denna morgon så oförmodadt lämnats honom, det vet endast han själf. Och han skulle aldrig förmås att erkänna det. Säkert är emellertid, att han såg tankfull ut, när han väntade i kön nedanför hissen, och han skämtade icke som vanligt, när denna apparat satte sig i rörelse och under skrämda utrop från damerna förde honom upp i jämnhöjd med det lilla Thaliatemplet vid Mosebacke.

Först när han kommit in i den upplysta salongen och intagit sin vanliga plats till venster på den fullsatta parketten, återfick han sitt humör och hälsade till höger och venster med omvexlande nickar och bugningar.

Här var också hela den samling, som häradshöfdingen var van att se. Här satt grosshandlar Åkerman och log med hela ansigtet bredvid sin vackra fru, och framför honom satt Holm, hvilken ännu icke anade, hur skamligt Åkerman i en framtid skulle lura honom i tullfrågan, glad åt att få skratta samt förtjust öfver, att Åkerman satt bakom och kunde knuffa honom i ryggen vid de roligaste ställena. Gamle fabrikör Bunsen visade sitt stränga ansigte på öfre parkett och skymde nästan bort sin lilla magra fru, som för en gång lyckats narra honom på teatern, medan unge herrarne Bunsen sutto längst ner på parkett, beväpnade med kikare för att

få njuta af Södra teaterns vackra flickor. I närheten af dem syntes agenten hr August Haase, hvilken med engelsk värdighet fylde sin plats, och under mellanakterna försvann med konfektpåsar och vichyvatten i den trappa, som leder högre upp. En uppmärksam iakttagare kunde ha sett honom sticka in sitt putsade hufvud genom den dörr, som är längst bort på första radens mörka fond, där han samtalade med ett litet ensamt fruntimmer, som bar en oäkta ring utanpå handsken.

Det var en brokig blandning: familjer och ungkarlar, som i likhet med häradshöfdingen aldrig försummade en première, gamla teaterhabituéer och sådana, hvilka en gång skulle blifva det, hederliga borgarfruar, som bara hvar annan månad kostade på sig en teaterbiljett och som hade små karamellaskar i fickorna för att besegra begäret efter de dyra konfektpåsarne, lifliga unga damer, som kommo utan förkläde, tjocka landtpatroner, som skulle roa sig i Stockholm, och något smalare författare, som fått fribiljätt.

Naturligtvis sutto kritici på sina platser, både den ogenomtränglige kritikern, hvars alvar icke kunde rubbas vare sig i med- eller motgång; den skarpe kritikern, som recenserade ur strängt teknisk och formel synpunkt; den naive kritikern, som skrattade högt, när han hade roligt; kritikens Heraklit, som grät öfver lustspelens förderfliga inflytande på den högre smakriktningen. Alla voro de där, färdiga till batalj och föremål för en ängslig uppmärksamhet från det lilla hålet i ridån, där man tydligt såg det ena ögat efter det andra undersöka salongen.

Där sitter Gustaf, sade häradshöfdingen, i det han vände sig till sin granne. Då har han gjort sig ledig från dramaten. Jag tror, gamle Victor sitter där också. Han skulle alt vilja ha den här pjesen. Jo, jo — det är ett lif efter succeserna i den här sta'n. Det är, som vännen Knut sa' i »Advokaten Knifving»: »Fins fadern i nå'n af de fem världsdelarne, så ska' jag hitta honom.» Jag begriper inte, att ingen har funnit på att skaffa en pjes från Japan eller Konstantinopel. Där måtte de väl också spela teater. Det vore något nytt. Bara de också kunde hitta en öfversättare.

Orkestern spelade en vildsint galopp, beräknad på att sätta skrattmusklerna i en förberedande dallring.

— Förbannadt fiffig entré-musik, sade häradshöfdingen.

I detsamma tystnade orkestern med en skräll, hvari pukor, trummor och blåsinstrument spelade en framstående rol. Ridån gick upp, och genom den lilla dörren, som leder från parketten och in till scenen, kom den sceniske direktören, en liten nervös herre i långa, vaxade mustascher, och ställde sig bakom polismästarens plats.

Och så började pjesen. Den handlade om en herre, som var enkling, och som kujonerades af sina döttrar. För att undvika likheten med alla de pjeser, hvilka handla om kujonerade män, hade herr Possenmacher tagit lifvet af den store komikerns fru och i stället låtit honom kujoneras af sina döttrar. Påhittet verkade originelt. Den rolige komikern var i fyra akter sysselsatt med att förstöra pängar på ett mindre respektabelt fruntimmer,

och han måste hela tiden leka kurra gömma med sina döttrar, hvilka ersatte den aflidna frun, som annars skulle ha varit styckets furie. Hela salongen var uppfyld af medkänsla med den gamle mannen, som störtes i sina nöjen, och de unga flickorna voro så vackra och så enfaldiga, som unga flickor i teaterpjeser vanligen äro. Stycket slutade aldeles oförtjänt med, att den gamle syndaren hyllades som en utmärkt pappa och sällsynt familjefader, och glädjen öfver denna sakernas lyckliga vändning, syntes så stor, som om alla närvarande önskat sig själfva en liknande tur. Om man gifvit ett skådespel på Långholmen, och detta skådespel handlat om en stortjuf, hvilken efter lyckade kupper slutat som konungens förtroendeman och riddare af Nordstjärnan, kunde applåderna icke hafva varit mera lifliga.

— Ja, sade häradshöfdingen, så är det. Det stora skådespelet förhärligar dygden, och då känner man sig altid liksom mindre hemmastadd. Det lilla lustspelet åter — nåja, låt oss inte bli alvarliga — det ta'r lifvet gladt och låter slynglarne lyckas.

— Det gör äfven den modärna komedin, invände en ung författare, till hvilken häradshöfdingen stält dessa ord. Den moderna komedin låter också slynglarne lyckas.

— Ja, det förstås, sade häradshöfdingen. Men den moderna komedin talar i samma andetag om, att det är en sorglig sanning. Och det verkar nedstämmande. Lustspelet åter ta'r saken mera gladt.

— Slyngelaktigheten, menar ni, insköt den andre.

— Herre gud, ja, skrattade häradshöfdingen,

så är det. Men mer eller mindre äro vi ändå slynglar allesammans.

Och med denna glada filosofi var han i tagen hela aftonen. Han språkade med kritici, så att han kunde förutsäga, hvad som dagen därpå skulle stå i tidningarna — att förutsäga, hvad tidningarna skulle säga, var häradshöfdingens älsklingssport, och sanningen att säga fick han oftast rätt i sina profetior — han hörde hvad fru X. sade till sin man och advokaten Y. till sin hustru. Han visste, att Åkerman var aldeles genomförtjust, och att själfve gamle Bunsen hade skrattat. Medicinalrådet Bäve hade han också talat med — det är en bra treflig karl, sade häradshöfdingen, fast han lär ha varit en bråkstare i sin ungdom — och till sist mötte han i korridoren Gustaf, som med en axelryckning anmärkte, att detta åtminstone inte kunde kallas för fransk komedi.

Då pjesen var tysk, var detta en obestridlig sanning, som ingen människa kunde förneka. Men häradshöfdingen visste, hvad han visste. Pjesen hade gjort succès. Och när tredje akten hade gått, och den rolige komikern, som gjorde styckets lycka, blifvit inropad en sju eller åtta gånger, då gick häradshöfdingen in på scenen och anförtrodde direktörerna, att de kunde vara lugna för sin afton.

Den ene af direktörerna sprang upp i den rolige komikerns loge och omtalade saken, som ögonblickligen var känd i hela herrlogen. En af de unge herrarne sprang ned för att träffa sin fästmö, och sedan han kysst henne ett par gånger innanför en trefots bakmask, som förestälde det oändliga

hafvet, berättade han, att han säkert visste, att pjesen skulle göra succès. Flickan sprang in i fruntimmerslogen och talade om nyheten med det tillägg, att hela kritiken var af samma åsigt. Innan ridån gick upp öfver fjärde akten, visste hela teatern, hvad häradshöfding Hedblad hade sagt åt direktörn, och som den unga flickan lagt kritiken samman med häradshöfdingen, var förtjusningen oblandad.

Men just som häradshöfdingen kom tillbaka från sin människovänliga utflygt, hejdades han i korridoren af Mörling, som skrattade, så att han höll på att kväfvas.

Häradshöfdingen ville skynda in till sin plats. Ty klockan hade ringt och mellanaktens oro börjat lägga sig inne i salongen. Men Mörling gaf sig ingen ro, förrän han fått berätta sin historia.

— Jag kommer genom schweizeriet, började han, och får se ett par herrar i brokiga halsdukar och urfläkta västar. Den ene talade, och den andre hörde på. Jag vet inte, hur det kom sig, men det var något af det, den där ena sade, som kom mig att stanna. Nå. Jag stod i dörren och vände ryggen inåt salen, rökte och såg ut, som om jag tänkte på ingenting.

Notarien Mörling fick ett nytt anfall af skrattlust, och häradshöfdingen blef ännu otåligare.

— Kan du inte tala om det efteråt? sade han.

— Nej, sade den andre. Jag kan inte. Det är för galet. Han talade om, att han hade varit på en bal. Och där var det en flicka, som hade mankerat honom till kotiljongen. Se'n jag har sett

karlen, undrade jag min själ inte på det. Men kan du tänka dig, hvad karlen gör? Jo, han skrifver på fullt alvar och friar till flickan och undertecknar brefvet med ett falskt namn. Jag hörde inte, hvad han sa', att den herrn hette. Jag hörde bara, att han skulle vara rik. Men flickan hette Märta Setonius eller Svenonius, eller hvad det var. Och nu går han och njuter af, att hon skall kompromettera sig med att svara. Kan du tänka dig?

Notarien Mörling kunde aldrig förstå, hvarför häradshöfdingen ej skrattade åt denna historia. Ej häller begrep han, hvarför sagde herre råkade i uppenbart raseri, och svor att slå armar och ben af den sakramenskade knodden, hvilket var det lindrigaste af de uttryck, hvarmed häradshöfdingen titulerade den okände förbrytaren. Ännu gåtlikare föreföll det notarien, att hans granne under hela fjärde akten satt känslolös för alla de roligheter, som sades från scenen, och när han efter teaterns slut tillkännagaf sin afsigt att gå hem utan att ens supera i Gropen, så ansåg notarien detta beslut, hvilket också sattes i verket, för höjden af exalterad originalitet.

Häradshöfding Albert Hedblad gick direkt hem till sig tände lampan, satte sig i sin gungstol, utvalde en god cigarr och började tänka.

— Man tänker aldrig bättre, än när man röker, plägade häradshöfdingen säga.

— Tänk, om jag i förmiddags hade gått upp till flickan, tänkte häradshöfdingen för sig själf. Hon är vacker och sympatisk, och fadern vill naturligtvis ha henne bortgift. Det är mycket för-

klarligt. Det skulle jag säkert vilja själf, om jag hade en dotter att försörja. Nå. Jag är en grannlaga och finkänslig person, och jag skulle naturligtvis ha haft mycket svårt att tala om för en vacker flicka, som visat sig böjd att mottaga mitt frieri, att jag aldrig tänkt på en sådan sak, mycket mindre skrifvit brefvet. Då skulle hon ju ha fått skämmas ögonen ur sig. Det hade bestämdt slutat med, att jag hade förlofvat mig. Men hur skulle det sedan ha gått? Ja, det vet man inte. Kanske hade jag blifvit mycket lycklig, fått ett litet hem och en hustru, som såg om mig och höll af mig, en liten sängkammare med japansk lampett, där det stod två bäddar med blåa sidentäcken; en liten barnkammare, där ett par små söta gossar — eller kanske flickor — eller kanske en gosse och en flicka sofvo på små hvita kuddar; en liten matsal med ekmöbler och en buffet, på hvilken stod ett likörskåp, till hvilket herrn i huset hade nyckeln; små trefliga bjudningar för vännerna, där min lilla rara Märta var värdinna o. s. v. För rästen skulle jag inte behöfva söka mig sällskap på teatern. Jag skulle veta, hvart jag skulle gå, när klockan slog $^1/_2$ 3, aldrig behöfva välja mellan Rydberg, Operakällaren och Stora sällskapet. Hon skulle sy knappar i mina rockar, laga mina strumpor och tvätta mina halsdukar. Och så skulle hon falla mig om halsen, när jag kom hem. Och om eftermiddagarna skulle vi hålla skymning framför brasan.

Herre Gud, ja! Lilla Märta!

Men har jag också rätt att taga emot alt detta?

Häradshöfdingen tog fram plånboken, och han

log, när han kände den fina doften af New-Mown-haye, som fans där, äfven innan han tagit brefvet i sin hand. Han vecklade emellertid upp det och läste det långsamt en gång till.

Hennes enda balklädning, suckade häradshöfdingen. Stackars barn! — Pappa har bedt henne skrifva, att hon är fattig. Och så vet hon inte, hur mitt namn stafvas. Ja, hade jag kommit dit, så hade jag bestämdt friat. En så'n där liten flicka kan få mig till hvad som hälst.

Häradshöfdingen hade aldeles klart för sig, att om han icke fattat det förståndiga beslutet att sofva på saken, innan han handlade, skulle han nu hafva varit förlofvad. Han kunde aldrig hafva gjort ett besök i familjen, utan att detta besök hade beröfvat honom friheten och gjort honom till slaf för hela lifvet. Nu visste han, att den stackars flickan varit utsatt för ett nedrigt skämt, och som han i våra fredliga förhållanden icke kunde söka upp skurken och duellera med honom, så återstod honom som gentleman ingenting annat än att tysta ner hela saken. I den upprörda sinnesstämning, hvari han befann sig, kände häradshöfdingen detta som en ren uppoffring, hvilken han gjorde af omsorg för en ung flickas lugn. Han trodde fullt och fast på det vackra framtidsperspektiv, hvilket nyss föresväfvat hans fantasi, men detta oaktadt ansåg han sig böra göra alt för att rädda den unga flickan från ett dylikt öde. Bristen på logik i denna tankegång undgick honom totalt, och sedan han fattat sitt beslut, var han uppfyld af den behagliga känslan, att han handlade uteslutande af hänsyn till andra.

Uppmuntrad af dessa betraktelser, klädde han af sig, tog ner ett band af Labiches komedier från hyllan och lade sig att läsa tredje akten af Perrichons resa. Han skrattade högt, innan han somnade.

— En mycket liten Mont Blanc och en mycket stor Perrichon.

Därefter vände han sig mot väggen och lämnade ljuset åt sitt öde, förlitande sig på den patenterade ljussläckaren.

* * *

Morgonen därpå tog häradshöfdingen på sig sin bästa bonjour och en ny elegant halsduk. Behöfva vi säga, att han studerade statskalendern, medan han åt sin frukost? Behöfva vi säga, att han fann namnet på det verk, där den gamle herr Suetonius var anställd? Behöfva vi säga, att han med hjärtat i halsgropen, men med en min af det mest högtidliga alvar till den förvånade gamle herrn återlämnade det lilla brefvet, som var skrifvet på rosapapper och luktade af parfym? Är det nödvändigt att särskildt tillägga, att han på det förbindligaste försäkrade, att ingen mer än han själf — häradshöfding Albert Hedblad — haft eller någonsin skulle få en aning om detta förtjusande, men kompromet-terande lilla papper?

Altnog — häradshöfdingen lämnade den häpne fadern, medan han ännu i dörren med sin älskvärdaste min beklagade detta ledsamma missförstånd, och när han kom ut, erfor han för första gången

på många år en lust att skicka sjukbud till »inrättningen». Det var mulet ute, och snön föll sakta öfver gator och tak, satte sig fast på häradshöfdingens kläder och kittlade honom i ansigtet. Men vare sig det kom af medvetandet om den självförsakelse, han ådagalagt, eller af andra outredda orsaker, kände sig häradshöfdingen just denna dag, och i trots af sin heroiska uppoffring, mer än vanligt belåten med världen.

Han besegrade emellertid sitt begär efter frihet och gick upp på ämbetsrummet. De gråhårige vaktmästarne bugade lika vördnadsfullt och förtroligt som altid. Extra-ordinarierna hälsade honom, som de altid plägade, och deras pennor rasslade oförtrutet öfver det stämplade papperet. På arbetsbordet låg en hel hög med handlingar och bref, som väntade på hans sirliga händer och vakna ögon.

Och häradshöfdingen satte sig till sitt arbete med en känsla af obeskrifligt lugn.

Plötsligt erinrade han sig, att han glömt att läsa teaterrecensionerna. Han ringde på en af de gråhårige vaktmästarne och gaf honom order att köpa morgontidningarna.

En stund senare öppnade häradshöfdingen tidningarna och läste kritikens uttalanden om den föregående aftonens première. Hans ansigte antog, ju längre han läste, ett alt mera belåtet uttryck, och när han lagt den sista tidningen ifrån sig, var han fullkomligt tillfredsställd.

Tidningarna hade innehållit precis de omdömen hvilka häradshöfdingen ansett sig kunna förutsäga.

LIFVETS MISSFÖRSTÅND.

Arkitekten Nils Velin gifte sig i unga år i den öfvertygelsen, att när han blifvit förenad med den han älskade, skulle lifvets lek först börja på allvar. Och de första åren dansade han och hans hustru fram öfver rosor.

Hon var en liten späd varelse med stora, klara ögon och en natur, så vek som mjukt vax, där hvarje intryck, hvilket lifvet gaf, genast aftecknade sig i det mottagliga materialet. Och i olikhet mot vaxet, kunde ett sådant intryck aldrig utplånas. Dölja, att hon ej kunde glömma, det kunde hon, men glömma — aldrig. En förstående iakttagare skulle i detta nervösa ansigte, där hvarje drag uttryckte ett skiftande lif, hafva kunnat läsa sig åtminstone till en aning om, att denna lyckotörstande unga kvinna gömde ett frö till tragik. Hängifven och ömhetstrånande ända till sjuklighet, behöfde hon sol och glädje för att kunna lefva. Hela hennes väsen var liksom sammansatt af idel musik, där en enda felande ton är tillräcklig för att störa harmonien. Hvarje stämning var för henne, hvad

lifvets godt och ondt är för en annan, och den tjuguåriga unga kvinnans strålande ansigte kunde blifva som blekt och dödt, när något händę, hvilket sårade henne i den enda punkt, där hon kunde såras: sin kärlek.

Ty hon älskade sin man med denna vilda fanatism, inför hvilken hvarje reflexion förstummas, och i vår tid, när äktenskapet blifvit en affär med äktenskapsförord, och kärleken krympt ihop för käbblet om könens borgerliga rättigheter, gick hon, leende och lycklig, oberörd af alla dessa missljud, som voro hennes natur främmande, stolt af den öfver allting gående känslan att veta sig älskad, uppfyld endast och allenast af denna öfversvinnliga lycka.

Men ett enda missnöjdt ord af hennes man kunde göra henne grubblande och sorgsen för flere dagar. Det var, som om hon satt sin egen kärleks fordringar så högt, att hon ej tålde ens den minsta fläck på den himmel, hvilken hon *ville* skulle vara ständigt molnfri och klar.

Och arkitekten, som eröfrat denna sällsynta fågel Fenix, var också hvad man kallar en präktig pojke, med ljust hår, ljusa ögon och en mun, som ständigt log genom ett askblondt, spetsigt helskägg.

Som det ofta händer med just dessa kvinnor, hvilkas hela väsen synes liksom lefva af kärlek, och som bära månskensnätternas heta svärmeri på botten af sina ögon, hade Karin Velin haft sin olyckliga kärlek långt före sitt giftermål. Hon var då ett barn, som trodde, att hela lifvet ej rörde sig om annat, än att hon skulle finna en man, hvilken var inbegreppet af alla hennes drömmar, och hon

fann honom i en ung målare, hvilken en sommar vistades i närheten af hennes fars egendom.

Klas Hallén tillhörde dessa målare, hvilka ej hafva sinne för annat än form och färg, och hos hvilka det är lika omöjligt att framkalla ett verkligt intresse, som det öfver hufvud är att förmå dem att begripa, att utanför deras atelier någonting finnes, hvilket kan äga intresse för den öfriga verlden.

Men han gick omkring på landsvägarne i lång, blå sidenhalsduk och ljusgrå filthatt med onaturligt breda brätten, stod långa stunder vid sjöstranden, skuggade med handen för ögonen, och när han var sysselsatt med att beräkna färger och perspektiv, målade liten Karin vackrare syner och tankar bakom hans tomma hjärnas hvalf, än han själf någonsin hade satt på en duk.

Hon älskade honom då, som hon nu älskade sin man.

Det hände emellertid en dag, att hennes ideal seglade omkull ute på sjön, drunknade och blef kastad i land samt uppburen i hennes fars hus.

Karin gick i dagar uppe på sitt rum och såg ingenting annat än detta blekblåa ansigte, omgifvet af drypande hår. Det var i fantasin, hon såg denna skräckbild. Ty Karin var ej närvarande, när katastrofen inträffade. Efter densamma föll hon i en häftig feber, som hotade att göra slut på hennes lif, och under ett helt år betraktade hon sig som den dödes brud, fastän icke ett ord af kärlek blifvit växladt dem emellan.

När hon först lärde känna arkitekten, när det föll som fjäll från hennes ögon, och hon fick klart

för sig, att ingen, ingen annan man fans i hela världen än just han, då grät hon, som det barn hon var, öfver att han ej kunde bli hennes *första* kärlek, och hon erfor för första gången en skrämmande känsla, att hvad som varit, aldrig kunde helt utplånas ur hennes lif.

Men när arkitekten en vacker sommarkväll bad henne bli hans hustru, då berättade hon, blek och med skälfvande läppar, historien om sin kärlek till Klas Hallén. I sin glada lycka log arkitekten högt och sade något om, att han själf hade många synder på sitt samvete. Och på samma gång smekte han hennes hår, och en vemodig känsla fylde honom, när han såg på detta oskyldiga barn, som redan på sin väg mött den obarmhertiga döden. Karin sänkte sina ögon, och som hon hade svårt för att att svara, så teg hon. Men djupt i sitt hjärta, midt under sin lycka, kände hon som en hemsk aning, hvilken hon icke förstod. Men i denna aning låg den sorgliga erfarenheten, som generationer gjort före henne, att ingen kärlek räcker till för att skydda mot missförstånd af den, man håller kär.

Hon var djupt sårad, ty hon visste, att hvad hon då gått igenom, var något helt annat, än han trodde. Men lyckan kom henne att glömma denna misstämning, och under det första året försvann hvarje grubbel för den allt uppslukande känsla af sällhet, hvilken bar henne vid hvarje hennes steg genom världen.

Då hände det en gång, att hennes man förde in i deras hus en af sina vänner, hvilken Karin aldrig sett förr.

Hon spratt till vid hans inträde, och så länge han satt kvar, kunde hon ej taga sina blickar ifrån honom. Till sist gick hon ut under en förevändning, och när hon kom in igen, såg Nils till sin förvåning, att hon hade gråtit.

Men när den främmande gått, frågade Nils efter orsaken till hennes tårar.

Karin satt länge tyst och ett underligt frånvarande uttryck kom öfver hennes ansigte. Till sist vände hon sig mot mannen och sade med låg röst:

— Nils, låt aldrig den mannen komma hit mer.

Han blef förvånad och frågade hvarför.

— Han liknade *honom,* sade hon.

— Hvem? sade arkitekten.

Men i samma ögonblick förstod han, och i det en sky gled öfver hans ansigte, sade han med en ton, som plågade hans hustru outsägligt:

— Hvad är du rädd för?

Hon gick fram till honom, lade båda armarne om hans hals och hviskade:

— Jag vet inte. Men jag ber dig, att du inte bjuder honom en gång till.

Under några dagar märkte arkitekten, att hans hustru på ett egendomligt sätt såg frånvarande ut, som om hennes tankar varit borta, och han tänkte ibland med en känsla af svartsjuka på deras samtal.

Men så kom den händelse, hvilken hos två unga makar förjagar hvarje tanke på alt annat, och när arkitekten efter en stormig natt hörde ljudet af ett spädt skrik, som vittnade om, att ett nytt lif kommit till världen, då glömde han för flere år, att han varit svartsjuk på en man, som var död.

Deras första barn blef en flicka, som egde något af faderns muntra lynne och moderns känslighet. Hon var späd och fin, skygg för främmande, men rörande mot dem, hon höll af och vågade närma sig. Karin afgudade henne i den grad, att hennes man kände sig tillbakasatt, men på samma gång njöt han af att se denna hängifna modersömhet, hvilken hos mannen är förknippad med minnena från hans egen barndom och som gör hans kärlek till hustrun rikare, än hvad den varit för älskarinnan.

Tredje sommaren efter det, att deras lilla flicka föddes — hon hette Karin efter modern och kallades Kajsa i hvardagslag —, flyttade de båda makarna ut i skärgården och bodde på en liten villa i Skurusund. Arkitekten for hvarje dag in till staden för sitt arbete, och den lilla frun blef mycket ensam.

Då hände det en dag, att Karin vid ett besök i Stockholm mötte samme man, hvars besök en gång skrämt henne. Han gick framför henne och vek af på en bigata.

Likheten, som hon förut observerat, slog henne i den grad, att hon mekaniskt följde efter honom endast för att se, om hon ej misstagit sig. Och hon återvände hem, liksom bedöfvad af en ofattbar smärta.

Det hade inträffat förr, att hon tänkt på Klas Hallén. Hon hade ofta kommit ihåg honom på det sätt, som alt hvad vi genomlefvat, kan återvända från det förflutna och sysselsätta våra lediga tankar. Och hon hade ej känt något annat vid detta minne

än en förundran, att alt detta, som nu var dödt och borta, en gång verkligen kunde hafva händt henne.

Nu skrämde detta minne henne, på samma gång som det lockade. Hon sökte slå bort det genom att tänka på annat. Hon tog sin lilla flicka vid handen och gick ned i trädgården för att plocka blommor. Men den lillas joller gladde henne icke som förut. En förfärlig ångest öfverföll henne. Som om hon ej vetat hvad hon gjorde, gick hon ned mot bryggan, utan att gifva akt på barnet, som följde efter och höll henne i klädningen. Och hon återkom icke till sig själf, förrän hon hörde den lilla flickan med sin förnumstiga min säga:

— Mamma ledsen.

Hon for upp och kom med ens att tänka på Nils. Det for som en stöt genom hela hennes väsen, att hon varit borta från honom, tänkt på en annan, tillhört en annan. Hon tog barnet på sitt knä och kysste det konvulsiviskt.

Men hela denna förmiddag fruktade hon för den stund, då Nils skulle komma hem. Och när han kom, mötte hon honom icke som vanligt vid bryggan.

Han kom springande uppför backen, varm och frisk, med hatten på nacken och öfverrocken på armen. Hon såg honom komma, och i samma nu försvann den känsla, som hela förmiddagen hållit henne liksom fjättrad med osynliga band. Med ett lyckligt leende strök hon sig öfver pannan. Och när han kom, orolig öfver hennes uteblifvande, och hon såg denna oro, kastade hon sig om hans

hals och kysste honom, som om de varit åtskilda ett år. På hans fråga svarade hon:

— Jag ville, att du skulle få känna hur det var, om jag *inte* kom.

Arkitekten kunde ej svara något på detta, utan gick in till sig och gjorde toalett till middagen, i det han tänkte ett och annat om kvinnornas oberäkneliga infall.

Men följande dag kände sig Karin ängslig, när hennes man for in till staden, och ungefär vid samma tid som under gårdagen kom samma minne öfver henne, och med minnet inställde sig ångesten, en aldeles oförklarlig känsla af ångest, som icke ett ögonblick lämnade henne någon ro. Det var, som om en osynlig makt grep henne och hotade att drifva henne, dit hon icke ville. Hon såg syner, och hennes fantasi förde henne på de underligaste irrvägar ständigt tillbaka till samma ämne: hon såg honom, hvilken hon nu ej vågade nämna vid namn, när han stod ensam på stranden, som hon sett honom så många gånger förut. Det hela var så hvardagligt, att hon ej ens tyckte sig kunna kalla det för en fantasi. Hon skuggade med handen öfver ögonen och blickade ut öfver vattnet. Hon hade kunnat skrika högt. Så tydligt såg hon honom.

I nästa minut var han borta, och då såg hon en svart likkista, som långsamt höjde sig ur en mörk graf och tycktes närma sig henne. Det var, som om dödens röster ropade henne vid namn. Hon såg ej skenet, som förgylde björkarna nere vid stranden och i blått glitter lekte på vågorna. Hon hörde ej fåglarnes sång, ej vågornas skvalp. Hon

gick som bärgtagen i sina egna tankar, hvilka stängde henne inne i en annan värld, medan hennes och alla andras lif gått sin gång, henne förutan, långt borta i en dimma, som ingen sol kunde skingra.

Och hela tiden kände hon som en isande smärta, hur hon älskade sin man. Hon kramade sig fast vid denna tanke, som den drunknande med stela fingrar griper om den åra, hvilken ej mäktar bära honom uppe öfver de giriga vågorna. Hon försökte ropa Nils vid namn, men hon fick icke fram ett ljud. Ty ångesten sammansnörde hennes strupe, och hon förmådde blott att med en knappt hörbar hviskning uttala detta enda ord:

— Nils, Nils, Nils!

Hon upprepade namnet gång på gång, som om det inneburit en räddning, som om det ägt en hemlig kraft att bortbesvärja alt ondt, hvilket lurade inom henne. Hon försökte erinra sig honom, se honom bredvid sig, som hon kunnat göra förr, när hon längtade, att han skulle gå bort, för att hon skulle få längta efter hans hemkomst. Hon försökte att se hans ögon, känna hans kyss. Hon drömde om och om igen denna första sällsamma lycka, då brudnattens skräck och jubel spände hvarje nerv i hennes späda gestalt, och hon slumrade in med lifvets fullhet glödande i hvarje fiber, slumrade in i ett öfvermått af lycka, som gjorde henne rädd, att när hon vaknade, alt skulle vara en dröm.

Och hon lyckades. Hon såg Nils, kände det altsammans, som om hon lefvat det om igen. Men hela tiden såg hon tillika bilden af honom — den andre. Som ett stumt vittne följde han hennes tan-

kar och oskärade dem, liksom om hon gifvit till pris hvad intet öga sett, och intet öra hört, utom hon och den man, hon älskade.

Och uttröttad af sina egna tankars pinsamma cirkelgång, mumlade hon:

— Jag är ju lycklig. Jag är lycklig. Hvarför får jag icke vara lycklig?

Hon gick icke ut. Under den härliga sommardagen satt hon timme efter timme, utan att röra sig, i hörnet af sin soffa. Hon skulle velat draga ned gardinerna, stoppa till hvarje springa, som släppte in dagsljuset, för att få sitta i mörkret. Och när jungfrun kom in för att fråga henne, hvad de skulle ha till middag, svarade hon:

— Tag hvad vi ha.

Hon var så trött, att hvarje tanke på något, som rörde det yttre lifvet, plågade henne, och när hennes man åter kom hem, hade hon fått göra våld på sig för att komma ned till ångbåtsbryggan och därigenom undvika alla frågor.

Under ett år lefde Karin Velin detta dubbla lif, utan att någon människa anade, hvad som försiggick inom henne.

Det var värst om vintern. Hon kunde ej gå ut, utan att hela tiden tänka på, om hon skulle möta sin fiende, som hon numera kallade — icke »den andre», utan mannens vän, hvilken bar hans drag. Och mötte hon honom af en händelse, gick hon som en sömngångare efter honom, ständigt i samma hopp, att hon skulle öfvertyga sig, att hon sett fel, och att ingen likhet fans.

Men för hvar gång såg hon likheten ännu tydligare, i gång, i drag, i alt. En gång, när han tillfälligtvis bar en blå halsduk, verkade detta på henne, som om hon sett ett spöke.

Och hon gick hem för att få stänga sig inne.

De långa förmiddagarne, då hennes man gick till sitt arbete eller stängde in sig ensam på sitt rum, gömde för hans hustru lika många marter, som hon hvarken kunde förstå eller aflägsna. Alt syntes henne vara ett hopplöst kaos, och när hon satt ensam med sin man, betraktade hon honom ofta med en blick, som var full af medlidande.

Detta medlidande kom af, att hon, ju längre detta tillstånd räckte, betraktade sig som en otrogen hustru. Ju tätare hennes anfall af melankoli blefvo, desto mera brottslig kände hon sig, och alt som var vekt och djupt i hennes hängifna natur, vred sig i ångest öfver denna okufliga känsla af skam, som brände genom hela hennes varelse.

En dag kom Nils hem vid middagstiden och meddelade henne, att han måste fara bort på en vecka. Han hade fått i uppdrag att göra upp ritningen till en ny kyrka i en landsortsstad.

Karin blef aldeles blek.

— Blir du borta en hel vecka? sade hon tonlöst.

Med minen af en man, som vet sig älskad, lade han armen om hennes lif och sade skämtande:

— Ja, en *hel* vecka.

Hon smög sig intill honom, utan att säga ett ord. Ett obeskrifligt uttryck af lidande kom öfver hennes ansigte, och innan hon hann hejda det, runno tårarne öfver hennes kinder.

Han böjde sig ned för att kyssa henne och såg, att hon grät:

— Nej, men hvad i allan da'r! Gråter du?

Hon slog konvulsiviskt armarne om hans hals.

— Du vet inte, hur jag har det, när du är borta.

Ett ögonblick föll det arkitekten in, att här fans något okändt, hemlighetsfullt, som kunde vara farligt. Men han hade mannens hela starka känsla af afvoghet mot alt, som hindrar honom, och för första gången i sitt lif märkte han, att han var bunden.

Han var irriterad mot denna klängväxtaktiga ömhet, som på samma gång ingaf honom både ömkan och en obeskriflig lust att värna denna veka kvinna mot alt världens onda, och han sade till sig själf, att hon *måste* lära sig etc. Men när han rest, var han icke öfvertygad, att hans bortovaro var henne nyttig.

Hon grät visserligen ej, när han tog afsked. Men det var ett uttryck af skrämsel i hennes ögon, som var honom oförklarligt, och som han icke kunde glömma.

Denna vecka blef också den värsta, Karin hittills hade upplefvat. Det var, som om hon sjönk ihop under sitt öde. Och det var hennes man, som fullbordade hvad den andre börjat. Ty nu var hon aldeles ensam. Nu kunde han — den andre — fritt gå ut och in i hennes tanke, utan att någon hindrade honom.

Och han kom också.

I hennes drömmar om natten, liksom i hennes vakna ensamhet om dagen, kom han. Och han kom icke som förr i hennes tankar och fantasier.

Hon såg honom ej längre vid fädernehemmets insjöstrand i den blå halsduken och den bredskyggiga målarehatten. Utan i hvardagsdrägt kom han, som hade han varit hemma hos sig, satte sig ned vid hennes sida och höll henne sällskap. Han talade till henne, lugnt och vänligt, och hon svarade. Mången gång fick hon stänga dörrarna, för att icke hennes röst skulle höras ut i köket, och hur nära hon gick honom, vek han icke undan. Det var endast, när hon i skräck tog efter hans arm, som hennes händer träffade tomma luften, och hon stod då stilla på golfvet, knytande sina fingrar i namnlös förtviflan, medan den andre, som hon altid kallade honom i sina tankar, stod stilla framför hennes uppskrämda blick och tycktes betrakta henne med förvåning.

Och han hvarken kom eller försvann genom luften. Hans steg hördes i tamburen, och hon visste, att de en stund senare skulle ljuda på golfvet i salen. Genom dörren kom han, i soffan framför hennes stol slog han sig ner, och där satt han, medan han upprepade alla de samtal, de båda haft med hvarandra, innan den stora dagen kom, då han dog, och allt blef mörkt. Och när han ej talade som förr, blef hans röst underlig, liksom aflägsen, men hon hörde hvarje tonfalls skiftning, och midt i sin ångest ansträngde hon sig, för att intet ord skulle gå henne förloradt.

Hon gick i en daglig känsla af skam, som en äktenskapsbryterska. Ty åter och åter sade hon sig själf, att hon älskade Nils, älskade honom som den ende man, hvilken fyllt hennes behof efter

kärlek och lif, älskade honom med den mogna kvinnans djupa kärlek till den, som är fader till hennes barn. Men på samma gång förebrådde hon honom, att han var hård, som lämnade henne ensam, och att han ingenting förstod. Han borde veta, att när någonting tryckte henne, måste hon tvingas att bryta sin tystnad. Hon kunde ej tala om sig själf. Så hade det alltid varit. Ända från sin tidigaste barndom mindes hon, att det varit så. Det som sysselsatte henne, plågade henne, pinade hennes hjärta ända till blodet, det dolde hon så omsorgsfullt, som om hon varit rädd, att ett ord af hennes mun, som kom varmt och fullt från hennes hjärta, skulle mötas med kyla af en annan. Ty därför teg hon. Hon var rädd för kyla, därför att hon så lätt frös, rädd för att någon skulle taga hårdt på känslor och tankar, hvilka hon knappast vågade nämna högt inför sig själf.

Skulle Nils förstå henne, om hon talade för honom? Skulle han? Hon trodde det ej. Han älskade henne, det visste hon, och just därför kände hon, midt under dessa tankar sin skam så mycket djupare. Ty hon var delad mellan honom och den andre, han, som aldrig lämnade henne ensam, icke en dag, icke en timme. Hon hade två män, af hvilka hon älskade den ene och tillhörde den andre. Och det var den andre, hon tillhörde, den andre, som gömt sig i hennes själs dunklaste gömma för att stiga fram, nu när hon var lycklig, och kräfva henne tillbaka med den första kärlekens rätt, kräfva hennes tankar och hennes sinnen, binda henne vid sig med den lönliga ångestens fasta band och gömma

henne som sin egendom i den svarta natten. Långsamt hade han växt i djupet af de okända drömmar, som omedvetet frodas i hvarje människas själ, liksom fantastiska formationer vegetera på hafvets botten, till dess en dag några lika hemlighetsfulla rörelser i jordens inre slungar dem fram i dagern, där de stå som hemska, förstenade vittnesbörd af ett lif utan sol. På samma sätt kände den ensamma kvinnan, att minnet af denne man förstenade allt omkring och inom henne, och som döda petrifikater lågo hennes känslor fångna i den kalk, hvilken långsamt lagrade sig öfver dem.

Känslan af skam förlamade hennes försök att kämpa emot. Men hon ville dock stundom försöka att fly ensamheten. Hon reste sig ibland upp och gick på tå, som ville hon smyga sig bort, så att den andre icke skulle höra henne. Hon tog i barnkammardörren och ville ropa in barnet för att få ett skydd mot ensamheten. Och hon drog redan ett andetag af lättnad. Då hörde hon åter steg i tamburen. Han kom — den andre — han som ägde makt öfver hennes lif. Hon kände, att hennes hjärta stod stilla. Hon visste, att om hon blott ägde kraft att ropa in barnet, innan hon fick se honom, skulle han vända om och gå bort. Men hon kunde icke. Det var, som om själfva förmågan att vilja domnade bort, och med bleka, halföppna läppar och händerna bedjande sträckta mot dörren, stod hon stilla och väntade.

Och den andre kom in och stannade innanför dörren. Hon såg, hur dagern lekte genom hans

hår, som fallit åt sidan. Hon vågade icke röra sig, icke gå honom närmare, icke tala.

Då tyckte hon, att han vinkade henne. Och isad af skräck, ropade hon, så högt hon vågade:

— Hvad vill du mig?

— Jag vill rädda dig, sade han, gifva dig frid.

Hon förstod honom, och hon mumlade knappt hörbart till svar:

— Inte nu, inte nu; lämna mig, gif mig tid.

Men han gick icke. Han stod kvar. Och han log ett småleende, som var på samma gång mildt, öfverlägset och maktmedvetet. Det var, som när man lugnar ett barn, hvilket skriker af fruktan för operatörens knif.

Och hon böjde sitt hufvud i undergifvenhet för den store utjämnaren, inför hvilken all jordens sorg och lycka är intet.

Den andre hade sagt henne, att hon måste dö. Och Karin satt åter ensam och såg framför sig den svarta natten. Hon stirrade in i mörkret, och hon tyckte, att det väntade blott på henne.

Utan att veta, hvad hon gjorde, satte hon på sig sin kappa och gick ut. Det var redan mörkt, och gasljusen blänkte öfver fuktiga gatstenar. En tät dimma låg öfver staden, och hon drog en suck af lättnad, i det hon styrde sina steg nedåt Strandvägen. Hon gick fort, och människorna, som hon mötte, försvunno som vålnader i dimman, genom hvilken ljödo vandrares steg och rop, vagnsbuller, hästhofvars tramp och de gälla ringningarna från spårvagnen.

När hon kom ned mot Nybrohamnen, kände hon, att någon gick bredvid henne; hon visste, hvem det var, och nickade. — Jag lyder. Du ser ju, att jag lyder.

Och den andre följde henne, liksom länkande hvarje hennes steg, bindande hennes vilja, medan dimman tätnade omkring henne, och byggnaderna reste sig öfver henne, hotfullt, som om de velat falla ned och krossa hennes hufvud, innan hon hann att fullgöra den andres bud.

Hvad som i sista stunden höll henne tillbaka, visste hon aldrig. Hon visste blott, att den andre fått henne att vända om och gå ner till strömmen. Här hade han hållit henne kvar, endast genom att se på henne, och hon hade stått länge och stirrat i de svarta vågorna, af hvilka hon invid kajen blott såg en liten fläck, som var omgifven af den våta, gråa dimman. Men efter en stund hade hon känt det som en lättnad; när hon såg upp, hade den andre försvunnit, och skakande af köld gick hon hem. När hon aftagit ytterplaggen, stannade hon framför sin lilla flickas säng. Barnet sof mot sin hvita kudde, och dess små läppar rörde sig i sömnen. Då böjde sig den ensamma kvinnan ned öfver bädden och grät varma, befriande tårar med den lillas hand i sin, till dess hon blef så trött, att hon själf gick till sängs och sof, som hon icke sofvit på månader.

När mannen kom hem, öfverhopade Karin honom med exalterade utbrott af lycka, som om han återvändt från de döda, och när Nils tog emot hennes ömhet utan att fråga, trodde den unga hustrun nästan, att

alt nu åter var godt, och att den andres makt var bruten för altid.

I ett par dagar gick Karin också omkring så glad, som om hon åter eröfrat världen, och hennes lycka af att åter äga sin man störtes icke af några ensamhetens fasor. Men en förmiddag kom den andre tillbaka, som om ingenting hade passerat, och med honom dödstankarna.

Karin föll ihop efter denna dag. Det var henne en pina att stiga upp om mornarne, en pina att tala om de dagliga inköpen för hushållet, en pina att bara sätta på sig kappan för att gå ut. Grubblande satt hon i sin stol i förmaket, väntande på den andre. När han inträdde, skrämde han henne icke längre, och när eftermiddagen kom, och hennes man lämnade henne ensam, släckte hon lampan och satt i timmar sysslolös vid fönstret, betraktande människorna, som gingo om hvarandra på gatan, och undrande, om någon bar på ett elände, hvilket liknade hennes. Det värsta var nästan, att alt gick så naturligt till väga, att det ej ens väckte hennes förvåning.

Under denna tid hade hon blott en önskan, den, att hon skulle kunna förmå sig att tala om detta med sin man. Hon påminde sig, att hon hört, att till och med en synd blir lättare att bära, när den blifvit bekänd, och hon sökte efter tillfällen att få bekänna för Nils.

Men han var altid ute. Han hade byggnadsförslag och ritningar, som sysselsatte honom. Förr hade han meddelat henne alla sina planer, men när han på sista tiden märkte, att hon nu ofta satt liksom frånvarande och förströdd, trodde han, att hon

ej längre intresserade sig för hans arbete. Det plågade honom, men verkade å sin sida, att också han blef tillbakadragen. Karin märkte detta och led däraf. Nils gick säkert och sörjde på sitt håll öfver hennes förändring, tänkte hon. Men han var ändå lycklig. Han kunde arbeta. Och Karin tyckte sig märka, att han liksom flydde från henne till arbetet.

Aldrig hade hon känt sig så ensam, aldrig hade hon så tydligt sett, hur öfverflödig och onyttig hon var. Och Nils tyckte säkert detsamma. Ty hela hans sätt mot henne var förändradt. Han, som förr kunnat komma till henne så ömt och muntra upp henne, det minsta hon var nedslagen, han snäste henne nu vid minsta anledning, och han talade så kort till henne, som om han velat bespara sig själf obehaget att höra hennes röst.

En gång hade han sagt till henne:

— Kan du inte säga mig, hvad som felar dig? Förstår du inte själf, att det här går inte?

Hon hade velat sjunka till hans knän, gråta och kyssa hans händer. Bönfallande om hjälp ville hon säga honom alt. Men det var något i denna tvära fråga, som band henne. Och hon svarade tonlöst.

— Jag vet inte.

Hon såg, att denna hennes oåtkomlighet fylde honom med förbittring. Ty han frågade om och om igen, men för hvarje gång blefvo hans frågor bittrare, och ju mera hon pinades af hans ovilja, som hon kände, desto omöjligare blef det för henne att tala.

En dag kom hon till honom för att begära pengar. Då frågade han ironiskt, hur stora månadspenningar hon egentligen trodde, att han kunde lämna.

Hon blef sårad och svarade kort, att hon kunde icke sköta ett hus.

I stället för svar kastade han penningarne på bordet och gick utan att säga ett ord. Han kom icke hem förrän mot morgonsidan, och när han fann henne vaken, gick han in i sitt rum, där hon hörde honom sitta i gungstolen, till dess hon somnade. När hon åter vaknade, sken solen in genom fönstret, och Nils hade gått, utan att väcka henne.

Han skickade återbud till middagen, och på aftonen satt hon ensam vid fönstret och såg ut på gatan. Det var mörkt i rummet, och Karin grät ensam, grät maktlösa tårar öfver lifvet, som för hvarje dag blef henne mera tungt att bära.

Hon väcktes ur sina tankar af sin mans röst:

— Sitter du här — i mörkret?

Hon kunde icke svara. Hennes tårar runno alt stridare.

— Hvad gör du?

Hon teg fortfarande och kunde icke se upp. Nils tog ett steg fram och lade handen på hennes skuldra.

— Vill du inte säga mig, hvad det är? Jag går ju som i en dimma, där jag ingenting ser. Förstår du inte, att detta lif gör mig galen?

Det kom gråt i hans stämma, och han började gå fram och tillbaka på golfvet.

— Det är så förfärligt att säga dig det, började hon.

Han stannade tvärt, och hans röst lät hård.

— Pina mig inte längre, utbrast han. Säg ut, hvad det är?

— Om du visste, Nils. Om du visste. Kan du förlåta mig?

Hon tog hans hand, men han drog den tillbaka.

— Hvad har du gjort?

— Ingenting, svarade hon. Hvad skulle jag ha gjort? Jag älskar dig, ingen annan än dig. Men på sista tiden —

Hon höll inne midt i talet, det uppstod en tystnad, under hvilken ingendera hörde annat än den andres häftiga andetag.

— På sista tiden, fortfor hon, tänker jag på honom.

— Hvilken honom?

Hans röst lät som en främmandes, Karin kunde ej känna igen den.

— Den andre, utbrast hon. Du kan inte förstå det, men jag tänker ständigt på honom. Jag bor i ditt hus, och jag älskar ingen annan än dig. Men ändå ser jag en annan, hör en annan. Jag är delad mellan två. Det är en skam . . .

Hon tystnade, och Nils stod som förstenad. Han visste ej säkert, om hvem hon talade, men han anade det. Hela den historia, hvilken en gång passerat i hans hustrus lif, var för honom något, som han glömt — alt sedan den lilla scenen i början af deras äktenskap hade denna sak aldrig

vidrörts mellan de båda makarna —, något som han med ett leende förvisat till barndomsfantasiernas oskyldiga område, och nu trädde detta minne fram som ett spöke, hvilket hotade att taga lif och gestalt midt för hans ögon.

— Hvem menar du? sade han hest.

Hon nämnde ett namn. Men han kunde ändå icke förstå henne. Han rusade ut i sitt rum, kom tillbaka med tändstickor, tände lampan, och i det han gick fram för att få se hennes ansigte, lyfte han nästan med våld upp hennes hufvud och skrek:

— Vill du säga, att du älskar oss båda? Honom, som är död, och mig, som lefver.

— Nej, nej, ropade hon och kastade sig på knä framför honom. Jag älskar honom icke. Men han kommer här hvar dag, han sitter här på stolen och han talar vid mig.

— Kommer han?

Arkitekten gick baklänges. Han var stel af skräck.

— Icke han själf, nej. Men han kommer ändå. Jag ser honom lika tydligt, som jag ser dig, jag hör honom, han talar till mig, och jag ser honom.

Arkitekten förstod i detta ögonblick endast ett: att olyckan brutit in öfver hans hus. Han såg på denna kvinna, som låg på knä framför honom, och han greps af en oemotståndlig fasa. Det var honom, som om han lefvat alla dessa år i bedrägeri och smuts. Han vände sig bort. Utan att säga ett ord, återtog han sin vandring fram och åter i rummet.

— Stig upp, sade han slutligen.

Hon lydde mekaniskt. Hur länge hennes man så gått på golfvet, och hur länge hon sedan själf sutit och sett på denna enformiga vandring, visste hon icke. Hon visste blott ett: att för henne fans ingen hjälp, och när hon blef ensam, skulle den andre komma tillbaka.

Hon vred sina fingrar i ångest, och när tystnaden blef henne olidlig, frågade hon:

— Kan du icke älska mig längre?

Han stannade häftigt.

— Jag vet inte, sade han kort.

Och ur stånd att längre beherska sig, föll han framstupa i soffan och grät högt.

Hon satt stilla och vågade ej nalkas honom. Hon kände instinktligt, att han nu kanske grät bort hvarje rest af känsla, som han hittills, trots alt, bevarat för henne. Och kämpande mellan denna fruktan och sitt begär att till hvad pris som hälst återeröfra denna kärlek, som var hennes räddning och lif, satt hon stilla, till dess att gråten tystnade.

Då reste hon sig upp och tog honom sakta om hufvudet.

— Vill du inte tro mig, Nils?

Han ryckte till och reste sig upp, och med en känsla, hvilken dref alt hennes blod till hjärtat, som om det stått stilla i hennes bröst, förstod hon, att han led af, att hon rört vid honom.

Hon släppte hans arm och upprepade med en röst, i hvilken hvarje förhoppning var liksom utplånad.

— Vill du inte tro mig?

— Jag vet inte, sade han. Hvad är det för

resten, du vill, att jag skall tro? Inte nu. Kanske framdeles.

Han gick ut ur rummet, och hon visste, att hon ej kunde hålla honom tillbaka. I dörren vände han sig om och sade hastigt:

— Säg till, att det bäddas i mitt rum.

Hon hörde honom stänga tumburdörren och gå utför trappan. Hans bortdöende steg ljödo som tunga hammarslag i hennes öron, och medan hon lyssnade till dessa steg, som försvunno, skakades hela hennes kropp som af kramp.

* * *

Arkitekten hade under den tid, som följde, icke lätt att sköta sitt arbete. Hans hustrus bekännelse syntes honom endast innebära något oförklarligt; det var något hemskt öfver detta förflutna, som gjorde honom rädd, och på samma gång kände han ett medlidande utan gräns med detta lidande, som han anade, utan att kunna förstå. Dag och natt grubblade han öfver denna gåta: en kvinna som älskar, som är lycklig, och som dock icke kan glömma en annan man. En lycklig kvinna, som drages till en död man!

Och ju mera han grubblade, desto säkrare tyckte han sig förstå, hur den kärlek, han en gång känt för sin hustru, långsamt dog bort, liksom värkte ut ur hans bröst. Han kände medlidande med henne som med en olycklig, och hans svartsjuka tog nya, häftiga former. Men det föreföll honom klart, att han i tre år varit gift med en kvinna,

som han omgifvit med all den ömhet, hans själ var mäktig, men hvars hjärta han aldrig ägt.

Och småningom växte inom honom en känsla, hvilken han i början blygdes att erkänna för sig själf, men som dag för dag kom alt starkare till orda i hans hemliga tankar.

Han hatade henne. Icke med det våldsamma, djuriska hat, för hvilket kärleken lämnar plats, när ett öppet bedrägeri skonlöst och i ett enda slag blottar kvinnans trolöshet och mannens skam. Det var i stället ett lugnt och kallt hat, som kom af förakt.

Ty han föraktade henne. Med den sunda, osammansatta naturens öfvermod föraktade han detta sjukliga lidande, som var honom själf så främmande. Han plågades af hennes blotta närvaro. Detta bleka ansigte, där nålfina rynkor skvallrade om lidanden, som föreföllo honom självförvållade, väckte hans leda. Dessa ögon, som voro blanka af mycken gråt, och under hvilka lågo djupa, mörka ränder, ingåfvo honom en vrede, som vid minsta anledning kom till utbrott. I början hade han i ett slags förtvifladt hopp, att alt detta ohyggliga skulle försvinna af sig självt och deras gamla förhållande återvända, försökt alt för att få henne glad. Han förde henne ut på nöjen. Teatrar, baler, supéer upptogo under en vecka deras tid, och han iakttog henne för hvarje dag noga. Det var endast ett, som var honom omöjligt: att tala till henne eller bemöta henne som förr. Hon lät sig också släpas med på alla dessa nöjen, hvilka ej ens förmådde skingra hennes tankar, och när makarna sedan blefvo ensamma, gick hon vid

hans sida, tyst och frånvarande. Hennes tankar voro långt borta, och talade han vid henne, ryckte hon till, som om hon glömt, att hon icke var ensam.

Omsider lämnade han henne alt mera ensam, och i trotsig själfuppehållelsedrift sökte han förströelse utomhus, gick sin egen väg och stängde sina tankar inne. Under denna tid mognade inom honom beslutet att göra sig fri. Lifvet lockade honom ännu, ty han var ung, och hela hans natur reste sig mot nödvändigheten att böja sig under detta lidande, som icke var hans.

När makarna nu någon gång blefvo ensamma, var denna ensamhet deras värsta stunder. Ty ensamheten rymde alla de minnen, hvilka hvar för sig stego upp från det förflutna och, i det de framkallade jämförelser med det närvarande, också manade fram en stämning som af onda andar, hvilka sväfvade genom rummet under den tystnad, som ordspråket anslagit åt änglarne. Hvarje möbel stod där den hade stått under den lyckliga tid, hvilken syntes dem båda som en dröm. Kopparsticken på väggarna, lampans ljus, som föll öfver den fyrkantiga flossamattan, ateniennen med dess småsaker i terracotta och brons, alt detta var fullt af minnen från deras första kärleks tid, minnen, hvilka anklagade dem båda. Här hade de lekt sin ungdoms glada lek till slut, och deras lilla flicka hade gått sina första steg mellan samma stolar, där de nu sutto, försjunkna i en tigande afvoghet, hvilken lade hela deras lifs skönhet i grus.

I ett hörn stod en Venus-staty på en pelare af svart trä. Nils hade stält upp den där, när hans

hustru firade sin första födelsedag i deras nya hem, och sagt, att detta var deras lifs gudom. Nu såg den kall och sträng ut i mörkret, och dess känslolösa drag syntes bryta stafven öfver denna kärlek, som de själfva krossat, utan att ega kraft att ens kasta bitarne ut ur huset och hvar för sig söka glömska i lifvets strid.

Timmarne gingo, och de sutto båda orörliga. Askan på arkitektens cigarr hade fallit af, elden hade slocknat, och när han satt där hopsjunken och trött, liknade han en gammal man. Hans drag hade fått ett uttryck af hårdhet, och ett elakt leende kom och gick på hans läppar. Hans hustru satt tyst som han, och det förgrämda uttrycket vek icke från hennes ansigte.

Så sutto de båda, till dess att arkitekten reste sig och gick ut. Då steg också Karin upp, och ensam gick hon fram och åter på golfvet den långa aftonen, till dess att hon åter hörde steg bakom sig och den andre kom in för att kvälja henne med den fruktansvärda makt, hvilken han nu icke delade med någon.

Ty nu var den andre hennes herre, och den ensamma kvinnan visste, att hon ej längre kunde strida emot. Sedan hon yppat alt för sin man, förstod hon, hur lönlöst det är, när en människa vänder sig till en annan i sin yttersta nöd. Ty lifvets småsaker kan den ena hjälpa den andra att bära. Men det djupa öde, som bäfvar i vårt innerstas hemligaste gömma, detta tragiska öde, som de bästa ibland oss bära gömdt som en frätande mask, det visar sig ej, förr än detta öde i det omedvet-

nas dunkel växt sig så starkt, att det tager makten, innan vår vilja hunnit vakna för att sätta sig till motvärn. Det stänger oss inne, som sagan berättar, att bärgtrollet drog en ring om sina offer, hvilken ingen mänsklig fot kan öfverskrida. Det slår ensamhetens dödande ring kring vår själ, som längtar efter förstående, och människorna — äfven de hvilka älska oss — gå oss förbi, liksom fruktade de att genom en osynlig makt ryckas in i samma förbannelse. Eller altså skaka de sina visa hufvuden och undra, om ej altsammans är en inbillning, hvilken med litet ansträngning kan jagas på flykten.

Ensam med den andre såg Karin nu mera ingenting annat än den svarta natt, i hvilken hon visste, att hon snart skulle slockna. Hon förstod sin mans lidande, och hon kunde gråta öfver att det ej var henne möjligt att taga sina ord tillbaka för att sedan dö för sin egen hand och lämna honom, som kunde lefva, i ro åt lifvet.

Hon förstod, att han hatade henne. Hon läste hans förakt i det sätt, hvarpå han betraktade henne, när han trodde, att hon ej gaf akt på honom. Tusen gånger tänkte hon på att lämna honom, fly ur hans hus och lefva ensam, till dess att dödens ögonblick kom. Men hennes vilja var lam. Ej ens till att dö egde hon kraft.

Hon fruktade icke längre att sitta ensam och vänta den andre, ty hon visste, att han skulle hafva henne, när hans stund kom. Dagligen frågade hon, hvarför han icke lät henne dö. Men han skakade endast sitt hufvud och i hans blick låg naturens öfverlägsna lugn, som är likgiltigt för människans lidanden.

Men mot Nils växte hos henne en känsla af förbittring. Hon hade kunnat bära hans hat, men hans förakt upprörde henne. Ty innerst kände hon sig oskyldig, oskyldig, som människan, trots alla inlärda teorier altid känner sig, när en stor lidelse eller något af lifvets dunkla tragik beherskar hennes själ.

En afton, gick den unga frun mot vanligheten in i sin mans rum, medan han var borta. Hon satte sig vid skrifbordet, och en länge glömd känsla bemäktigade sig henne. Under flere dagar hade den andre icke visat sig för henne, och hon satt nu lugn och tänkte, öfver det som varit. Det föreföll henne i detta ögonblick, som om alt till sist skulle kunna blifva godt, och den svartsjuka, som hon väckt, tyckte hon sig ännu en gång kunna drifva på flykten, endast Nils ville hjälpa henne.

Och hvarför skulle han icke vilja?

Hon gick in till sig och tog ut en låda, som var full af omsorgsfullt ordnade bref. Det var alla bref från Nils, ordnade i tidsföljd, från de första brefven under förlofningstiden och till de sista, som ej voro ett halft år gamla. I ett hörn af lådan låg hennes myrtenkrans, och inuti denna pressade blommor, som Nils hade gifvit henne, och som nu voro gulnade och torra, vissnade minnen, hvilka alla hade sin egen särskilda historia. Ett för ett plockade hon fram brefven och läste dem. De gömde berättelsen om två människors stigande lycka, ända till dess att detta underliga kom. Och hvad hvar det, som hade kommit? Hon förstod det ej, och hon kände sig så trött, att hon ej orkade tänka däröfver.

Men medan hon läste och läste, stego minnena fram för hennes själ. Ljusa och vänliga kringsväfvade de henne, hennes hand darrade, medan hon läste, och stora, klara tårar föllo på hennes första ungdoms kärleksbref.

Det föreföll henne med ens, som om alt detta hade händt henne en gång förr. Just så hade hon setat, för mycket, mycket länge sedan och läst sina gamla bref, medan lampan brann på bordet i hennes mans rum. Och ju mera hon fördjupade sig i denna tanke, desto klarare blef det henne, att detta händt en gång förut. Hon själf var endast ett viljelöst bihang, som oanständigheterna tvungo att leka lifvets lek om igen. Och under dessa tankar runno hennes tårar alt ymnigare, och hon förundrade sig nästan att hon icke glömt att gråta. Så fast satt hos henne den tanken, att alt detta var något som för länge sedan händt.

Då hörde hon sin mans steg i tamburen. Hon spratt till. Hon var så beherskad af sin fantasi, att hon tyckte sig minnas som något förflutet, också huru hennes man trädde in. Och då hon såg, att han förundrad stannade och betraktade henne, reste hon sig upp — aldeles som hon gjort en gång förut, för mycket, mycket länge sedan — och gick långsamt ut, rädd att plåga honom med sin närvaro. Brefven och blommorna hade hon lagt tillbaka, och lådan bar hon framför sig.

Hon hejdades af Nils' röst, som lät tjock och ansträngd.

— Gå inte, sade han, jag ville gärna tala med dig.

Hon nickade utan att svara, gick in i förmaket och sköt in lådan i skrifbordet samt återvände sedan mekaniskt. Hennes hjärta stod stilla af fruktan, och hon förundrade sig att hon icke kunde *minnas,* hvad som nu skulle följa.

Arkitekten hade satt sig vid skrifbordet. När hans hustru gick ut, såg han, hvad hon bar i sina händer, och han förstod, att hon läst hans gamla bref. När han först kom in, visste han, hvad han ville säga. Men nu vek alt detta bort för en känsla af beklämning, som blef honom öfvermäktig, och i det han lutade pannan mot bordet, satt han tyst, liksom om han glömt, att han hade bedt hustrun stanna.

Drifven af det minnenas vemod, hvilket ännu fyllde hennes sinne, gick Karin fram till sin man och lade med en smekande rörelse sin hand på hans nacke.

— Nils, sade hon.

Han for upp, och i det han stod rak inför henne, fick hans stämma åter den ironiska klang, som altid väckte hennes förbittring till lif.

— Detta *kan* icke fortfara, sade han.

— Nej, det kan det icke.

— Hur har du tänkt dig, att det skall sluta? fortfor han.

Hon darrade från hufvud till fot. Hon förstod, att nu skulle han säga dessa ord, som hon väntat, fruktat och — hoppats. Hon kunde ej svara, stod endast stilla och väntade.

— Sätt dig, sade han, och hör på.

Och när hon satt sig, fortfor han med samma

kalla, affärsmessiga ton, hvilken hon ej förstod att han *måste* använda för att ej brista i gråt.

— Du säger, att du lider, fortfor han. Och jag tror dig. Men jag kan icke hjälpa det. Och jag kan icke lefva på detta sätt. Jag går omkring i en daglig ångest för något nytt — jag vet inte hvad — jag lefver som i feber. Du är min och dock icke min, sjuk och frisk. Du älskar, och du älskar icke. Ser du icke, att mellan oss är alt dödt.

— Jo, sade hon, jag ser det.

Hans kyla smittade, och hennes röst lät nästan hatfull.

Han låtsade, som om han icke märkte det.

— Det är bäst, att du reser bort, fortfor han. Du får själf bestämma hvart. Jag kan icke resa, ty jag har mitt arbete. Du kan ju säga, att det sker för att sköta din hälsa. Låt ett halft år gå. Om jag får vara ensam, skall jag kanske framdeles veta, om vi kunna lefva som förr. Och sannolikt skall det vara samma förhållande med dig.

När hon fortfarande satt tyst, utbrast han häftigt:

— Hvad svarar du?

— Hvad skall jag svara? sade hon tonlöst.

Han blef retad som altid af hennes oåtkomlighet, och i en ton af upphetsning svarade han:

— Jag *kan* ej låta mig plågas till döds. Hvar människa lefver sitt eget lif och dör sin egen död. Säg, att jag är egoistisk, om du vill. Men jag kan icke låta mig trampas, så som du gör det.

— Du skulle icke vara så hård mot mig, Nils. Du skulle icke jaga bort mig.

— Det är icke ordet, återtog han lugnare. Jag handlar för ditt eget bästa liksom för mitt.

Han visste, att dessa resonnemang plågade henne, liksom hvarje resonnemang i dylika frågor öfver hufvud skulle hafva gjort. Han visste, att denna natur, som var idel känsla, led under hans förståndsmessiga sätt att behandla hela deras förhållande, och att om han talat till henne så, som han innerst kände sig till mods, skulle han ännu ägt makt att leda henne dit han ville. Men han hade det ej. Det var honom en njutning att se henne lida. Ty med en våldsamhet, som gjorde honom känslolös, hatade han denna kvinna, hvilken stulit hans ungdom och lycka, och detta hat kunde ej mildras ens genom minnet, af det som en gång varit.

— Ensamheten är det enda, som kan gifva dig klarhet öfver, om du kan glömma — den andre för mig, sade han hårdt.

Karin reste sig upp, och öfver hennes ansigte kom ett oförsonligt drag, som var honom välbekant.

— Du skulle akta dig för hvad du säger, utbrast hon med skälfvande läppar.

— Akta mig, sade han hånfullt. För hvad då?

— Du känner inte, hvad jag tänker i ensamheten.

— Nej, sade han, det är just olyckan. Menar du, att du skulle bära hand på dig själf? tillade han hånfullt.

Karin visste ej längre, hvad hon sade. Hon blef blek af ångest och vrede, och i ett begär att rifva sönder hvarje band, som trots alt ännu fäste henne vid denne man, af hvilken hon väntat sig

hjälp, och som nu stötte henne ifrån sig, sade hon högt:

— Du skulle akta ditt barn. Det kanske inte är rådligt att lämna oss båda ensamma.

Han blef kall om hufvudet, som om det afkylts med is.

— Hvad menar du? sade han kallt.

— Jag menar, att jag inte vill lämna henne ensam med dig.

Hon ville gå, men han ställde sig framför henne och skakade hennes arm.

— Hvad har barnet gjort dig? nästan skrek han.

Hon mötte hans fientliga blick, och hennes röst lät onaturligt dämpad.

— Det är ditt, sade hon.

De båda makarna sågo hvarandra i ögonen, och ingendera blinkade.

— Släpp mig, sade hustrun till sist, och låt mig gå.

Mekaniskt vek han undan för henne, och en känsla af förvåning kom öfver honom. Men när hon försvann genom dörren, stängde han den efter henne med en smäll, som om han med denna åtbörd velat visa, att hvarje väg dem emellan var afbruten. I det häftigaste uppror gick han upp och ned på golfvet, undrande öfver meningen med hennes ord.

Men så främmande var honom alt, som under denna tid hade händt, att det icke ett ögonblick föll honom in, att det låg allvar bakom hustruns tal. Han kände endast ett brännande förakt och ett äckel för de stora orden, som kommo honom att skratta.

Men Karin gick, som hade hon gått i sömnen, in i sängkammaren, där hennes bädd stod ensam, och tände ljuset på nattduksbordet. Hon mindes ingenting mer, tänkte ingenting, hon ville blott i ro få domna bort från altsammans.

Men innan dess gick hon in i barnkammaren och föll på knä vid sin lilla flickas bädd. De ord, hon sagt till mannen, kommo plötsligt för henne, och i det tårarne på nytt runno utför hennes kinder, böjde hon sig öfver de små, knubbiga händerna, tog dem en efter en i sina och kysste dem ödmjukt, som om hon bedt den oskyldiga lilla om förlåtelse.

Hon kände sig utstött från sitt hem, hvilket var hennes värld, förbannad af gud och människor.

— Aldrig blir det som förr, mumlade hon. Stackars lilla barn! Stackars lilla barn! Aldrig kommer mamma och kysser dig mer om kvällarne. Aldrig mer kommer du in till mamma. Nu går mamma bort, och pappa tror, att jag vill dig ondt. Stackars lilla barn!

Hon gick ut för att ej väcka den lilla och började kläda af sig, längtande endast efter glömska och ro. När hon löste upp sitt hår framför spegeln, kände hon icke igen sitt eget ansigte, men trött som hon var, arbetade hennes fingrar mekaniskt, till dess hon fått på sig nattdrägten.

Då hörde hon, att någon rörde sig bakom henne, och när hon vände sig om, stod den andre där, och han vinkade henne. Hans ansigte var blåblekt, och hans hår låg klibbigt utmed tinningarna och dröp af vatten. Ingen dörr hade öppnats, ljudlöst hade han kommit; när hela lifvet glidit undan

henne, och hon redan stod som en död bland de lefvande, då kom han. Det föreföll henne, som om hon varit inne hos sitt barn för att säga farväl. Att hon skulle gå bort från lifvet och in i mörkret, tyckte hon, att andra makter hade beslutat för länge, länge sedan.

— Jag lyder dig, mumlade hon. Jag kommer.

Alt, som hos henne fans kvar af vilja, var dödt och borta. Ledd af hans ögon, som drogo henne, gick hon bort till sin byrå, och under en hög af linne drog hon fram en flaska, fyld med en vätska, som liknade vatten.

— Den fins här, fortfor hon. Jag har den. Som du bedt mig, så har jag gjort. Jag har ingenting glömt.

Den andre rörde sig emot henne, och hon tyckte, att hans min blef otålig.

— Jag kommer ju, sade hon. Jag kommer.

Hon drog korken ur flaskan, och förde den med lugn hand till sina läppar.

Men när hon såg upp, var den andre försvunnen, och det slog henne med ens, att hon skulle aldrig se honom mera. Hon var frisk och sund; alt som varit, var borta, och hon visste blott ett: att hon måste dö. Ty Nils hatade henne, Nils ville drifva henne bort.

Mot det bara golfvet föll hon på knä, och bönens glömda ord kommo åter på hennes tunga:

— Fader vår, bad hon, fader vår, som är i himmelen. Helgadt varde ditt namn.

Men bönens ord skrämde henne, som kyrkklockorna brukade göra, när deras hemska klang

skvallrade om likfärd och kyrkogård. En förfärlig dödsångest genombäfvade henne. Att dö ensam, att gå in i det okända, att försvinna i det intet, som hennes man lärt henne att tro på — hon kunde det icke. I sitt innersta sökte hon efter minnena af en gud, som förlåter, en himmel, som ger igen, hvad jorden tagit. Hon famlade efter sin barndomstro som efter ett nödankare, men hon såg endast natten, som skulle uppsluka henne. Hon kände som en yrsel gripa sin hjärna, en domning föll öfver hennes lemmar, och i ångest, att hon icke skulle hinna fram, rusade hon den korta vägen genom rummen och in till Nils. Och vägen genom rummen föreföll henne så oändligt lång, som skulle hon ej orka dit in. Mörkret skrämde henne, hon kände händer, som famlade för att hålla henne kvar, långa, slemmiga fingrar, som gledo öfver hennes lemmar, men ångesten att dö ensam dref henne fram, och när hon kom in i Nils rum, stod han halfklädd på golfvet, och hans ansigte bar ännu spår af vrede efter deras sista samtal.

— Nils, ropade hon, Nils.

Hon kastade sig om hans hals, som hon icke gjort sedan deras lyckas dagar. Och när han sökte lösgöra hennes händer och draga sig undan denna omfamning, som var honom motbjudande, ropade hon med kväfd stämma:

— Lämna mig inte ensam. Gå inte ifrån mig. Jag har tagit in morfin.

En lågsint misstanke, att hon ljög, föll öfver honom.

— Hvarför kommer du då hit? sade han häftigt.

— Jag kunde icke vara ensam.

Hon sjönk ned på mattan framför honom, och med hufvudet öfver de hopknäppta händerna, som hon lutade mot hans hvilstol, låg hon där, hjälplös och öfvergifven hos den enda människa hon älskade.

Arkitekten stod aldeles rådvill, och en känsla af afsky, mot hvilken han ej kunde värja sig, kom öfver honom. Hela denna scen syntes honom vara en afskyvärd komedi, för hvilken han ej ens kunde uppleta ett motiv. Men på samma gång kunde han ej värja sig för medlidande med denna späda kvinna, hvars minsta rörelse förut varit hans lycka, och hvilken nu var honom likgiltig som en främmande. I ett underligt virrvarr blandade sig dessa känslor med tanken på, hur alt skulle gestalta sig, om hon verkligen dog. Då vore alt slut, gåtan vore löst, och i sina tankars kaos skymtade han som en enda klar punkt, att han önskade, att hon dött, utan att han behöft veta af det. Han böjde sig ned öfver henne, och i sin förbittring öfver, att han måste hjälpa, kände han sig som en mördare.

— Låt mig hjälpa dig in, sade han. Jag måste gå efter doktorn.

Hon blickade upp, och när hon såg hans läppar, som voro hårdt sammanpressade både af vrede och fasa, förstod hon, att hon också nu var ensam, och i det hon kramade sig fast vid hvilstolens ben, mumlade hon:

— Nej, nej, säg det till ingen. Låt mig dö hos dig.

Hon förstod, att han önskade hennes död, och hon ville hålla honom kvar, för att när medvetan-

det slocknade, få säga honom, att hon dog för hans skull. Hon ville känna hans hand, som höll hennes, när mörkret kom, in i det sista få tro, att ej lifvet bedragit henne.

Det skar som knifvar i mannens bröst, när han hörde henne säga orden »dö hos dig», och i det han lyfte henne upp och talade till henne som till ett barn, halft bar, halft ledde han henne in i sängkammaren, där han lade henne till sängs. I en blink såg han den tömda flaskan, som stod kvar på toaletten. Han tog den i sin hand, läste på etiketten samt lade hastigt ned den i den öppna lådan, hvilken han stängde. Och när verkligheten i denna situation nu var honom klar, vände han sig om för att gå. Då hörde han åter hustruns röst bakom sig:

— Gå icke, jag ber dig, gå icke.

Åter kom misstanken öfver honom, och han svarade kort:

— Jag måste.

Hon förstod, att han misstänkte henne för att hafva sökt upp honom i afsigt att blifva räddad. Och i det hon reste sig upp i bädden och fäste sina stora ögon på honom, sade hon högtidligt, som om hon aflagt en ed:

— Jag trodde, att du skulle låta mig dö.

Han visste ej, hvad han skulle svara. Hela hans människa var i uppror och i det han kastade en paletå öfver sin oordnade klädsel, rusade han utför trappan.

Klockan var tu på natten, och det rägnade. Men han kände det icke. Han gick på måfå gatan

fram, och en känsla af äckel kväljde honom. Hela scenen stod för honom som en fasansfull dröm, ur hvilken han vaknat upp för att återfinna sig själf, grubblande öfver, om han skulle låta sin hustru dö eller icke. Han tänkte sig hennes uppvaknande, hvad de skulle säga hvarandra, när de möttes. Han erinrade sig teorier om, att ingen människa hade rätt att hindra en annan från att dö. Kanske var det bäst, om hon dog? Kanske skulle hon förebrå honom, att han låtit henne lefva? Och åter kom frestelsen öfver honom. Han skulle gå ute, till dess att krisen var öfver, och sedan vända om hem. Ingen skulle få veta, hvad som händt.

Och med den underliga motsägelse, som i lidelsens starkaste uppror beherskar människotanken, trodde han, att om han älskat henne, och hon bedt honom därom, skulle han hafva låtit henne dö. Med hennes hand i sin, skulle han hafva vakat vid hennes bädd och slutit hennes ögon, när det stora mörkret kom. Och han skulle gjort det, obekymrad om de följder, som lagen kunde föra öfver hans hufvud.

Men nu? Nu hade han gagn af hennes död. Han skulle stjäla sin lycka i lifvet genom en annans död, kallt låta henne försvinna, för att han själf skulle få lugn, när tiden lagt sitt dam öfver minnets fasor.

Framför honom blänkte en röd lykta, som berättade om närheten af ett polisvaktkontor. Nils gick in och ringde i feberaktigt lugn på telefonen, hvars klocka pinglade i hans öron med en helvetiskt nykter klang. Men det kom intet svar.

Han ringde om och om igen. Och det slog honom, att läkaren kanske afstängde sin telefon om nätterna för att undvika onödiga förfrågningar.

Då grep honom ångesten att komma för sent. Och hustruns död, hvilken nyss stått för hans inbillning som en lösning på deras tysta, långa inbördes krig, föreföll honom nu som den gräsligaste bland lifvets fasor. Hans fantasi kunde icke framma något värre. Han gick genom gatorna den långa vägen med en hast, som om han kämpat för att få behålla lifvets lycka. Och i den upphetsning, hvari han befann sig, skymtade för hans tanke som en aning, att det i själfva verket var lifvets lycka, om hvilken han denna natt kämpade med ödet. Det föreföll honom, som om något, hvilket skymt hans blick, denna natt skulle kunna aflägsnas — blott han icke kom för sent. Det föreföll honom, som om han kanske haft orätt, stirrat sig blind på en olycka, hvars orsak han icke förstod, men hvars vidd skrämde honom. Och med feberaktig snabbhet ilade han fram öfver de mörka och tomma gatorna.

Det dröjde öfver en timme, innan Nils kom tillbaka med doktorn. När de båda männen inträdde i våningen, måste Nils göra våld på sig för att icke skrika högt. Hans hustru låg utsträckt på golfvet i hans arbetsrum. Hvarför hon vändt tillbaka, kunde arkitekten aldrig fatta. Ställningen var densamma som förut: händerna hopknäppta öfver hvilostolen, hufvudet lutadt mot händerna. Under linnet stucko de små bara fötterna fram, och från hennes mun hördes långa, tunga snarkningar.

Nils stod stilla och såg på sin hustru. Han trodde först, att det var en inbillning, att han själf lagt henne till sängs. Och han lät doktorn ensam föra henne tillbaka in i sängkammaren.

Af hvad som sedan följde, kunde arkitekten endast erinra sig en sak: att doktorn vändt sig till honom och sagt:

— Vi ha kommit för sent för att väcka henne.

Därefter aftogo snarkningarna plötsligt, och en liten stund senare var hon död.

Men medan Nils satt där och i nattens timmar, under det doktorn arbetade på att väcka den döende, höll henne upprätt i sina armar, kom en ny och ovan känsla öfver honom. Han erinrade sig, att han hade älskat henne, och fast detta nu syntes honom så långt aflägset, som om det händt honom i en annan tillvaro, återvände långsamt en känsla af ömhet, och när doktorn bad honom lägga ned den döda, och han märkte, hur lifvet sakta smög sig bort från den domnade kroppen, då trodde han ett ögonblick, att det var hans älskade hustru, som dog, att han alltid älskat henne, och han grät varmt och naturligt, icke af nervositet, utan af verklig sorg.

Han böjde sig ned öfver bädden, lade täcket och lakanet till rätta och betraktade detta ansigte, som var blåhvitt och kallt, men ännu bar ett uttryck, som om den döda endast sofvit. Det var icke sorgen öfver hustruns död, som längre fylde honom. Det var känslan af kärlekens obarmhertiga gyckelspel och människornas omedvetna förräderi, som förvred hans ansigte till ett uttryck af äckel

och vrede öfver lifvet själft, hvilket krossar och slår blindt och känslolöst, men säkert och fullständigt. Det han genomlefvat, hade brutit ned honom, och han visste, att ingen önskan, intet hopp skulle narra honom att ännu en gång söka vinna igen, hvad lifvet tagit. Det var hans ungdom, som låg lik inför honom, hemligheten om hans lycka, som var sköflad, äfven innan döden kom och befriade dem båda.

Och snabbare än ord kunna skildra, passerade de sista åren genom hans minnes gångar. Erinringarna från deras första lyckliga tid kommo fram med den styrka, att Nils glömde, hvad de sista åren medfört af bitterhet och sorg. Han kunde icke förena i sin tanke bilden af den unga, lyckliga hustrun, som skänkt honom kärlek och sällhet, med minnet af den bleka kvinna, hvilken dött i hans armar, sedan hon förjagat hans ungdom och gjort honom gammal i förtid. Det var, som om två kvinnor gripit in i hans lif, och af dessa hade den ena brutit ned, hvad den andra byggt upp. I detta ögonblick försvann den sista bilden, utplånades för den första, och hustrun blef åter för Nils det mystiska begreppet »kvinna», som ger lifvet sol.

Och denna sol var släckt!

Doktorn lade sin hand på hans axel.

— Kom nu! Ni behöfver ro, sade han.

Nils gick sakta ut ur rummet. Men när han stängde dörren, såg han ännu en gång sin hustrus ansigte. Och han tänkte på, att han nu skulle velat fråga henne en gång till, fråga henne på det milda och mjuka sätt, som tvang henne att svara,

om den hemliga sorg, hvilken släckt deras lif, både den lefvandes och den dödas.

— Vet ni, hvarför hon . . . sade doktorn, sedan de båda männen inkommit i arkitektens arbetsrum.

Nils sväljde ett par gånger, som om han velat tvinga ned något, hvilket kom upp i hans strupe.

— Måste jag säga er det? sade han.

— Det är ju bäst, att jag vet orsaken, svarade doktorn.

Arkitekten teg en stund.

— Hon hade haft ett tycke i sin ungdom, och efter ett par års äktenskap vaknade detta tycke till lif, sade han slutligen.

Doktorn hade ofta sett de båda makarna tillsammans, och förklaringen tillfredsställde honom ej.

— Vet ni, hvem det var? sade han.

— Ja, svarade arkitekten.

Och efter en paus tillade han:

— Han dog, innan vi kände hvarandra.

Doktorn svarade icke. Han förstod, att han stött på en af dessa lifvets tysta tragedier, där människor mörda hvarandra af oförstånd liksom barn, hvilka på lek lägga snaran om hvarandras hals.

Men arkitekten hade för länge burit sin börda ensam. Han kunde ej hålla ut med den tystnad, han under hela denna tid iakttagit mot alla, och i det han hejdade doktorn, som reste sig upp för att gå, berättade han hela sin sorgliga historia. Han berättade med afbrott, med gråt i rösten, med förtviflan målad i hvarje åtbörd. Det var en rasande bekännelse om år af marter, ett lifs lycka, som gått sönder, utan att den lefvande vetat hvarför eller hur.

Doktorn afbröt honom icke. Han satt tyst och hörde på den upprörde mannen, ända tills han slutat. Och när den andre tystnade, gick han fram till vattenkaraffinen, slog i ett glas, som han tömde i ett enda drag. »Det är för galet», sade han högt, ur stånd att finna ett bättre uttryck, men med en röst, som kom arkitekten att spritta till.

— Kan ni förklara mig detta, doktor? utbrast han.

— Jag tror det, svarade denne. Men inte nu. Ni är för uppskakad. God natt.

— Säg mig åtminstone . . .

— Inte nu, sade doktorn i samma upprörda ton. God natt.

Och han tryckte hans hand till afsked.

Men på den andres hela sätt förstod arkitekten, att det fans en förklaring på detta. Han förstod, att han misstagit sig, att han gått vilse i en labyrint, hvars hemliga vägar han icke kände.

När han blef ensam, kastade han sig på soffan och grät i hejdlös förtviflan.

Ty aldrig kunde detta göras om. Aldrig aldrig. Lifvet är kort, och döden är grym. Den frågar ej efter, om den ger oss tid att försona, eller om den kastar oss som ruttnande vrak åsido på en öde strand.

Hvad var det? Hvad var det?

Han hörde röster i ensamheten, som hånade honom, därför att han tagit fel, därför att han varit en narr, en oförbätterlig narr, och plötsligt rusade han upp som en vansinnig, ställde sig vid dörren, som ledde till våningen, och lyssnade. Han

hade hört en röst, tydligt och klart hade han hört rösten.

— Mördare, sade den.

Och darrande af ångest, gick han den väg, han altid gått förr, när han i motgång och sorg längtat efter ett vänligt ord. Han gick in till sin hustrus bädd. Ljuset brann ännu på nattduksbordet, och den döda sof sin tysta sömn, ur hvilken ingen kan vakna.

Nils stod stum och stirrade med fasa på detta enda svar, hvilket lifvet, alt sedan det första lifvet föddes, städse ger på sin egen gåta.

Nyare Literatur

utkommen på JOS. SELIGMANNS förlag:

Amicis de, Edm., Från Hemmets och Skolans Verld, Noveller, öfvers. af ***E. Nyblom,*** 2: 50.

— — —, Kamrater, öfvers. af ***E. Nyblom,*** 2: 50.

Beckman, Ernst, Skilda Toner, en diktsamling, h. 2: 50, eleg. inb. 3: 50.

Bergström, David, Kommunism och Socialism, en historisk framställning, 1: 75.

Bibliotek, Humoristiskt, hvari hittills utkommit: 1. ***Schönthan,*** Humoresker, 1: 50. 2. ***Habberton,*** Ändtligen, 1: 50. 3. ***Billings,*** Skämt och Infall, 1: —. 4. ***Bret Harte,*** Cressy, 2: —. 5. ***Wranér, Brokiga Bilder,*** 1: 75. 6. ***Gogol,*** Berättelser, 1: 50. 7. ***Mark Twain, En Yankee,*** 2: 75. 8. ***Halévy,*** Herrskapet Cardinal, 1: 75. 9. ***Geijerstam,*** Aldrig i Lifvet, m. m. 2: —. 10. ***Mark Twain,*** Arfvingen från Amerika, 2: 50.

Geijerstam, G. af, Kronofogdens Berättelser, 2: 75.

— — — Satirer och Drömmar, en diktsamling, 2: —.

Mantegazza, Paolo, Kärlekens fysiologi, öfvers. af ***Er. Thyselius,*** 2: 50.

— — — Konsten att taga sig hustru, öfvers. af ***Er. Thyselius,*** 2: 25.

Mark Twain, Amerikansk Humor, öfvers. af ***O. R.,*** 2: 50.

Reinach, Th., Israeliternas Historia, öfvers. från franskan af ***A. F. Åkerberg,*** 2: 25.

Wawrinsky, Konsten att lefva länge, en hälsolära för alla, 1: 50.

Wetterstrand, O., Om Hypnotismens användande i den praktiska medicinen, 3:e uppl., 1: 50.

Hushållsbok för alla dagar i året, med många nyttiga bilagor, 3:e uppl., 1: —.

STOCKHOLM, TRYCKT I CENTRAL-TRYCKERIET, 1892.

6000121650
Göteborgs universitetsbibliotek